

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1965-1966.

30 JUIN 1966.

Projet de loi remplaçant le titre V du Livre III du Code civil « Du contrat de mariage et des droits respectifs des époux ».

AMENDEMENTS PRESENTES
PAR LE GOUVERNEMENT.

ARTICLE I.

Compléter le projet comme suit avant la première partie actuelle :

PREMIERE PARTIE.

Dispositions modifiant le Chapitre VI du Titre V du Livre I du Code civil.

ARTICLE PREMIER.

L'article 214 du Code civil est modifié comme suit :

« *Article 214.* — Le mariage ne modifie pas la capacité juridique des époux, sauf en cas d'application de l'article 476 du présent code; mais leurs droits et pouvoirs sont réglés par l'effet de leur régime matrimonial et par les dispositions du présent chapitre.

» Celles-ci, en tous les points où elles ne réservent pas l'application des conventions matrimoniales, sont applicables, par le seul effet du mariage, quel que soit le régime matrimonial des époux. »

R. A 6835

Voir :

Document du Sénat :
138 (Session de 1965-1966) : Projet de loi.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1965-1966.

30 JUNI 1966.

Ontwerp van wet tot vervanging van titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek « Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten ».

AMENDEMENTEN
VAN DE REGERING.

ARTIKEL I.

Het ontwerp aan te vullen als volgt vóór het huidig eerste deel :

EERSTE DEEL.

Bepalingen tot wijziging van het Hoofdstuk VI van Titel V van het Eerste boek van het Burgerlijk Wetboek.

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 214 van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt :

« *Artikel 214.* — Het huwelijk wijzigt de burgerlijke bekwaamheid van de echtgenoten niet, behalve in geval van toepassing van artikel 476 van dit wetboek; maar de regeling van hun rechten en bevoegdheden volgt uit hun huwelijksvermogensstelsel en de bepalingen van dit hoofdstuk.

» Deze bepalingen zijn op alle punten waarvoor zij toepassing van de huwelijkscontracten niet voorbehouden, toepasselijk door het enkele gevolg van het huwelijk, ongeacht het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten. »

R. A 6835

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :
138 (Zitting 1965-1966) : Ontwerp van wet.

ART. 2.

Il est ajouté les articles suivants :

« Article 214-1. — § 1. Un époux ne peut sans le consentement de l'autre disposer entre vifs des droits par lesquels est assuré le logement de la famille, ni les meubles meublants dont il est garni. Il ne peut notamment disposer à titre onéreux ou à titre gratuit entre vifs, de l'immeuble servant de résidence conjugale, du mobilier affecté à la vie du ménage; il ne peut non plus grever de droits réels ces mêmes biens ni les donner à bail.

» Si la résidence conjugale est fixée dans un immeuble ou une partie d'immeuble tenu en location, l'époux titulaire du bail ne peut y renoncer sans le concours de son conjoint. Si le bail vient à expiration dans des conditions telles qu'il puisse être renouvelé, l'autre époux peut le reprendre à son compte pour y maintenir la résidence conjugale si son conjoint n'entend point se prévaloir de son droit à renouvellement.

» § 2. En cas de refus du conjoint de donner son consentement et si des motifs graves et précis le commandent, l'autre époux peut être autorisé par le juge de paix de la dernière résidence conjugale à passer seul l'acte, en se conformant aux dispositions des § 1 à § 3 de l'article 219.

» La même autorisation est requise si le conjoint est dans l'impossibilité de manifester sa volonté ou s'il a été condamné à une peine criminelle, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace. L'autorisation est demandée par requête adressée au juge; celui-ci consigne son autorisation au bas de la requête. Toutefois, pendant la période où le conjoint condamné se trouve en liberté en vertu d'un ordre de libération non révoqué, il n'y a pas lieu à autorisation.

» Le présent paragraphe n'est pas applicable aux actes de disposition entre vifs à titre gratuit.

» § 3. Tout acte accompli par un époux en violation des dispositions du présent article est inopposable à son conjoint. Sans préjudice de dommages et intérêts éventuels, le conjoint peut faire restituer au bien son affectation antérieure.

» Les paragraphes 1 à 3 de l'article 219 sont applicables à ce recours. Cette action est prescrite après le délai d'un an prenant cours à dater de la connaissance qu'il aura eue de l'acte accompli par son conjoint. »

« Article 214-2. — Les actes de disposition entre vifs à titre gratuit qui mettent en péril les intérêts de la famille, sont inopposables à l'autre époux, sans préjudice de dommages et intérêts éventuels.

» Les dispositions de l'alinéa 2 du § 3 de l'article précédent sont applicables à ce recours. »

ART. 2.

De hierna volgende artikelen worden ingevoegd :

« Artikel 214-1. — § 1. Een echtgenoot kan zonder de toestemming van de andere niet onder de levenden beschikken over de rechten waarbij de gezinswoning wordt verzekerd, noch over de huisraad, waarmee zij is gestoffeerd. Hij mag met name niet onder bezwarende titel of om niet onder de levenden beschikken over het onroerend goed dat tot echtelijke verblijfplaats dient noch over de roerende goederen die voor de huishouding zijn bestemd; evenmin kan hij diezelfde goederen met zakelijke rechten bezwaren noch ze in huur geven.

» Indien de echtelijke verblijfplaats gevestigd is in een in huur genomen onroerend goed of gedeelte van een onroerend goed, kan de echtgenoot die de huur heeft, daarvan geen afstand doen zonder de medewerking van de andere echtgenoot. Indien de huur verstrijkt onder zodanige voorwaarden dat zij kan worden hernieuwd, en de echtgenoot zich niet op zijn recht tot hernieuwing wil beroepen, kan de andere echtgenoot haar voor zijn rekening nemen ten einde aldaar de echtelijke verblijfplaats te behouden.

» § 2. In geval de echtgenoot zijn toestemming weigert en indien gewichtige en welbepaalde redenen het vergen, kan de andere echtgenoot door de vrederechter van de laatste echtelijke verblijfplaats gemachtigd worden om de handeling alleen te verrichten, mits de bepalingen van de § 1 tot § 3 van artikel 219 in acht te nemen.

» Dezelfde machtiging is vereist als een van de echtgenoten in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven of veroordeeld werd tot een criminele straf, al is deze slechts bij wederspanningheid aan de wet uitgesproken. De machtiging wordt gevraagd bij verzoekschrift aan de rechter; deze stelt de door hem verleende machtiging onderaan op het verzoekschrift. Nochtans gedurende de tijd dat de veroordeelde echtgenoot in vrijheid is krachtens een niet ingetrokken vrijlatingsbevel, is er geen aanleiding tot machtiging.

» Deze paragraaf is niet toepasselijk op daden van beschikking onder de levenden om niet.

» § 3. Iedere handeling die een echtgenoot in strijd met de bepalingen van dit artikel verricht, kan niet tegen de andere echtgenoot worden ingeroepen. Onverminderd de vergoeding van de eventuele schade, kan de echtgenoot het goed zijn vorige bestemming doen teruggeven.

» De paragrafen 1 tot 3 van artikel 219 zijn op die vordering toepasselijk. Deze verjaart na een termijn van een jaar te rekenen van de dag waarop hij van de handeling van de andere echtgenoot kennis heeft gekregen. »

« Artikel 214-2. — De daden van beschikking onder de levenden om niet, die de belangen van het gezin in gevaar brengen, kunnen tegen de andere echtgenoot niet worden ingeroepen, onverminderd de vergoeding van de eventuele schade.

» De bepalingen van het tweede lid van § 3 van het vorige artikel zijn op deze vordering toepasselijk. »

« Article 214-3. — Chacun des époux peut se faire ouvrir à son nom, sans devoir justifier du consentement préalable de son conjoint, tout compte de dépôt et tout compte de titre, soit à l'Office des chèques postaux, soit à la Caisse générale d'Épargne et de retraite, soit chez un banquier, soit chez toute autre personne ou institution légalement habilitée à pratiquer ces opérations.

» Le dépôt ou le transfert à ce compte d'espèces ou de titres fait preuve à l'égard du dépositaire et des tiers de bonne foi que l'époux peut retirer ces fonds ou titres ou en disposer par le débit de son compte, sans que l'intervention préalable de son conjoint ne soit nécessaire; ni le dépositaire ni les tiers ne peuvent exiger cette intervention.

» Sauf fraude de leur part, ils ne peuvent être inquiétés au cas où il apparaîtrait ultérieurement que l'accord préalable de l'époux du conjoint titulaire du compte était nécessaire à la validité de l'acte accompli par ce dernier. »

« Article 214-4. — Sans préjudice aux dispositions de l'article 221, chacun des époux est, à l'égard des tiers de bonne foi, censé pouvoir faire seul tout acte de jouissance, d'administration ou de disposition relativement aux meubles corporels qu'il détient individuellement ou à un bien meuble ou immeuble inscrit à son nom; toutefois, cette disposition n'est pas applicable aux meubles meublants visés à l'article 214-1, § 1, ni aux biens dont la nature fait présumer que l'intervention de l'autre conjoint serait nécessaire en vertu du régime matrimonial adopté par les époux.

» Sous réserve des dispositions particulières du régime en communauté, les meubles qui sont en la possession commune des époux, garantissent pour la totalité les dettes nées dans le chef de chacun d'eux, sauf à l'autre époux à faire la preuve qu'ils sont sa propriété. »

« Article 214-5. — Un époux peut donner mandat à l'autre de le représenter dans l'exercice des pouvoirs que le régime matrimonial lui laisse ou lui attribue.

» Sans préjudice des dispositions de l'article 124 et des articles 506 et suivants du présent Code et sauf désignation d'un représentant par voie de justice à la requête de tout intéressé, l'époux dont le conjoint se trouve dans les cas prévus à l'article 214-1, § 1, alinéa 2, a de plein droit l'administration des biens de son conjoint à moins que celui-ci n'y ait pourvu par voie d'une procuration. A défaut par l'époux d'avoir fait établir un inventaire des biens de son conjoint, les créanciers et les parents les plus proches dûment appelés, la preuve de la consistance du patrimoine pourra être faite par toute voie de droit, y compris la commune renommée. »

« Artikel 214-3. — Iedere echtgenoot kan zonder van de voorafgaande toestemming van de andere echtgenoot het bewijs te moeten leveren, op zijn naam enige depositorekening en enige effectenrekening doen openen, bij de Dienst der postcheques, bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, bij een bankier, of bij enige andere persoon of instelling die wettelijk tot de uitoefening van deze verrichtingen gerechtigd is.

» Het deposito of de overschrijving op die rekening van geld of effecten geldt ten aanzien van de bewaarder en van derden die te goeder trouw zijn, als bewijs dat de echtgenoot deze gelden of effecten kan opvragen of er ten laste van zijn rekening kan over beschikken, zonder dat vooraf een tussenkomst van zijn echtgenoot nodig is; noch de bewaarder noch derden mogen die tussenkomst eisen.

» Behoudens bedrog hunnerzijds, kunnen zij niet worden aangesproken wanneer later blijkt dat voor de geldigheid van de handeling van de houder van de rekening de voorafgaande instemming van de echtgenoot was vereist. »

« Artikel 214-4. — Onverminderd de bepalingen van artikel 221 wordt ieder der echtgenoten ten aanzien van derden die te goeder trouw zijn, geacht alle daden van genot, beheer of beschikking betreffende lichamelijke roerende goederen die hij afzonderlijk onder zich heeft, of roerende of onroerende goederen die op zijn naam zijn ingeschreven, alleen te kunnen stellen; deze bepaling is echter niet toepasselijk op het huisraad bedoeld bij artikel 214-1, § 1 noch op goederen waarvan de aard laat vermoeden dat de tussenkomst van de andere echtgenoot overeenkomstig het door de echtgenoten aangenomen huwelijksvermogensstelsel vereist zou zijn.

» Behoudens de bijzondere bepalingen van het stelsel van de gemeenschap van goederen, waarborgen de roerende goederen die in het gemeenschappelijk bezit van de echtgenoten zijn, het geheel van de schulden die uit hoofde van ieder van hen zijn ontstaan, tenzij de andere echtgenoot bewijst dat ze zijn eigendom zijn. »

« Artikel 214-5. — Een echtgenoot kan aan de andere lastgeving verstrekken om hem te vertegenwoordigen in de uitoefening van de bevoegdheden die het huwelijksvermogensstelsel hem laten of toekennen.

» Onverminderd de bepalingen van artikel 124 en van de artikelen 506 en volgende van dit Wetboek en behoudens aanwijzing op gerechtelijke wijze van een vertegenwoordiger, op verzoek van iedere belanghebbende, heeft de echtgenoot wiens echtgenoot zich bevindt in de gevallen bepaald bij artikel 214-1, § 2, tweede lid, van rechtswege het beheer van de goederen van zijn echtgenoot, tenzij deze daarin heeft voorzien door middel van een volmacht. Heeft de echtgenoot geen boedelbeschrijving laten opmaken van de goederen van de andere echtgenoot, dan kan, na behoorlijke oproeping van de schuldeisers en de naaste bloedverwanten, het bewijs van de omvang van het vermogen geleverd worden door alle middelen, de algemene bekendheid inbegrepen. »

ART. 3.

Il est ajouté les articles suivants :

« *Article 215-1.* — Chaque époux perçoit seul les revenus de ses biens propres, sous l'obligation de les affecter aux charges du mariage et de donner au solde une destination conforme aux règles de son régime matrimonial. »

« *Article 215-2.* — Chaque époux perçoit seul ses gains, salaires et revenus professionnels, sauf opposition de l'autre époux notifiée à l'employeur du conjoint par lettre recommandée à la poste avec accusé de réception. La notification est, nonobstant toute preuve contraire, présumée accomplie cinq jours après celui de la remise du pli à la poste.

» Sans préjudice aux droits des tiers, l'opposition a pour effet d'obliger l'employeur à remettre à l'époux opposant la moitié des gains et salaires dus au conjoint. Celui-ci dispose contre son époux d'un recours devant le juge de paix de la dernière résidence conjugale. L'article 219 est applicable à ce recours.

» Après s'être acquitté de sa contribution aux charges du mariage, chaque époux peut affecter tout ou partie de l'excédent de ses revenus professionnels à l'acquisition de biens utiles à l'exercice de sa profession.

» Chaque époux gère seul les biens affectés à l'exercice de sa profession.

» Les valeurs et les biens visés aux alinéas 1, 3 et 4 du présent article ne peuvent être saisis par les créanciers de l'autre époux, sauf pour les dettes visées à la première disposition de l'article 218-1.

» L'origine, la consistance et l'affectation des biens visés à l'alinéa précédent sont établis tant entre époux qu'à l'égard des tiers par toutes voies de droit, même par témoignage et présomption, mais non par commune renommée. »

ART. 4.

L'alinéa 1 de l'article 218 est supprimé et remplacé par les dispositions suivantes :

« *Article 218, alinéa 1.* — Chaque époux contribue aux charges du mariage selon ses facultés et son état, tant par son activité domestique qu'au moyen de ses revenus. »

ART. 5.

Il est ajouté l'article suivant :

« *Article 218-1.* — Toute dette contractée par l'un des époux dans l'intérêt du ménage ou pour l'éduca-

ART. 3.

De hierna volgende artikelen worden ingevoegd :

« *Artikel 215-1.* — Iedere echtgenoot ontvangt alleen de inkomsten van zijn eigen goederen, onder verplichting om ze aan te wenden tot de lasten van het huwelijk en aan het saldo ervan een bestemming te geven overeenkomstig de regels van zijn huwelijksvermogensstelsel. »

« *Artikel 215-2.* — Iedere echtgenoot ontvangt alleen de verdiensten, lonen en inkomsten uit zijn beroep, behoudens verzet van de andere echtgenoot, aangezegd aan de werkgever van zijn echtgenoot bij een ter post aangetekende brief met bericht van ontvangst. De aanzegging wordt niettegenstaande enig tegenbewijs geacht te zijn gedaan vijf dagen na de dag van afgifte van de brief ter post.

» Onverminderd de rechten van derden heeft het verzet voor de werkgever de verplichting tot gevolg om aan de echtgenoot die verzet doet, de helft van de aan zijn echtgenoot verschuldigde verdiensten en lonen te overhandigen. Deze laatste kan hiertegen opkomen voor de vrederechter van de laatste echtelijke verblijfplaats. Artikel 219 is op deze voorziening toepasselijk.

» Na zich te hebben gekweten van zijn bijdrage in de lasten van het huwelijk, mag iedere echtgenoot het overschot van zijn beroepsinkomsten geheel of ten dele aanwenden tot de verkrijging van goederen die voor de uitoefening van zijn beroep nuttig zijn.

» Iedere echtgenoot beheert alleen de goederen bestemd voor de uitoefening van zijn beroep.

» Op de waarden en de goederen bedoeld in de leden 1, 3 en 4 van dit artikel kan door de schuldeisers van de andere echtgenoot geen beslag worden gelegd, tenzij voor de schulden bedoeld in de eerste bepaling van artikel 218-1.

» De herkomst, de omvang en de bestemming van de goederen bedoeld in het vorige lid, worden zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden bewezen door ieder middel, zelfs door getuigen en door het vermoeden, maar niet door de algemene bekendheid. »

ART. 4.

Het eerste lid van artikel 218 vervalt en wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Artikel 218, eerste lid.* — Iedere echtgenoot draagt in de huwelijkslasten bij naar zijn vermogen en zijn staat, zowel door zijn huiselijke werkzaamheden als door middel van zijn inkomsten. »

ART. 5.

Het hierna volgende artikel wordt ingevoegd :

« *Artikel 218-1.* — Iedere schuld die door een van de echtgenoten in het belang van de huishouding of

tion des enfants communs oblige l'autre solidairement. Toutefois cette disposition ne s'applique ni aux dettes manifestement excessives ou inutiles, eu égard au train de vie du ménage et à la bonne ou mauvaise foi du tiers contractant, ni aux dettes résultant d'achats à tempérament à moins que ceux-ci n'aient été conclus par les deux époux conjointement et par écrit.

» La preuve que la dette a pour objet l'entretien du ménage ou l'éducation des enfants, incombe au créancier. »

ART. 6.

L'article 225 est supprimé et remplacé par les dispositions suivantes :

« Article 225. — Sont inopposables à l'époux, tous actes passés par son conjoint en violation d'une ordonnance ou d'une requête d'interdiction, après la transcription de cette ordonnance ou de cette requête et durant le délai d'application de celle-ci. L'action en inopposabilité doit être introduite au plus tard trois mois après l'expiration du délai de validité de l'ordonnance. »

ARTICLE II.

La première partie du projet intitulé « Dispositions remplaçant les dispositions du Titre V du Livre III du Code civil relative au contrat de mariage et aux droits respectifs des époux » devient la Deuxième partie du dit projet.

ARTICLE III.

Au chapitre I du Titre V de la première partie du projet sont inscrites les dispositions suivantes :

« Article 9bis. — Le tribunal a le pouvoir de modifier l'acte soumis à son homologation.

» Le jugement détermine les dispositions du nouveau régime matrimonial.

» Les époux passeront l'acte modifiant le régime matrimonial, conformément au jugement ou à l'arrêt d'homologation définitif dans les trois mois de sa date. »

ARTICLE IV.

Les dispositions qui suivent — et qui remplacent le Chapitre IV « Du régime de communauté », Section première « De la communauté ordinaire » du projet — forment le Chapitre II, Section I, du dit projet :

voor de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen wordt aangegaan, verbindt de andere hoofdelijk. Deze bepaling is echter niet toepasselijk op schulden die kennelijk overdreven of onnodig zijn, met inachtneming van de levenswijze van het gezin en van de goede of kwade trouw van de derde-contractant, noch op schulden ontstaan uit kopen op afbetaling, tenzij deze door beide echtgenoten gezamenlijk en schriftelijk werden aangegaan.

» Het bewijs dat de schuld betrekking heeft op de huishouding of op de opvoeding van de kinderen moet geleverd worden door de schuldeiser. »

ART. 6.

Artikel 225 vervalt en wordt door de volgende bepalingen vervangen :

« Artikel 225. — Alle handelingen die door een echtgenoot in strijd met een verbodsbeschikking of een verbodsverzoekschrift na de overschrijving van die beschikking of van dit verzoekschrift en gedurende de geldigheidstermijn daarvan worden verricht, kunnen tegen de andere echtgenoot niet worden ingeroepen. De vordering tot niet-inroepbaarheid moet worden ingesteld uiterlijk 3 maanden na het verstrijken van de geldigheidstermijn van de beschikking. »

ARTIKEL II.

Het eerste deel van het ontwerp met als opschrift « Bepalingen ter vervanging van de bepalingen van Titel V van boek III van het Burgerlijk Wetboek betreffende het huwelijkscontract en de wederzijdse rechten van de echtgenoten », wordt het tweede deel van dit ontwerp.

ARTIKEL III.

In het eerste hoofdstuk van Titel V van het eerste deel van het ontwerp worden de hierna volgende bepalingen ingevoegd :

« Artikel 9bis. — De rechtbank heeft de bevoegdheid om de haar ter homologatie voorgelegde akte te wijzigen.

» Het vonnis stelt de bepalingen van het nieuwe huwelijksvermogensstelsel vast.

» De echtgenoten doen de akte die het huwelijksvermogensstelsel overeenkomstig het eindvonnis of eindarrest tot homologatie wijzigt, binnen drie maanden na de dagtekening ervan opmaken. »

ARTIKEL IV.

De volgende bepalingen vervangen Hoofdstuk IV « Gemeenschap », eerste afdeling « Gewone gemeenschap », van het ontwerp en vormen Hoofdstuk II, afdeling I, van dat ontwerp :

CHAPITRE II.

Du régime en communauté.

SECTION I.

De la communauté légale.

SOUS-SECTION I.

De ce qui compose la communauté activement et passivement.

§ 1. — DE L'ACTIF DE LA COMMUNAUTE.

ART. 1.

La communauté se compose activement :

1. des revenus de l'activité personnelle des époux, et des fruits, revenus, intérêts et arrérages de leurs biens propres, après qu'ils se seront acquittés de leur contribution aux charges du mariage, et sous réserve de l'usage éventuel de la faculté que leur laisse l'article 215-2, alinéa 3.

Sont compris parmi les fruits, revenus, intérêts et arrérages :

a) les coupes de bois mises en coupes réglées.

b) les produits des mines, minières et carrières, sous réserve de récompenses si l'exploitation entraîne une diminution notable de la valeur du fonds propre; il en est de même des redevances tréfoncières ou autres redevances analogues dues à l'époux propriétaire de la surface à raison de l'ouverture d'une mine par le concessionnaire.

c) les produits de l'exploitation du droit de propriété littéraire, artistique ou industrielle.

2. des entreprises, quelle qu'en soit la nature, dont un époux est propriétaire au jour de la célébration du mariage; des entreprises acquises par un époux au cours du mariage, par succession, par donation ou testament, sauf volonté contraire expresse du donateur ou du testateur, le tout sauf les immeubles par nature et sous réserve de récompense à charge de la communauté.

3. de tous les autres biens auxquels le caractère de propre n'est pas attribué en vertu du présent paragraphe.

ART. 2.

Tout bien est réputé acquêt de communauté s'il n'est prouvé appartenir en propre à l'un des époux par application d'une disposition de la loi.

HOOFDSTUK II.

Stelsel van gemeenschap van goederen.

AFDELING I.

Wettelijke gemeenschap.

ONDERAFDELING I.

Baten en lasten die de gemeenschap uitmaken.

§ 1. — BATEN VAN DE GEMEENSCHAP.

ART. 1.

De gemeenschap omvat, wat de baten betreft :

1. de opbrengsten van de persoonlijke werkzaamheid der echtgenoten en de vruchten, inkomsten, interesten en rentetermijnen van hun eigen goederen, nadat zij zich van hun bijdrage in de lasten van het huwelijk hebben gekwetend, behoudens hun eventuele toevlucht tot art. 215-2, derde lid.

In de vruchten, inkomsten, interesten en rentetermijnen zijn begrepen :

a) de geregeld verrichte houtkappingen;

b) de voortbrengsels van mijnen, graverijen en groeven, behoudens vergoeding, indien het eigen erf door de exploitatie aanzienlijk in waarde vermindert. Hetzelfde geldt voor de rechten voor het gebruik van de ondergrond of voor andere soortgelijke rechten welke aan de echtgenoot, die de bovengrond in eigendom bezit, verschuldigd zijn uit hoofde van de opening van een mijn door de concessiehouder;

c) de opbrengsten van de exploitatie van het recht van literaire, artistieke of nijverheidseigendom;

2. de ondernemingen van om het even welke aard die een echtgenoot de dag van de huwelijksvoltrekking in eigendom bezit; de ondernemingen die een echtgenoot door erfopvolging, door schenking of door testament gedurende het huwelijk heeft verkregen, behoudens uitdrukkelijk andersluidende beschikking van de schenker of van de erflater, een en ander met uitzondering van de uit hun aard onroerende goederen en onder voorbehoud van vergoeding ten laste van de gemeenschap;

3. alle andere goederen die krachtens deze paragraaf niet als eigen goederen zijn aangemerkt.

ART. 2.

Ieder goed wordt als een aanwinst van de gemeenschap beschouwd, tenzij het bewezen is dat het bij toepassing van een bepaling van de wet als eigen goed aan een van de echtgenoten toebehoort.

ART. 3.

Restent propres à l'époux acquéreur, lorsqu'ils ont été acquis avant le mariage, ou lorsqu'ils sont acquis ou lui sont échus en cours de régime en vertu d'un droit antérieur au mariage :

1. les immeubles et droit immobiliers.

2. les sommes dues par le pouvoirs publics ou organismes publics; les indemnités dues en vertu d'une assurance de choses; les dommages et intérêts dus en vertu des articles 1382 à 1386 *bis*.

3. les valeurs et espèces déposées avant le mariage à un compte ouvert dans les conditions prévues par l'article 11.

4. les autres biens mobiliers qui sont individualisés avant le mariage, soit par le contrat de mariage, soit par des titres ayant date certaine, des documents émanant d'un service public ou des mentions figurant dans des registres, documents, bordereaux imposés par la loi ou prévus par l'usage et régulièrement tenus ou établis.

ART. 4.

Forment des propres par leur nature, quel que soit le moment de l'acquisition :

1. les annexes et accessoires d'un bien propre, sauf récompense s'il y a lieu; sont notamment considérés comme accessoires : les lots, primes de remboursement, droits d'attribution ou de souscription afférents à des valeurs mobilières propres ainsi que les valeurs nouvelles attribuées gratuitement ou souscrites en vertu d'un droit de souscription propre;

2. les vêtements et les objets à l'usage personnel de l'époux, ainsi que les diplômes, décorations, bibelots, correspondances, papiers et souvenirs de famille sans valeur marchande, particulière ou présentant pour l'époux un intérêt moral prépondérant;

3. les outils et les instruments servant à l'exercice de la profession de l'époux, sauf s'ils sont l'accessoire d'une entreprise tombée en communauté;

4. le droit de propriété littéraire, artistique ou industrielle, sans préjudice de l'application de l'article 1, c); il en est de même du droit à la clientèle acquise par l'exercice d'une profession libérale;

5. les dommages et intérêts et les indemnités d'assurance dus à l'époux pour préjudice subi dans sa personne ou pour dommage moral personnel;

6. le droit aux pensions alimentaires, aux pensions civiles et militaires, aux pensions de retraite et de survie, de réparation et à toutes allocations analogues; toutefois, les arrérages tombent en communauté pendant la durée de celle-ci;

ART. 3.

Blijven eigen aan de verkrijgende echtgenoot, wanneer zij vóór het huwelijk zijn verkregen of wanneer zij tijdens het stelsel krachtens een van vóór het huwelijk bestaand recht zijn verkregen of hem zijn te beurt gevallen;

1. de onroerende goederen en de onroerende rechten;

2. de door de openbare besturen en openbare lichamen verschuldigde sommen; de vergoedingen verschuldigd krachtens een schadeverzekering; de schadevergoedingen verschuldigd op grond van de artikelen 1382 tot 1386*bis*.

3. de geldswaardige papieren en de geldspeciën die vóór het huwelijk op een overeenkomstig artikel 11 geopende rekening zijn gedeponoord;

4. de andere roerende goederen die vóór het huwelijk bepaaldelijk zijn aangewezen, hetzij door de huwelijkscontract, hetzij door titels met vaste dagtekening, door van een openbare dienst uitgaande bescheiden of vermeldingen die voorkomen in door de wet opgelegde of door het gebruik aanvaarde regelmatig bijhouden of opgemaakte registers, bescheiden of bordereellen.

ART. 4.

Eigen uit hun aard zijn, ongeacht het tijdstip van de verkrijging ervan :

1. de aanhorigheden en het toebehoren van een eigen goed, behoudens vergoeding indien daartoe grond bestaat; worden onder meer als toebehoren beschouwd : de loten, terugbetalingspremies, aanwijzigings- of voorkeurrechten met betrekking tot eigen geldswaardige papieren, alsmede de nieuwe geldswaardige papieren die kosteloos zijn toegewezen of waarop krachtens een eigen voorkeurrecht is ingeschreven;

2. de klederen en de voorwerpen die tot het persoonlijk gebruik van de echtgenoot dienen, alsmede de diploma's, eretekens, kleinodiën, briefwisseling, papieren en familiesouvenirs zonder bijzondere handelswaarde of die voor de echtgenoot een overwegend zedelijk belang hebben;

3. de gereedschappen en de werktuigen welke dienen tot het uitoefenen van het beroep van de echtgenoot, tenzij zij het toebehoren van een in de gemeenschap gevallen onderneming uitmaken;

4. de literaire, artistieke of nijverheidseigendom, onverminderd de toepassing van artikel 1, c); hetzelfde geldt voor het recht op de ingevolge de uitoefening van een vrij beroep verworpen cliënteel;

5. de schadevergoedingen en de verzekeringsuitkeringen, aan de echtgenoot verschuldigd wegens in zijn persoon geleden schade of wegens persoonlijke morele schade;

6. het recht op uitkeringen tot levensonderhoud, op burgerlijke en militaire pensioenen; op rust-, overlevings- en vergoedingspensioenen en op enige andere soortelijke uitkeringen; de rentetermijnen echter vallen in de gemeenschap zolang deze duurt;

7. le bénéfice de la rente viagère ou de l'assurance de personnes constituée ou contractée par l'un des époux, soit à son profit personnel, soit au profit de son conjoint, sans récompense à raison des sommes ou primes payées par la communauté, à moins qu'elles n'aient été exagérées eu égard aux facultés de celle-ci. Ces dispositions s'appliquent aussi aux assurances mixtes ou à terme fixe.

ART. 5.

Les droits miniers concédés soit à l'époux propriétaire, soit à son conjoint, pendant la durée de la communauté sur un fonds propre à l'un des époux, tombent en communauté.

Le droit aux redevances tréfoncières ou aux autres redevances analogues, dues par le bénéficiaire d'une concession administrative en raison de l'ouverture d'une mine sur un fonds propre à l'un des époux, reste propre à l'époux propriétaire du fonds.

Les minières et carrières ouvertes, avant ou après le mariage, sur un fonds propre à l'un des époux, restent propres.

ART. 6.

Si, dans l'intervalle entre le contrat de mariage contenant stipulation de communauté et la célébration du mariage, l'un des époux a substitué à des biens destinés à entrer en communauté des biens ayant le caractère de propre, ceux-ci entrent néanmoins en communauté, à moins que l'opération n'ait été faite en exécution de quelque clause du contrat de mariage, auquel cas elle est réglée suivant la convention.

ART. 7.

Sont propres, lorsqu'ils échoient à l'un des époux à titre de succession légale ou testamentaire :

1. les immeubles et droits immobiliers;

2. les biens mobiliers dont l'identité est établie par des titres ayant date certaine, des documents émanant d'un service public, ou des mentions figurant dans des registres, documents, bordereaux imposés par la loi ou admis par l'usage, et régulièrement tenus ou établis;

3. les autres biens s'il en a été fait inventaire, le conjoint dûment appelé. Cet inventaire doit être authentique pour que les biens soient propres à l'égard des tiers; il peut être sous seing privé entre personnes majeures et capables pour que les biens soient considérés comme propres entre époux.

7. het genot van de lijfrente of van de personenverzekering, gevestigd of aangegaan door een van de echtgenote, hetzij ten persoonlijken bate, hetzij ten bate van zijn echtgenoot, zonder vergoeding naar verhouding van de sommen of premies door de gemeenschap betaald, tenzij zij, gelet op de mogelijkheden van deze laatste, overdreven waren. Die bepalingen vinden eveneens toepassing op de gemengde verzekeringen of op die met vaste termijn.

ART. 5.

Mijnrechten die ofwel aan de echtgenoot-eigenaar ofwel aan de andere echtgenoot, gedurende de gemeenschap, op een aan een van de echtgenoten eigen erf in concessie worden gegeven, vallen in de gemeenschap.

De aanspraak op de rechten voor het gebruik van de ondergrond of op andere soortelijke rechten welke door de houder van een administratieve concessie verschuldigd zijn voor het openen van een mijn op een aan een van de echtgenoten eigen erf, blijft eigen aan de echtgenoot die eigenaar is van het erf.

Graverijen en groeven die vóór of na het huwelijk geopend zijn op een aan een van de echtgenoten eigen erf, blijven eigen.

ART. 6.

Indien gedurende de tijd tussen het huwelijkscontract waarbij gemeenschap begonnen werd en de voltrekking van het huwelijk een van de echtgenoten goederen die als eigen dienen te worden beschouwd in de plaats heeft gesteld van goederen die bestemd zijn om in de gemeenschap te vallen, vallen eerstgenoemde goederen niettemin in de gemeenschap, tenzij de verrichting plaats heeft gehad ter uitvoering van enig beding van het huwelijkscontract, in welk geval zij geregeld wordt volgens de overeenkomst.

ART. 7.

Eigen zijn, wanneer zij aan een van de echtgenoten door wettige of testamentaire erfopvolging te beurt vallen :

1. de onroerende goederen en de onroerende rechten;

2. de roerende goederen waarvan de identiteit is gevestigd door titels met vaste dagtekening, door van een openbare dienst uitgaande bescheiden of vermeldingen die voorkomen in door de wet opgelegde of door het gebruik aanvaarde regelmatig bijgehouden of opgemaakte registers, bescheiden of borderellen;

3. de andere goederen indien daarvan een boedelbeschrijving is opgemaakt, de andere echtgenoot behoorlijk opgeroepen zijnde. Deze boedelbeschrijving moet bij authentieke akte worden opgemaakt opdat de goederen eigen worden ten aanzien van derden, en mag een onderhandse boedelbeschrijving zijn tussen meerderjarige en handelingsbekwame personen opdat de goederen als eigen goederen onder echtgenoten worden beschouwd.

Sauf volonté autre expresse du donateur ou du testateur, les biens donnés ou légués sont propres ou communs selon qu'ils ont été donnés ou légués à un des époux ou aux deux époux.

Le présent article est applicable sans préjudice des dispositions de l'article 1, 2°. »

ART. 8.

Le bien abandonné ou aliéné par père, mère ou autre ascendant, à l'un des époux, soit pour le remplir de ce qu'il lui doit, soit à charge de payer les dettes du donateur à des étrangers est propre, sauf récompense ou indemnité éventuelle à la communauté par l'époux donataire.

ART. 9.

Lorsque l'un des époux acquiert, pendant la durée de la communauté une part d'un bien dont il a la copropriété à titre de propre, la part ainsi acquise, est propre, sauf à indemniser la communauté de la somme fournie par elle pour cette acquisition.

Dans le cas où un époux acquiert pour la communauté une portion ou la totalité d'un bien appartenant en propre et par indivis à l'autre époux, ce dernier pourra à la dissolution de la communauté reprendre cette portion ou le bien moyennant paiement du prix au jour de l'acquisition par son conjoint.

ART. 10.

La créance d'un prix de vente, d'une soulte d'échange ou de partage, d'une indemnité d'assurance ou de dommages et intérêts, subrogés à un propre, est propre.

Si la créance vient à être payée pendant la durée de la communauté, les deniers restent propres dans les conditions prévues par l'article suivant :

ART. 11.

Les deniers ou valeurs, légués à l'époux ou acquis par lui à titre de propre durant la communauté, doivent pour conserver ce caractère être transférés ou portés directement par le tiers débiteur ou détenteur à un compte spécial ouvert au nom de l'époux à l'Office des chèques postaux, à la Caisse générale d'épargne et de retraite, chez un banquier ou toute autre personne ou institution à ce légalement autorisées, faute de quoi il sont tenus pour communs, sauf récompense.

ART. 12.

Le bien acquis en contrepartie d'un bien appartenant en propre à l'un des époux lui est propre; il est abrogé à celui qui a été aliéné sauf récompense au

Behoudens uitdrukkelijke andersluidende beschikking van de schenker of van de erflater, zijn de geschenken of vermaakte goederen eigen of gemeenschappelijk naar gelang zij aan een van de echtgenoten of aan beiden geschonken of vermaakt werden.

Dit artikel is van toepassing onverminderd het bepaalde bij artikel 1, 2°.

ART. 8.

Een goed, dat door de vader, de moeder of een ander bloedverwant in de opgaande lijn wordt overgelaten of vervreemd aan een van de echtgenoten, hetzij om hem te voldoen wat hij hem verschuldigd is, hetzij onder verplichting om schulden van de schenker aan derden te betalen, is eigen, behoudens eventuele vergoeding of schadeloosstelling van de gemeenschap door de begiftigde echtgenoot.

ART. 9.

Wanneer een van de echtgenoten gedurende de gemeenschap een aandeel in een goed, dat hem als eigen goed in medeëigendom toebehoort, verkrijgt, is het aldus verkregen aandeel eigen, behoudens vergoeding aan de gemeenschap van het bedrag dat deze voor die verkrijging verschaft heeft.

Ingeval een van de echtgenoten voor de gemeenschap een gedeelte of het geheel verkrijgt van een goed dat als eigen en in onverdeeldheid aan de andere echtgenoot toebehoort, kan deze laatste bij de ontbinding van de gemeenschap dat gedeelte of het goed terugnemen tegen betaling van de prijs op de dag van de verkrijging door zijn echtgenoot.

ART. 10.

De schuldvordering betreffende een verkoopprijs, van een opleg bij ruil of verdeling, van een verzekeringsuitkering of schadevergoeding, die in de plaats wordt gesteld van een eigen goed, is eigen.

Indien de schuldvordering gedurende de gemeenschap is betaald, blijven de penningen eigen onder de bij het volgende artikel gestelde voorwaarden.

ART. 11.

De penningen of geldswaardige papieren die aan de echtgenoot zijn te beurt gevallen of door hem gedurende de gemeenschap als eigen goed zijn verkregen, moeten, om eigen te blijven, door de derde schuldenaar of bezitter overgeschreven of rechtstreeks geboekt worden op een bijzondere rekening welke op naam van de echtgenoot dient te worden geopend bij het Bestuur der Postcheques, bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, bij een bankier of bij enige andere daartoe wettelijk gemachtigde persoon of instelling, zoniet worden zij als gemeenschappelijk beschouwd, behoudens vergoeding.

ART. 12.

Een goed, verkregen in ruil voor een goed dat als eigen aan een van de echtgenoten toebehoort, is hem eigen; het wordt in de plaats gesteld van het ver-

profit ou à la charge de la communauté s'il y a soulté. Toutefois, si la soulté mise à charge de la communauté est supérieure à la valeur du bien, ce bien acquis entre dans la communauté, sauf récompense au profit de l'époux cédant.

ART. 13.

Le bien acquis pendant la durée de la communauté et payé directement par le débit d'un compte spécial, ouvert conformément à l'article 11, est propre à l'époux titulaire de ce compte, même s'il n'a été fait aucune déclaration d'emploi ou de remploi.

ART. 14.

Si le prix d'un bien est payé pour partie au moyen d'un compte spécial et pour partie par la communauté, le bien est propre pourvu que le prélèvement effectué dans la communauté n'excède pas la moitié de la valeur du bien acquis, sauf récompense à la communauté.

ART. 15.

Le bien acquis par l'un des époux en emploi de deniers propres versés dans la communauté ou en remploi du prix d'aliénation de biens propres encaissé par la dite communauté, lui est propre, si lors de l'acquisition il a déclaré qu'elle est faite pour tenir lieu d'emploi ou de remploi et au moyen de ces deniers ou de ce prix dont l'origine doit être exactement établie dans l'acte.

A défaut de la déclaration prévue à l'alinéa premier, l'emploi ou le remploi produit ses effets entre les époux, s'il est prouvé qu'ils ont eu la volonté de le réaliser; cette preuve ne peut se faire que par titres ou papiers domestiques.

ART. 16.

Si un bien est acquis pendant la durée de la communauté en remploi anticipé d'un bien propre, le bien acquis en contrepartie ne devient propre avec effet rétroactif au jour de l'acquisition, que lorsque la communauté a été remboursée à l'aide du prix provenant de l'aliénation du bien indiqué dans l'acte.

ART. 17.

Si le prix du bien acquis est supérieur à la somme dont il a été fait emploi ou remploi, il est dû récompense à la communauté. Toutefois, si le montant de cette récompense devait être supérieur à la moitié du prix du bien acquis, celui-ci entrerait en communauté sauf récompense à charge de celle-ci.

vreemde goed, behoudens vergoeding ten voordele of ten laste van de gemeenschap, indien er een opleg is. Indien echter de ten laste van de gemeenschap gelegde opleg hoger is dan de waarde van het afgestane goed, valt het verkregen goed in de gemeenschap, behoudens vergoeding ten voordele van de afstaande echtgenoot.

ART. 13.

Een goed verkregen gedurende de gemeenschap en rechtstreeks betaald uit het tegoed van een overeenkomstig artikel 11 geopende bijzondere rekening, is eigen aan de echtgenoot die houder is van die rekening, zelfs al is er geen enkele verklaring van belegging of wederbelegging afgelegd.

ART. 14.

Indien de prijs van een goed voor een deel uit een bijzondere rekening en voor een deel door de gemeenschap is betaald, is het goed eigen mits het uit de gemeenschap voorafgenomen deel niet hoger is dan de helft van de waarde van het verkregen goed, behoudens vergoeding aan de gemeenschap.

ART. 15.

Een goed dat door een van de echtgenoten is verkregen als belegging van eigen penningen die in de gemeenschap zijn gestort, of als wederbelegging van de prijs van de vervreemding van eigen goederen, die door de gemeenschap is geïnd, is hem eigen, indien hij bij de verkrijging verklaard heeft dat zij geschied is om te gelden als belegging of als wederbelegging en door middel van die penningen of van die prijs, waarvan de herkomst in de akte juist moet worden bepaald.

Bij gebreke van de in het eerste lid bedoelde verklaring werkt de belegging of de wederbelegging onder echtgenoten, indien bewezen is dat het hun wil was deze te verrichten; dit bewijs kan alleen door bescheiden of huiselijke papieren worden geleverd.

ART. 16.

Indien een goed gedurende de gemeenschap als vervroegde wederbelegging van een eigen goed is verkregen, wordt het als tegenprestatie verkregen goed eerst eigen goed met terugwerkende kracht tot op de dag van de verkrijging, nadat de gemeenschap is terugbetaald met behulp van de prijs, voortkomend uit de vervreemding van het in de akte aangegeven goed.

ART. 17.

Indien de prijs van het verkregen goed hoger is dan de som die is belegd of wederbelegd, is aan de gemeenschap vergoeding verschuldigd. Mocht echter het bedrag van die vergoeding hoger zijn dan de helft van de prijs van het verkregen goed, dan zou dit in de gemeenschap vallen, behoudens vergoeding ten laste van de gemeenschap.

§ 2. DU PASSIF DE LA COMMUNAUTE.

A. De l'obligation aux dettes.

ART. 18.

Chaque époux engage la totalité des biens de la communauté :

1. par les dettes nées dans son chef avant le mariage;

2. par les dettes contractuelles ou extra-contractuelles nées dans son chef pendant la durée de la communauté, à l'exception de celles visées aux articles 21 et 22;

3. par les dettes dont se trouvent chargées les successions lui échues dans les conditions prévues à l'article 23.

Toutefois, les gains et salaires d'un époux, les biens affectés par lui à l'exercice d'une profession séparée de celle de son conjoint ne sont pas engagés par les dettes nées du chef de l'autre époux, sauf celles contractées dans l'intérêt du ménage et pour l'éducation des enfants dans les conditions prévues par l'article 218-1.

ART. 19.

Les dettes résultant d'emprunt, d'achat à tempérament et d'opération en bourse à découvert n'engagent que les biens communs soumis à la gestion privative de l'époux débiteur et ses biens propres. Toutefois, elles engagent la totalité des biens communs, à l'exception de ceux spécifiés à l'article 18, dernier alinéa, si la dette a été contractée avec l'accord exprès du conjoint. Elles engagent les biens propres de ce dernier et les biens spécifiés à l'article 18, dernier alinéa si le conjoint a souscrit à cet effet une clause distincte mentionnant séparément cette conséquence.

ART. 20.

Toute dette qui engage les biens communs engage aussi les biens propres de l'époux débiteur; elle n'engage pas les biens propres de son conjoint à moins que la dette n'ait été contractée dans l'intérêt du ménage ou pour l'éducation des enfants communs.

Pour toute autre dette que celle contractée dans l'intérêt du ménage ou pour l'éducation des enfants communs, le créancier ne peut poursuivre le recouvrement de sa dette sur les biens communs soumis à la gestion privative du conjoint non débiteur ou sur les biens visés à l'article 214-1, § 1, qu'après discussion du conjoint débiteur, tant sur ses biens propres que sur les biens communs soumis à sa gestion privative. Les articles 2022 à 2024 du Code civil sont applicables.

§ 2. LASTEN VAN DE GEMEENSCHAP.

A. Gehoudenheid tot de schulden.

ART. 18.

Iedere echtgenoot verbindt het geheel van de goederen van de gemeenschap :

1. voor de schulden in zijn persoon ontstaan vóór het huwelijk;

2. voor de schulden bij overeenkomst of buiten overeenkomst in zijn persoon ontstaan gedurende de gemeenschap, met uitzondering van de schulden bedoeld in de artikelen 21 en 22;

3. voor de schulden waarmee de erfenissen die hem te beurt vallen, bezwaard zijn in de omstandigheden bepaald in artikel 23.

De verdiensten en de lonen van een echtgenoot, de goederen die hij bestemd heeft voor de uitoefening van een van dat van zijn echtgenoot onderscheiden beroep, zijn evenwel niet verbonden voor de schulden ontstaan in de persoon van de andere echtgenoot, buiten die welke aangegaan zijn in het belang van de huishouding en voor de opvoeding van de kinderen in de omstandigheden bepaald bij artikel 218-1.

ART. 19.

Voor de schulden ontstaan uit lening, koop op afbetaling of baisse-speculaties ter beurze zijn enkel de gemeenschapsgoederen die onder het uitsluitend beheer van de echtgenoot-schuldenaar staan, en zijn eigen goederen verbonden. Alle gemeenschapsgoederen zijn er evenwel voor verbonden, met uitzondering van die welke zijn vermeld in artikel 18, laatste lid, indien de schuld werd aangegaan met uitdrukkelijke toestemming van de andere echtgenoot. De eigen goederen van deze laatste zijn ervoor verbonden alsmede de gemeenschapsgoederen vermeld in artikel 18, laatste lid, indien de echtgenoot daartoe een afzonderlijk beding waarin dit gevolg uitdrukkelijk wordt vermeld, heeft ondertekend.

ART. 20.

Voor iedere schuld waarvoor de gemeenschapsgoederen zijn verbonden, zijn tevens de eigen goederen van de echtgenoot-schuldenaar verbonden; de eigen goederen van de andere echtgenoot zijn er niet voor verbonden, tenzij de schuld is aangegaan in het belang van de huishouding of voor de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen.

Voor iedere andere schuld dan die welke wordt aangegaan in het belang van de huishouding of voor de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen kan de schuldeiser zijn schuld niet verhalen op de gemeenschappelijke goederen die onder het uitsluitend beheer vallen van de echtgenoot die geen schuldenaar is of op de goederen bedoeld in artikel 214-1, § 1, dan na uitwinning van de andere echtgenoot, zowel op zijn eigen goederen als op de gemeenschappelijke goederen die onder zijn uitsluitend beheer vallen. De artikelen 2022 tot 2024 van het Burgerlijk Wetboek vinden toepassing.

ART. 21.

Les actes excédant les pouvoirs d'un époux n'engagent que la nue-propiété des biens propres de l'époux contractant.

ART. 22.

Le recouvrement des dettes contractées par un époux dans l'exercice d'une profession interdite par le tribunal en application de l'article 215 du Code civil, ne peut être poursuivi que sur la nue-propiété de ses biens propres, si la dette a été contractée après que la décision judiciaire aura été transcrite par extrait sur le registre prévu par l'article 217, dernier alinéa, du Code civil. Chacun pourra prendre connaissance de ce registre gratuitement ou s'en faire délivrer copie sur papier libre.

Le recouvrement des dettes extracontractuelles d'un époux, relatives à une profession interdite en vertu de l'article 215 du Code civil, ne pourra être poursuivi que sur la nue-propiété des biens propres de cet époux si le créancier, connaissant l'interdiction publiée avait pu s'abstenir de s'exposer au préjudice qu'il a subi.

ART. 23.

Les créanciers d'une succession échue à l'un des époux pendant la durée de la communauté poursuivent le recouvrement de leurs créances de la manière suivante : s'il a été fait inventaire, sur les biens de la succession et sur les autres biens propres de l'époux successeur; s'il n'a pas été fait inventaire, sur les biens propres de l'époux successeur, et subsidiairement sur les biens communs.

Les biens communs échapperont au recours du créancier si l'autre conjoint a fait faire inventaire dans les trois mois à partir du moment où l'ouverture de la succession est venue à sa connaissance. Ce délai peut être prorogé par le président du tribunal de la dernière résidence conjugale; le président statue sur requête, le conjoint ou ses héritiers dûment appelés.

B. De la contribution aux dettes.

ART. 24.

Les dettes payées par la communauté en vertu des articles précédents demeurent définitivement à charge de celle-ci, sauf dans les cas où la loi prévoit une récompense.

ART. 25.

Donnent lieu à récompense, lorsqu'elles ont été acquittées à l'aide de biens communs :

ART. 21.

De handelingen die de bevoegdheid van een echtgenoot te buiten gaan, verbinden slechts de blote eigendom van de eigen goederen van de echtgenoot die de verbintenis aangaat.

ART. 22.

De schulden door een echtgenoot aangegaan in de uitoefening van een door de rechtbank bij toepassing van artikel 215 van het Burgerlijk Wetboek verboden beroep, kunnen niet worden verhaald dan op de blote eigendom van zijn eigen goederen, indien de schuld werd aangegaan nadat de rechterlijke beslissing in uittreksel is overgeschreven in het register bedoeld in artikel 217, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek. Eenieder kan kosteloos inzage nemen van dit register of zich er afschrift van doen afgeven op ongezegeld papier.

De schulden buiten een overeenkomst aangegaan door een echtgenoot betreffende een krachtens artikel 215 van het Burgerlijk wetboek verboden beroep, kunnen niet worden verhaald dan op de blote eigendom van de eigen goederen van die echtgenoot, indien de schuldeiser kennis had van het bekendgemaakte verbod en had kunnen vermijden zich aan het geleden nadeel bloot te stellen.

ART. 23.

De schuldeisers van een nalatenschap die aan een van de echtgenoten gedurende de gemeenschap is te beurt gevallen verhalen hun schuld op de volgende wijze : indien er een boedelbeschrijving is opgemaakt, op de goederen van de nalatenschap en op de andere eigen goederen van de echtgenoot-erfopvolger; is er geen boedelbeschrijving opgemaakt, op de eigen goederen van de echtgenoot-erfopvolger en in de tweede plaats op de gemeenschappelijke goederen.

De gemeenschappelijke goederen ontsnappen aan het verhaal van de schuldeiser indien de andere echtgenoot binnen drie maanden na het ogenblik waarop het openvallen van de nalatenschap te zijner kennis is gekomen, boedelbeschrijving heeft laten opmaken. Deze termijn kan worden verlengd door de voorzitter van de rechtbank van de laatste echtelijke verblijfplaats; de voorzitter doet uitspraak op verzoekschrift, de echtgenoot of zijn ergenamen behoorlijk oproepen.

B. Bijdrage in de schulden.

ART. 24.

De schulden voldaan door de gemeenschap krachtens de voorgaande artikelen blijven voor goed ten laste van de gemeenschap, behoudens de gevallen waarin de wet een vergoeding vaststelt.

ART. 25.

Hebben vergoeding tengevolge wanneer zij met behulp van de gemeenschapsgoederen zijn voldaan :

1. Les dettes des époux antérieures au mariage, à l'exception de celles qui sont relatives à des biens entrés définitivement en communauté

2. les dettes des successions échues à l'un ou l'autre des époux dans la mesure établie par les articles 23 et 27.

3. Les dettes extra-contractuelles nées dans le chef de chaque époux pendant la durée de la communauté, sous déduction éventuelle du profit retiré par elle. Toutefois, en matière de responsabilité aquilienne, il n'est dû de récompense que si la dette est la conséquence d'une faute intentionnelle ou est sans rapport avec les activités normales de leur ménage;

4. les dettes contractées par un époux dans les conditions prévues par les articles 21 et 22.

5. les dettes contractées par un époux en violation des obligations que lui impose le mariage.

ART. 26.

Il est dû récompense à la communauté lorsqu'il a été pris sur celle-ci une somme pour acquitter les dettes ou charges personnelles à l'un des époux, et généralement toutes les fois que l'un des époux a tiré un profit personnel des biens de la communauté.

ART. 27.

Les dettes d'une succession entrée tout entière dans la communauté sont, pour la totalité, à la charge définitive de celle-ci; celles d'une succession entièrement demeurée propre donnent lieu à récompense pour la totalité des paiements effectués à l'aide de biens communs.

ART. 28.

Lorsqu'un époux s'est obligé conjointement, solidairement ou indivisiblement avec l'époux au profit de ce dernier ou de la communauté, il est réputé, à l'égard de son conjoint ou de la communauté, s'être obligé comme caution dans l'intérêt de ceux-ci. Il doit être indemnisé de l'obligation qu'il a contractée.

C. Disposition commune à l'obligation et à la contribution aux dettes.

ART. 29.

Les règles ci-dessus établies pour les successions régissent les dettes grevant une donation.

1. De schulden van de echtgenoten van vóór het huwelijk, met uitzondering van die welke betrekking hebben op goederen die voorgoed in de gemeenschap gevallen zijn;

2. de schulden van de nalatenschappen die aan een van beide echtgenoten zijn te beurt vallen, in de mate bepaald bij de artikelen 23 en 27;

3. De buiten overeenkomst in de persoon van iedere echtgenoot gedurende de gemeenschap ontstane schulden, onder eventuele aftrek van het door de gemeenschap behaalde voordeel. In zake aquilische aansprakelijkheid echter is er enkel vergoeding verschuldigd indien de schuld het gevolg is van een opzettelijke fout of geen verband houdt met de normale handelingen van hun huishouding;

4. de schulden door een echtgenoot aangegaan in de artikelen 21 en 22 bedoelde omstandigheden;

5. de schulden door een echtgenoot aangegaan in overtreding van de verplichtingen die wegens het huwelijk op hem rusten.

ART. 26.

Vergoeding is verschuldigd aan de gemeenschap wanneer er daarop een bedrag is afgenomen om de schulden of persoonlijke lasten van een der echtgenoten te voldoen en over het algemeen telkens als een van de echtgenoten persoonlijk voordeel heeft gehaald uit de goederen van de gemeenschap.

ART. 27.

De schulden van een nalatenschap die geheel in de gemeenschap is gevallen, zijn voorgoed ten laste van de gemeenschap voor het geheel; die van een nalatenschap die volledig eigen is gebleven, hebben vergoeding ten gevolge voor het geheel van de uit de gemeenschapsgoederen gedane betalingen.

ART. 28.

Wanneer een echtgenoot zich gezamenlijk, hoofdelijk of ondeelbaar met de andere echtgenoot verbonden heeft ten voordele van deze laatste of van de gemeenschap, wordt hij ten aanzien van de andere echtgenoot of van de gemeenschap geacht zich als borg in hun belang verbonden te hebben. Hij moet voor de door hem aangegane verbintenis schadeloos gesteld worden.

C. Bepaling geldend voor de gehoudenheid tot en voor de bijdrage in de schulden.

ART. 29.

De hiervoren gestelde regelen voor de nalatenschappen gelden voor de schulden die een schenking bezwaren.

SOUS-SECTION II.

De la gestion de la communauté et des biens propres.

ART. 30.

La gestion comprend tous les pouvoirs d'administration, de jouissance et de disposition, sous réserve des exceptions prévues par la loi.

§ 1. DE LA GESTION DE LA COMMUNAUTE.

ART. 31.

Sauf les exceptions prévues dans les articles suivants, la communauté est gérée concurremment par l'un ou l'autre époux qui exerce séparément les pouvoirs de gestion, mais à charge pour chacun d'eux de respecter les actes de gestion régulièrement accomplis par son conjoint.

ART. 32.

Sont soumis de plein droit à la gestion privative de l'époux qui en est titulaire :

1. les comptes de dépôt ou de titres;

2. les fonds de commerce et les entreprises de toute nature. Toutefois, en cas de cession ou liquidation de ces biens, le prix de la cession ou le produit de la liquidation en est perçu conjointement par les époux, sauf accord contraire écrit du conjoint. Tout paiement fait par le débiteur à l'époux titulaire, en violation de ces conditions n'est pas libératoire à l'égard du conjoint, même pour partie.

3. les biens susceptibles d'hypothèque.

ART. 33.

§ 1er. Chaque époux peut demander à tout moment à son conjoint que soient désormais soumis à sa gestion privative les biens que ce dernier gérait privativement.

Il est dressé acte notarié de l'accord intervenu s'il concerne des biens susceptibles d'hypothèque. Le bien est identifié dans l'acte par la mention de l'arrondissement, de la commune et du lieu où il est situé, ainsi que des indications cadastrales; s'il s'agit de navires ou bateaux, ceux-ci sont individualisés par la mention de leur nom et autres caractéristiques prévues dans l'article 4 - 2° de la loi du 10 février 1908.

Le notaire est tenu de transmettre sans délai un extrait littéral de l'acte au conservateur des hypothèques compétent pour être transcrit dans le registre à ce destiné.

ONDERAFDELING II.

Beheer van de gemeenschap en van de eigen goederen.

ART. 30.

Het beheer omvat alle bevoegdheden tot bestuur, genot en beschikking onverminderd de uitzonderingen bepaald door de wet.

§ 1. BEHEER VAN DE GEMEENSCHAP.

ART. 31.

Onverminderd de uitzonderingen bepaald in de volgende artikelen, wordt de gemeenschap beheerd zowel door de ene als door de andere echtgenoot, die afzonderlijk de bevoegdheid tot beheer uitoefenen, met dien verstande dat ieder van beiden de beheersdaden die regelmatig door de andere zijn verricht, moet eerbiedigen.

ART. 32.

Van rechtswege zijn onderworpen aan het uitsluitende beheer van de echtgenoot die er de titularis van is :

1. de rekeningen van bewaargeving of van effecten;

2. de handelszaken en de ondernemingen van alle aard. In geval van overdracht of vereffening van die goederen, wordt de prijs van overdracht of de opbrengst van de vereffening gezamenlijk door de echtgenoten ontvangen, behoudens daarmee strijdige schriftelijke toestemming van de echtgenoot. Alle betalingen door de schuldenaar aan de echtgenoot - titularis gedaan in strijd met deze voorwaarden, houdt zelfs gedeeltelijk geen bevrijding in ten aanzien van de echtgenoot.

3. de goederen dit vatbaar zijn voor hypotheek.

ART. 33.

§ 1. Iedere echtgenoot kan op elk ogenblik aan zijn echtgenoot vragen dat goederen die onder het uitsluitende beheer van deze laatste staan, onder zijn uitsluitend beheer worden geplaatst.

Van de overeenkomst wordt een notariële akte opgemaakt indien het betrekking heeft op voor hypotheek vatbare goederen. Het goed wordt in de akte omschreven door vermelding van het arrondissement, de gemeente en de plaats waar het gelegen is, evenals van de kadastrale aanduidingen; betreft het zeeschepen of binnenschepen, dan worden deze nader aangegeven door de vermelding van hun naam en andere kenmerken bedoeld in artikel 4, 2°, van de wet van 10 februari 1908.

De notaris is ertoe gehouden onverwijld een woorde-lijk uittreksel van de akte aan de bevoegde hypotheekbewaarder te doen toekomen opdat het zou worden overgeschreven in het daartoe bestemde register.

La transcription cesse ses effets dès qu'elle est radiée du consentement concomitant des époux ou en vertu d'une ordonnance rendue à cette fin par le président du tribunal de première instance statuant en référé sur requête d'un des époux; en ce dernier cas, les articles 93 et 95 de la loi du 16 décembre 1851 sont applicables.

La radiation obtenue du consentement concomitant des époux met fin de plein droit à l'accord.

§ 2. En cas de refus du conjoint, et sans préjudice de l'application des articles 221 et suivants du Code civil, l'autre époux dispose d'un recours par voie de requête devant le président du tribunal de première instance de la dernière résidence conjugale siégeant en référé.

La requête rédigée en double exemplaire, identifie le ou les biens dont l'époux sollicite la gestion privative et s'il y a lieu de la manière déterminée au § 1 alinéa 4 du présent article.

Le jour même du dépôt de la requête, les époux sont convoqués par le greffier à comparaître à jour fixe devant le président qui statue dans les quinze jours de la date de la demande.

A la convocation par le greffier est joint le double de la requête.

Le ministère des avoués est facultatif.

Dans son ordonnance, le président indique le ou les biens pour lesquels il accorde la gestion privative en les identifiant selon les termes de la requête.

L'ordonnance du président est, à la requête de l'époux qui l'a obtenue, notifiée par le greffier à l'autre époux; elle est en outre, sur le champ transcrit par extrait au greffe, sur le registre tenu à cet effet.

Le greffier est en outre tenu de transmettre sans délai un extrait littéral de l'ordonnance au conservateur des hypothèques compétent pour être transcrit dans le registre à ce destiné.

Les dispositions du § 1, alinéa 6, du présent article sont applicables à la radiation de la transcription de l'ordonnance.

§ 3. Les convocations et les notifications dont sont chargés le notaire ou le greffier sont faites sous pli recommandé à la poste, avec accusé de réception.

Les notifications faites aux époux par le greffier comprennent, s'il y a lieu, une copie certifiée conforme de l'ordonnance.

La notification, nonobstant toute preuve contraire, est présumée accomplie cinq jours après celui de la remise du pli à la poste.

Les parties peuvent aussi recourir au ministère d'un huissier.

De overschrijving heeft geen gevolg meer zodra zij is doorgehaald met gezamenlijke toestemming van de echtgenoten of krachtens een beschikking daartoe gegeven door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, uitspraak doende in kort geding op verzoek van een der echtgenoten; in dit laatste geval vinden de artikelen 93 en 95 van de wet van 16 december 1851 toepassing.

De doorhaling verkregen met gezamenlijke toestemming van de echtgenoten, maakt van rechtswege een einde aan de overeenkomst.

§ 2. Bij weigering van de echtgenoot en onverminderd de toepassing van de artikelen 221 en volgende van het Burgerlijk wetboek, kan de andere echtgenoot zich bij verzoekschrift wenden tot de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfplaats, zitting houdende in kort geding.

Het verzoekschrift, in twee exemplaren opgemaakt, geeft de goederen waarvan de echtgenoot het uitsluitende beheer vraagt, zo daartoe grond bestaat, aan op de wijze bepaald in § 1, vierde lid, van dit artikel.

De dag zelf van de neerlegging van het verzoekschrift, worden de echtgenoten door de griffier opgeroepen om op een bepaalde datum te verschijnen voor de voorzitter, die uitspraak doet binnen vijftien dagen na de dagtekening van de vordering.

Een dubbel van het verzoekschrift wordt bij de oproeping van de griffier gevoegd.

De medewerking van een pleitbezorger is facultatief.

In zijn beschikking wijst de voorzitter het goed of de goederen aan waarvoor hij het uitsluitend beheer toekent, en duidt ze nader aan volgens de bewoordingen van het verzoekschrift.

De beschikking van de voorzitter wordt op verzoek van de echtgenoot die ze heeft verkregen, door de griffier aan de andere echtgenoot aangezega; zij wordt tevens onverwijld in uittreksel ter griffie overgeschreven in het daartoe gehouden register.

De griffier dient bovendien en woordelijk uittreksel van de beschikking te zenden aan de bevoegde hypotheekbewaarder, opdat het zou worden overgeschreven in het daartoe bestemde register.

De bepalingen van § 1, zesde lid, van dit artikel vinden toepassing op de doorhaling van de overschrijving van de beschikking.

§ 3. De oproepingen en de aanzeggingen waarmede de notaris of de griffier belast zijn, worden verricht bij ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs.

De aanzeggingen aan de echtgenoten gedaan door de griffier, omvatten een eensluidend afschrift van de beschikking, zo daartoe grond bestaat.

De aanzegging wordt, niettegenstaande tegenbewijs, geacht te zijn verricht vijf dagen na de dag waarop de brief ter post is afgegeven.

De partijen kunnen eveneens een deurwaarder laten optreden.

ART. 34.

Nonobstant toute convention contraire, un époux ne peut sans le consentement de l'autre, aliéner à titre onéreux ni grever de droits réels, ni donner à bail pour une durée de plus de trois ans, les biens susceptibles d'hypothèque.

Il ne peut sans ce même consentement aliéner à titre onéreux, ni grever de droits réels, une universalité ou une portion importante de biens meubles ni aliéner à titre onéreux des titres nominatifs et créances hypothécaires.

En cas de refus du conjoint de donner son consentement, ou si celui-ci se trouve dans un des cas prévus par l'article 214-1, § 2, l'autre époux peut, en se conformant à l'article 217 du Code civil, être autorisé à passer seul l'acte.

Il ne peut non plus, sans ce même consentement, disposer à titre gratuit des biens meubles ou immeubles, sauf pour les libéralités d'usage ou l'établissement des enfants communs ou des enfants adoptés par les deux époux. Toutefois, en cas de refus du conjoint de donner son consentement, l'époux ne dispose pas du recours prévu à l'alinéa précédent.

ART. 35.

Sous réserve de l'application de l'article précédent, l'époux gère seul les biens de la communauté :

1. En cas d'absence de son conjoint, à moins qu'il n'opte pour la dissolution de la communauté en vertu de l'article 138 du Code civil;

2. En cas d'interdiction de son conjoint ou d'impossibilité pour celui-ci de manifester sa volonté;

3. En cas de condamnation de son conjoint à une peine criminelle pendant la durée de celle-ci, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace. Toutefois, cette disposition n'est pas applicable pendant la période où le conjoint condamné se trouve en liberté en vertu d'un ordre de libération non révoqué.

ART. 36.

Un des époux ne peut, à cause de mort, disposer des biens de la communauté au-delà de sa part dans les biens de celle-ci. S'il a disposé d'un de ces biens, le bénéficiaire ne peut le réclamer en nature, qu'autant que le bien, par l'événement du partage, tombe au lot des héritiers de l'époux; si le bien ne tombe point au lot de ces héritiers, le bénéficiaire a droit, sur la part des héritiers de l'époux et sur les biens personnels de ce dernier, à une somme égale à la valeur totale du bien légué.

ART. 34.

Niettegenstaande elk strijdig beding, kan een echtgenoot zonder de toestemming van de andere, voor hypotheek vatbare goederen niet onder bezwarende titel vervreemden, noch met zakelijke rechten bezwaren, noch in huur geven voor langer dan drie jaren.

Zonder diezelfde toestemming kan hij evenmin het geheel of een aanzienlijk deel van de roerende goederen onder bezwarende titel vervreemden, noch met zakelijke rechten bezwaren en evenmin effecten op naam of hypothecaire schuldvorderingen onder bezwarende titel vervreemden.

Indien de echtgenoot zijn toestemming weigert, of indien hij zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 214-1, § 2, kan de andere echtgenoot, handelend overeenkomstig artikel 217 van het Burgerlijk wetboek, ertoe gemachtigd worden de handeling alleen aan te gaan.

Hij kan evenmin, zonder diezelfde toestemming, om niet over de roerende of onroerende goederen beschikken, behoudens voor gebruikelijke giften of om gemeenschappelijke of door beide echtgenoten geadopteerde kinderen een stand te verschaffen. Indien de echtgenoot zijn toestemming weigert, beschikt de andere echtgenoot niet over de voorziening bedoeld in het voorgaande lid.

ART. 35.

Onder voorbehoud van de toepassing van het vorige artikel, beheert de echtgenoot de goederen van de gemeenschap alleen :

1. In geval van afwezigheid van zijn echtgenoot, tenzij hij de ontbinding van de gemeenschap verkiest overeenkomstig artikel 138 van het Burgerlijk Wetboek;

2. In geval van onbekwaamverklaring van zijn echtgenoot of wanneer deze zich in de onmogelijkheid bevindt om zijn wil te kennen te geven;

3. In geval van veroordeling van zijn echtgenoot tot een criminele straf, zolang die straf duurt, al is deze straf enkel bij wederspanningheid aan de wet uitgesproken. Deze bepaling is evenwel niet van toepassing gedurende de tijd dat de veroordeelde echtgenoot in vrijheid is krachtens een niet ingetrokken vrijlatingsbevel.

ART. 36.

Een der echtgenoten mag ter zake des doods, niet over de goederen van de gemeenschap beschikken voor meer dan zijn aandeel in die goederen. Heeft hij over een van die goederen beschikt, dan kan de begunstigde het enkel in natura opeisen voor zover het goed, ten gevolge van de verdeling, valt in de kavel van de erfgenamen van de echtgenoot; valt het goed niet in de kavel van die erfgenamen, dan heeft de begunstigde, uit het aandeel van de erfgenamen van de echtgenoot en uit de persoonlijke goederen van deze laatste, recht op een bedrag dat gelijk is aan de volle waarde van het vermaakte goed.

ART. 37.

Si les époux ont doté conjointement l'enfant commun, sans exprimer la portion pour laquelle ils entendaient y contribuer, ils sont censés, sauf disposition contraire, avoir doté chacun pour moitié, soit que la dot ait été fournie ou promise en biens de la communauté, soit qu'elle l'ait été en biens propres à l'un des époux; dans ce dernier cas, l'époux dont un bien propre a été constitué en dot a sur les biens de l'autre, une action en indemnité pour la moitié de la dite dot, eu égard à la valeur du bien donné au temps de la donation

Si un des époux a doté seul l'enfant commun au moyen de biens de communauté, la dot est à charge de celle-ci, à moins qu'il n'ait déclaré expressément qu'il s'en chargeait pour le tout ou pour une portion plus forte que la moitié.

ART. 38.

La garantie de la dot, est due par toute personne qui l'a constituée; ses intérêts courent du jour du mariage, encore qu'il n'y ait eu terme pour le paiement, s'il n'y a stipulation contraire.

ART. 39.

Chaque époux est responsable envers l'autre des fautes lourdes commises par lui dans la gestion de la communauté.

§ 2. DE LA GESTION DES BIENS PROPRES.

ART. 40.

Chaque époux conserve la pleine propriété de ses biens propres.

Il dispose pour la gestion de ceux-ci des pouvoirs définis à l'article 30, sans préjudice de l'application de l'article 214-1 du Code civil.

Toutefois, il ne peut sans le consentement de son conjoint, disposer entre vifs à titre gratuit de ses biens propres, sauf pour la nue-propriété. Il est dérogé à cette disposition pour les libéralités d'usage et l'établissement des enfants communs ou adoptés par les deux époux.

SOUS-SECTION III.

De la dissolution de la communauté.

§ 1. DES CAUSES DE DISSOLUTION.

ART. 41.

La communauté se dissout :

1. par le décès de l'un des époux;
2. par le divorce ou la séparation de corps;

ART. 37.

Hebben de echtgenoten gezamenlijk huwelijksgoed gegeven aan een gemeenschappelijk kind, zonder te bepalen welk aandeel zij daarin wilden bijdragen, dan worden zij, behoudens daarmee strijdige bepaling, geacht ieder voor de helft in het huwelijksgoed te hebben bijgedragen, onverschillig of het huwelijksgoed verstrekt of beloofd werd uit de goederen van de gemeenschap, dan wel uit de eigen goederen van een der echtgenoten; in dit laatste geval bezit de echtgenoot van wie een eigen goed als huwelijksgoed werd gegeven, op de goederen van de andere een vordering tot schadeloosstelling voor de helft van dat huwelijksgoed, met inachtneming van de waarde van het gegeven goed ten tijde van de schenking ervan.

Heeft een van de echtgenoten alleen het gemeenschappelijk huwelijksgoed verstrekt uit de goederen van de gemeenschap, dan komt het huwelijksgoed ten laste van de gemeenschap, tenzij hij uitdrukkelijk heeft verklaard het geheel of voor meer dan de helft te zijnen laste te nemen.

ART. 38.

Vrijwaring voor het huwelijksgoed is verschuldigd door iedere persoon die het heeft verstrekt; de interesten lopen vanaf de dag van het huwelijk, zelfs wanneer er voor de uitkering een tijdsbepaling bedongen is, tenzij anders is overeengekomen.

ART. 39.

Iedere echtgenoot is jegens de andere echtgenoot aansprakelijk voor de grove tekortkomingen die hij begaat in het beheer van de gemeenschap.

§ 2. BEHEER VAN EIGEN GOEDEREN.

ART. 40.

Iedere echtgenoot behoudt de volle eigendom van zijn eigen goederen.

Hij besluit voor het beheer ervan over de bevoegdheid bepaald in artikel 30 onverminderd de toepassing van artikel 214-1 van het Burgerlijk Wetboek.

Hij beschikt voor het beheer ervan over de bevoegdgenoot niet bij schenking onder de levenden beschikken over zijn eigen goederen, tenzij wat de blote eigendom betreft. Van deze bepaling wordt afgeweken voor de gebruikelijke giften en om de gemeenschappelijke of door beide echtgenoten geadopteerde kinderen een stand te verschaffen.

ONDERAFDELING III.

Ontbinding van de gemeenschap.

§ 1. OORZAKEN VAN DE ONTBINDING.

ART. 41.

De gemeenschap wordt ontbonden :

1. door het overlijden van een van de echtgenoten;
2. door echtscheiding of scheiding van tafel en bed;

3. par la séparation de biens;

1. par le changement conventionnel du régime matrimonial.

ART. 42.

Si des motifs sérieux le justifient chaque époux peut également obtenir du tribunal la substitution d'un régime de participation aux acquêts au régime de communauté.

Ce régime est réglé par les articles 12 et suivants du projet, sauf que pour le calcul de l'enrichissement final de l'un des époux, les biens composant le patrimoine initial de l'un et l'autre et les biens acquis par eux par succession ou donation, sont évalués sur pied de leur valeur au jour de la dissolution du régime mais dans l'état où ils se trouvaient au moment du mariage ou de leur acquisition par voie de succession ou donation.

ART. 43.

A défaut d'inventaire après le décès de l'un des époux, les parties intéressées peuvent établir la consistance de la communauté par toutes voies de droit, et même par commune renommée.

S'il y a des enfants mineurs, le défaut d'inventaire fait perdre à l'époux survivant la jouissance de leurs revenus et le subrogé tuteur qui ne l'a point obligé à faire inventaire, est solidairement tenu avec lui de toutes les condamnations qui peuvent être prononcées au profit des mineurs.

ART. 44.

La dissolution de la communauté opérée par le divorce, ou par la séparation soit de corps et de biens soit de biens seulement, ne donne pas ouverture aux droits de survie. Il est toutefois loisible aux époux, après le divorce ou la séparation, de transiger sur ces droits.

§ 2. DE LA LIQUIDATION ET DU PARTAGE
DE LA COMMUNAUTE.

ART. 45.

La communauté dissoute, il est procédé à la liquidation et au partage de celle-ci.

Le partage des biens communs, pour tout ce qui concerne ses formes, la licitation des immeubles quand il y a lieu, les effets du partage, la garantie qui en résulte, et les soultes, est soumis à toutes les règles établies pour les partages au titre « Des successions ».

3. door scheiding van goederen;

4. door bedongen wijziging van het huwelijksvermogensstelsel.

ART. 42.

Indien daartoe gewichtige redenen bestaan, kan iedere echtgenoot voor de rechtbank eveneens verkrijgen dat het stelsel van gemeenschap van goederen vervangen wordt door het stelsel van deelhebbing in de aanwinsten.

Dit stelsel wordt geregeld door de artikelen 12 en volgende van het ontwerp behalve dat, voor de berekening van de uiteindelijke verrijking van elk van de echtgenoten, de goederen die het beginvermogen van de ene en de andere samenstellen en de door hen ingevolge erfopvolging of schenking verkregen goederen geschat worden op grond van hun waarde op de dag van de ontbinding van het stelsel maar in de staat waarin zij zich bevonden op het oogenblik van het huwelijk of van hun verkrijging door erfopvolging of schenking.

ART. 43.

Is na het overlijden van een van de echtgenoten geen boedelbeschrijving opgemaakt, dan kunnen de betrokken partijen de omvang van de gemeenschap door alle rechtsmiddelen en zelfs door de algemene bekendheid bewijzen.

Indien er minderjarige kinderen zijn, heeft het ontbreken van een boedelbeschrijving ten gevolge dat de langstlevende echtgenoot het genot van de inkomsten van die kinderen verliest; en de toeziende voogd, die hem niet verplicht heeft een boedelbeschrijving op te maken, staat met hem hoofdelijk in voor alle veroordelingen die ten voordele van de minderjarigen kunnen worden uitgesproken.

ART. 44.

De ontbinding van de gemeenschap, teweeggebracht door echtscheiding, of door scheiding van tafel en bed en van goederen, of door scheiding van goederen alleen, maakt de overlevingsrechten niet opvorderbaar. Het staat de echtgenoten evenwel vrij, na de echtscheiding of de scheiding, omtrent die rechten een vergelijk te treffen.

§ 2. VEREFFENING EN VERDELING
VAN DE GEMEENSCHAP.

ART. 45.

Na de ontbinding van de gemeenschap wordt overgegaan tot haar vereffening en verdeling.

De verdeling van de gemeenschapsgoederen, voor alles wat betreft haar vormen, de veiling van de onroerende goederen wanneer daartoe grond bestaat, de gevolgen van de verdeling, de daaruit voortvloeiende vrijwaring, en de te betalen opleg, is onderworpen aan alle regels die in de titel « Erfenissen » bepaald zijn voor de verdelingen.

ART. 46.

Préalablement au partage, chacun des époux reprend ceux des biens qui n'étaient point entrés en communauté s'ils existent en nature, ou les biens qui y ont été subrogés.

Il y a lieu ensuite à la liquidation de la masse commune, active et passive.

A. *Des récompenses.*

ART. 47.

Il est établi au nom de chaque époux un compte des récompenses que la communauté lui doit et des récompenses qu'il doit à la communauté, d'après les règles prescrites par la présente section.

Le montant des récompenses s'établit par toutes voies de droit.

ART. 48.

Il est dû récompense par la communauté toutes les fois que celle-ci a perçu le prix de vente d'un propre, et généralement toutes les fois qu'elle a tiré profit des biens propres d'un époux.

Dans tous les cas, la récompense n'a lieu que sur le pied de la vente, quelque allégation qui soit faite touchant la valeur du bien aliéné.

ART. 49.

Il est dû récompense par la communauté lorsque l'apport de l'époux est une entreprise entrée en communauté en vertu de l'article 1, 2°).

Le montant de la récompense est la valeur nette de l'entreprise évaluée en francs ayant cours légal au jour de la dissolution; cette valeur est calculée en prenant pour base la valeur de rendement de l'entreprise au jour de la dissolution dans l'état où elle se trouvait au jour de son entrée en communauté, avec comme maximum la valeur de rendement du fonds à la dissolution ou à la date de sa cessation éventuelle.

Sauf disposition contraire expresse dans le contrat de mariage, l'état du bien au jour du mariage ou de l'acquisition doit être établi par l'époux bénéficiaire de la récompense.

ART. 50.

Les récompenses portent intérêt de plein droit au jour de la dissolution de la communauté.

ART. 51.

Si, balance faite, le compte présente un solde en faveur de la communauté, l'époux en effectue le rapport à la dite masse, s'il n'est pas possible d'attribuer

ART. 46.

Vóór de verdeling neemt ieder van de echtgenoten de goederen die niet in de gemeenschap zijn gevallen, wanneer zij in natura aanwezig zijn, of de goederen die in de plaats ervan zijn gesteld, terug.

Vervolgens wordt de massa van de gemeenschap met baten en lasten vereffend.

A. *Vergoedingen.*

ART. 47.

Op naam van ieder van de echtgenoten wordt een rekening opgemaakt van de vergoedingen die de gemeenschap hem verschuldigd is en van de vergoedingen die hij aan de gemeenschap verschuldigd is, volgens de bij deze afdeling bepaalde regels.

Het bedrag van de vergoedingen kan door alle rechtsmiddelen worden bepaald.

ART. 48.

De gemeenschap is vergoeding verschuldigd telkens als zij de verkoopprijs van een eigen goed heeft ontvangen en, in het algemeen, telkens als de gemeenschap voordeel heeft getrokken uit de eigen goederen van een echtgenoot.

In alle gevallen komt alleen de verkoopprijs als vergoeding in aanmerking, wat men ook mag beweren omtrent de waarde van het vervreemde goed.

ART. 49.

De gemeenschap is vergoeding verschuldigd wanneer de inbreng van de echtgenoot een onderneming is die krachtens artikel 1, 2°) in de gemeenschap gevallen is.

Het bedrag van de vergoeding is de netto-waarde van de onderneming, geschat in franken die op de dag van de ontbinding wettelijk gangbaar zijn; die waarde wordt berekend op grond van de opbrengstwaarde van de onderneming op de dag van de ontbinding in de staat waarin zij zich bevond op de dag waarop zij in de gemeenschap is gevallen, met als maximum de opbrengstwaarde van de zaak bij de ontbinding of op de dag van haar eventuele opheffing.

Behoudens uitdrukkelijke andersluidende beschikking in het huwelijkscontract, moet de staat van het goed op de dag van het huwelijk of van de verkrijging, door de echtgenoot die recht heeft op de vergoeding worden opgemaakt.

ART. 50.

De vergoedingen brengen van rechtswege interest op de dag dat de gemeenschap ontbonden is.

ART. 51.

Vertoont de rekening, na opgemaakte balans, een saldo in het voordeel van de gemeenschap, dan doet de echtgenoot inbreng van dit saldo in voornoemde massa

au conjoint de la manière indiquée ci-après des biens communs d'une valeur correspondante.

Si le compte présente un solde en faveur d'un époux, il est attribué à celui-ci, de la manière indiquée, ci-après, des biens communs pour le montant dû par la communauté.

B. De la liquidation.

1. De l'actif.

ART. 52.

Lorsque pour le règlement des comptes, il y a lieu d'attribuer à un époux des biens communs celui-ci les prélève dans l'ordre ci-après : argent comptant, meubles et immeubles.

Quand il s'agit de meubles ou d'immeubles, l'époux choisit les biens qui lui seront attribués.

ART. 53.

Les prélèvements des époux s'exercent sur la masse commune à l'exclusion des biens propres des époux.

ART. 54.

Lorsque tous les prélèvements ont été effectués, le surplus des biens communs se partage par moitié entre époux.

Pour se remplir de ses droits, chaque époux peut se faire attribuer par préférence les biens communs dont il avait la gestion privative, moyennant paiement d'une soulte s'il y a lieu.

ART. 55.

Lorsque la dissolution de la communauté résulte du décès de l'un des époux, le conjoint survivant a la faculté de se faire attribuer sur estimation, moyennant soulte s'il y a lieu, les biens communs ci-après :

1° l'immeuble servant de résidence conjugale ainsi que celui servant à l'exercice de la profession de l'époux survivant ;

2° le droit au bail des locaux servant de résidence conjugale ainsi que de ceux servant à l'exercice de la profession de l'époux survivant ;

3° les meubles garnissant la résidence conjugale, à moins qu'ils n'aient valeur de souvenir pour la famille de son conjoint ;

4° les biens visés à l'article 1, 2°), tombés de son chef en communauté, ou même du chef de son conjoint, à la condition dans ce dernier cas qu'il collaborait de manière régulière et durable à l'exploitation de ces biens ; toutefois, les héritiers en ligne directe de l'époux prédécédé peuvent de droit s'opposer à cette attribution lorsque eux-mêmes participaient effectivement à l'exploitation.

zo het niet mogelijk is aan de andere echtgenoot, zoals hierna is bepaald, gemeenschapsgoederen van gelijke waarde toe te kennen.

Vertoont de rekening een saldo in het voordeel van een echtgenoot, dan worden aan deze, zoals hierna is bepaald, gemeenschapsgoederen toegekend voor het door de gemeenschap verschuldigde bedrag.

B. Vereffening.

1. Baten.

ART. 52.

Moeten, bij de afrekening, aan een echtgenoot gemeenschapsgoederen worden toegekend, dan neemt deze ze in de volgende orde voor zich : gereed geld, roerende goederen, onroerende goederen.

Onder roerende of onroerende goederen, kiest de echtgenoot de goederen die hem zullen worden toegekend.

ART. 53.

De vooruitnemingen van de echtgenoten kunnen alleen uit de gemeenschappelijke massa worden gedaan met uitsluiting van de eigen goederen van de echtgenoten.

ART. 54.

Wanneer alle vooruitnemingen gedaan zijn, wordt het overige van de gemeenschappelijke goederen bij helften onder echtgenoten verdeeld.

Tot voldoening van zijn rechten, kan iedere echtgenoot zich bij voorrang de gemeenschapsgoederen doen toewijzen waarover hij het uitsluitende beheer had, mits betaling van een opleg indien daartoe grond bestaat.

ART. 55.

Wanneer de ontbinding van de gemeenschap het gevolg is van het overlijden van een der echtgenoten, kan de langstlevende echtgenoot zich naar schatting, mits opleg indien daartoe grond bestaat, de hierna vermelde gemeenschapsgoederen doen toekennen :

1° het onroerend goed dat tot echtelijke verblijfplaats dient en het onroerend goed dat tot uitoefening van het beroep van de overlevende echtgenoot dient ;

2° het recht op de huur van de lokalen die tot echtelijke verblijfplaats dienen en van de totalen die tot uitoefening van het beroep van de overlevende echtgenoot dienen ;

3° het huisraad dat de echtelijke verblijfplaats stoffeert, tenzij het voorwerpen betreft die voor de familie van zijn echtgenoot waarde mochten hebben als familiestuk ;

4° de goederen bedoeld in artikel 1, 2°), die uit zinnen hoofde in de gemeenschap gevallen zijn, of zelfs uit hoofde van zijn echtgenoot, op voorwaarde in dit laatste geval dat hij op regelmatige en blijvende wijze aan de exploitatie van die goederen heeft medegewerkt ; nochtans kunnen de erfgenamen in de rechte lijn van de vooroverleden echtgenoot zich rechtens tegen deze toekenning verzetten, wanneer zij zelf effectief aan de exploitatie hebben deelgenomen.

ART. 56.

L'époux qui a diverti ou recelé quelque bien de la communauté est privé de sa part dans le dit bien.

ART. 57.

Si la communauté est dissoute par la mort d'un des époux le survivant a droit pendant les neuf mois qui suivent, à la nourriture et au logement, ainsi qu'aux frais de deuil, le tout à charge de la masse commune, en ayant égard tant aux facultés de celle-ci qu'à la situation sociale du ménage.

Ce droit du survivant est exclusivement attaché à sa personne.

2. Du passif.

a) De l'obligation aux dettes.

ART. 58.

Si toutes les dettes de la communauté n'ont pas été acquittées lors du partage, chacun des époux peut être poursuivi pour la totalité des dettes encore existantes nées de son chef et de celles dont il répondait solidairement avec son conjoint.

b) De la contribution aux dettes.

ART. 59.

Chacun des époux contribue pour moitié aux dettes de la communauté qui ne donnent pas lieu à récompense, ainsi qu'aux frais de scellé, d'inventaire, de vente de mobilier, de liquidation, de licitation et de partage.

Un époux ne peut être tenu de contribuer aux dettes nées du chef de l'autre époux au-delà de son émolument, s'il a été dressé un inventaire de tous les biens de la masse commune, contradictoirement avec son conjoint ou ses héritiers ou ceux-ci dûment appelés.

Les dettes professionnelles nées dans le chef de chaque époux, sont imputées par préférence sur la valeur des biens communs affectés à son activité.

L'inventaire doit être dressé dans le délai de trois mois à courir, soit du jour du décès soit du jour du divorce, de la séparation de corps ou de la séparation de biens.

Cet inventaire doit être affirmé sincère et véritable, lors de sa clôture devant l'officier public qui l'a reçu.

ART. 60.

Chacun des époux a la charge exclusive des dettes qui donnent lieu à récompense de sa part.

ART. 56.

De echtgenoot die enig goed van de gemeenschap heeft weggemaakt of verborgen gehouden, verliest zijn aandeel in dat goed.

ART. 57.

Wanneer de gemeenschap wordt ontbonden door het overlijden van een der echtgenoten, heeft de langstlevende echtgenoot, gedurende negen maanden die erop volgen, recht op voeding en huisvesting, alsmede op rouwkosten, een en andere ten laste van de gemeenschappelijke massa, zowel haar mogelijkheden als de sociale toestand van het gezin in acht genomen.

Dit recht van de langstlevende echtgenoot is uitsluitend aan diens persoon verbonden.

2. Lasten.

a) Gehoudenheid tot de schulden.

ART. 58.

Indien bij de verdeling niet alle schulden van de gemeenschap zijn voldaan, kan ieder van de echtgenoten vervolgd worden voor het volle bedrag van de nog bestaande schulden die in zijn persoon zijn ontstaan en voor die waarvoor hij met zijn echtgenoot hoofdelijk instond.

b) Bijdrage in de schulden.

ART. 59.

Ieder van de echtgenoten draagt voor de helft bij in de schulden van de gemeenschap die geen vergoeding ten gevolge hebben, alsmede in de kosten van verzegeling, boedelbeschrijving, verkoop van roerende goederen, vereffening, veiling en verdeling.

Een echtgenoot kan niet verplicht worden in schulden, ontstaan in de persoon van de andere echtgenoot, bij te dragen boven hetgeen hij uit de gemeenschap geniet, indien een boedelbeschrijving werd opgemaakt van alle goederen van de gemeenschappelijke massa, op tegenspraak van zijn echtgenoot of diens erfgenamen of dezen behoorlijk opgeroepen.

Beroepsschulden die in de persoon van iedere echtgenoot zijn ontstaan, worden bij voorrang aangerekend op de waarde van de gemeenschapsgoederen bestemd voor de uitoefening van zijn werkzaamheid.

De boedelbeschrijving moet worden opgemaakt binnen drie maanden ingaande de dag van het overlijden, of de dag van de echtscheiding, van de scheiding van tafel en bed of van de scheiding van goederen.

Die boedelbeschrijving moet bij de sluiting vóór de openbare ambtenaar die ze heeft opgemaakt, waar en oprecht verklaard worden.

ART. 60.

Ieder van de echtgenoten staat uitsluitend in voor de schulden die vergoeding door hem ten gevolge hebben.

ART. 61.

L'époux qui a payé au-delà de la part qui lui incombe par application des dispositions qui précèdent, a un recours contre l'autre pour l'excédent.

c) Des créances d'un époux sur l'autre.

ART. 62.

Les créances personnelles que l'un des époux peut avoir à exercer contre l'autre, en raison notamment de la remise d'un bien propre en paiement d'une dette personnelle du conjoint, ne donnent pas lieu à prélèvement sur les biens communs; elles s'exercent sur les biens propres de l'époux débiteur, même pendant la durée de la communauté, ainsi que sur les biens lui échus après partage de la communauté.

Ces créances portent intérêt de plein droit du jour de la dissolution de la communauté.

§ 3. DISPOSITION COMMUNE.**ART. 63.**

Les héritiers ou successeurs des époux exercent, en cas de dissolution de la communauté, les mêmes droits et sont soumis aux mêmes actions que l'époux qu'ils représentent.

ARTICLE V.

La Section II du Chapitre II du projet se compose des dispositions qui suivent dans l'ordre ci-dessous :

SECTION II.

De la communauté conventionnelle.

SOUS-SECTION I.

De la communauté ordinaire.

**§ 1. DE CE QUI COMPOSE LA COMMUNAUTE
ACTIVEMENT ET PASSIVEMENT.****I. De l'actif de la communauté.**

Articles 100 à 121 du projet; toutefois, à l'article 100, 4°, les mots « de la présente sous-section » sont remplacés par « du présent paragraphe ».

II. Du passif de la communauté et des actions qui en résultent contre celle-ci.

ART. 61.

De echtgenoot die bij toepassing van de voorafgaande bepalingen, meer dan het aandeel dat te zijnen laste komt heeft betaald, kan het meerdere op de andere verhalen.

c) Schuldvorderingen van een echtgenoot op de andere.

ART. 62.

Persoonlijke schuldvorderingen die de ene echtgenoot tegen de andere mocht hebben, onder meer doordat hij een eigen goed ter betaling van een persoonlijke schuld van de andere heeft afgegeven, hebben geen vooruitneming op de gemeenschapsgoederen ten gevolge; zij worden verhaald op de eigen goederen van de echtgenoot-schuldenaar, zelfs tijdens de duur van de gemeenschap, alsook op de goederen die hem na de verdeling van de gemeenschap zijn te beurt gevallen.

Deze schuldvorderingen brengen van rechtswege interest op te rekenen van de dag van de ontbinding van de gemeenschap.

§ 3. GEMENE BEPALING.**ART. 63.**

In geval de gemeenschap ontbonden wordt, oefenen de erfgenamen of opvolgers van de echtgenoten dezelfde rechten uit als de echtgenoot die zij vertegenwoordigen en dezelfde vorderingen kunnen tegen hen worden ingesteld.

ARTIKEL V.

Afdeling II van Hoofdstuk II van het ontwerp bestaat uit volgende bepalingen in de hieronder aangegeven volgorde :

AFDELING II.

Bedongen gemeenschap.

ONDERAFDELING I.

Gewone gemeenschap.

**§ 1. BATEN EN LASTEN
DIE DE GEMEENSCHAP UITMAKEN.****I. Baten van de gemeenschap.**

Artikelen 100 tot 121 van het ontwerp; in artikel 100, 4°, worden echter de woorden « deze onderafdeling » vervangen door « deze paragraaf ».

II. Lasten van de gemeenschap en vorderingen tegen de gemeenschap die daaruit ontstaan.

A. De l'obligation aux dettes.

Articles 122 à 134 du projet.

B. De la contribution aux dettes.

Articles 135 à 138 du projet.

C. Disposition commune à l'obligation et à la contribution aux dettes.

Article 139 du projet

§ 2. DE LA GESTION DES BIENS
DANS LA SOCIÉTÉ CONJUGALE.*I. Des pouvoirs respectifs de chacun des époux sur les biens propres et communs.*

Articles 140 à 152 du projet.

II. De la gestion des biens communs.

Articles 153 à 156 du projet.

III. De la gestion des biens propres.

Articles 157 à 159 du projet.

§ 3. DE LA DISSOLUTION DE LA COMMUNAUTE.

Articles 160 à 162 du projet.

§ 4. DE L'ACCEPTATION DE LA COMMUNAUTE
ET DE LA RENONCIATION QUI PEUT Y ÊTRE FAITE,
AVEC LES CONDITIONS QUI Y SONT RELATIVES.

Articles 163 à 171 du projet.

§ 5. DE LA LIQUIDATION ET DU PARTAGE
DE LA COMMUNAUTE
EN CAS D'ACCEPTATION PAR LA FEMME.

Articles 172 à 173 du projet.

I. Des récompenses.

Articles 174 à 179 du projet.

*II. De la liquidation.**A. De l'actif.*

Articles 180 à 186 du projet.

*B. Du passif.**a) De l'obligation aux dettes.*

Articles 187 à 189 du projet.

A. Gehoudenheid tot de schulden.

Artikelen 122 tot 134 van het ontwerp.

B. Bijdrage in de schulden.

Artikelen 135 tot 138 van het ontwerp.

C. Bepaling geldend voor de gehoudenheid tot en voor de bijdrage in de schulden.

Artikel 139 van het ontwerp.

§ 2. BEHEER VAN DE GOEDEREN
IN DE HUWELIJKSGEMEENSCHAP.*I. Wederzijdse bevoegdheid van ieder van de echtgenoten over de eigen en gemeenschapsgoederen.*

Artikelen 140 tot 152 van het ontwerp.

II. Beheer van de gemeenschapsgoederen.

Artikelen 153 tot 156 van het ontwerp.

III. Beheer van de eigen goederen.

Artikelen 157 tot 159 van het ontwerp.

§ 3. ONTBINDING VAN DE GEMEENSCHAP.

Artikelen 160 tot 162 van het ontwerp.

§ 4. AANVAARDING VAN DE GEMEENSCHAP
EN BEVOEGDHEID OM DAARVAN AFSTAND TE DOEN,
MET DE VOORWAARDEN DIENAANGAANDE.

Artikelen 163 tot 171 van het ontwerp.

§ 5. VEREFFENING EN VERDELING
VAN DE GEMEENSCHAP
IN GEVAL VAN AANVAARDING DOOR DE VROUW.

Artikelen 172 en 173 van het ontwerp.

I. Vergoedingen.

Artikelen 174 tot 179 van het ontwerp.

*II. Vereffening.**A. Baten.*

Artikelen 180 tot 186 van het ontwerp.

*B. Lasten.**a) Gehoudenheid tot de schulden.*

Artikelen 187 tot 189 van het ontwerp.

b) De la contribution aux dettes.

Articles 190 à 193 du projet.

§ 6. DES EFFETS DE LA RENONCIATION
A LA COMMUNAUTE.

Articles 194 et 195 du projet.

I Des récompenses.

Article 196 du projet.

II. De la liquidation du passif.

A. De l'obligation aux dettes.

Articles 197 et 198 du projet.

B. De la contribution aux dettes.

Article 199 et 200 du projet.

§ 7. DES DISPOSITIONS COMMUNES.

Article 201 du projet.

SOUS-SECTION II.

*Des conventions qui peuvent modifier
la communauté ordinaire.*

Article 202 du projet.

§ 1. DES CLAUSES RESTRICTIVES
DE L'ACTIF COMMUN.

Articles 203 et 204 du projet.

§ 2. DES CLAUSES EXTENSIVES
DE L'ACTIF COMMUN.

Articles 205 à 208 du projet.

§ 3. DE LA CLAUSE DE REPRISE SUR ESTIMATION

Article 209 du projet.

§ 4. DU PRECIPUT.

Articles 210 à 213 du projet.

§ 5. DES CLAUSES
DEROGEANT A LA REGLE DU PARTAGE EGAL
DE LA COMMUNAUTE.

Articles 214 à 217 du projet.

b) Bijdrage in de schulden.

Artikelen 190 tot 193 van het ontwerp.

§ 6. GEVOLGEN VAN DE AFSTAND
VAN DE GEMEENSCHAP.

Artikelen 194 tot 195 van het ontwerp.

I. Vergoedingen.

Artikel 196 van het ontwerp.

II. Vereffening van de lasten.

A. Gehoudenheid tot de schulden.

Artikelen 197 en 198 van het ontwerp.

B. Bijdrage in de schulden.

Artikelen 199 en 200 van het ontwerp.

§ 7. GEMENE BEPALINGEN.

Artikel 201 van het ontwerp.

ONDERAFDELING II.

*Overeenkomsten waarbij de gewone gemeenschap
kan worden gewijzigd.*

Artikel 202 van het ontwerp.

§ 1. BEDINGEN TOT BEPERKING
VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE BATEN.

Artikelen 203 en 204 van het ontwerp.

§ 2. BEDINGEN TOT UITBREIDING
VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE BATEN.

Artikelen 205 tot 208 van het ontwerp.

§ 3. BEDING VAN TERUGNEMING NAAR SCHATTING.

Artikel 209 van het ontwerp.

§ 4. VOORUITNEMING.

Artikelen 210 tot 213 van het ontwerp.

§ 5. BEDINGEN
DIE AFWIJKEN VAN DE REGEL
DER GELIJKE VERDELING VAN DE GEMEENSCHAP.

Artikelen 214 tot 217 van het ontwerp.

§ 6. DISPOSITION COMMUNE.

Article 218 du projet.

ARTICLE VI.

Le Chapitre II du projet devient le Chapitre IV.

ARTICLE VII.

La Deuxième partie du projet devient la Troisième partie.

ARTICLE VIII.

Les articles 14 et 15 relatifs au régime de la participation aux acquêts; les articles 42, 45, 46 et 47 relatifs au régime des biens matrimoniaux; les articles 126, 152, 153 et 157 relatifs au régime de communauté; les articles 219 et 220 relatifs au régime de la séparation de biens, sont modifiés comme suit :

ARTICLE PREMIER.

Le paragraphe 2 de l'article 14, les articles 42, 46, 126 et 220 sont supprimés.

ART. 2.

L'article 15 est modifié comme suit :

« Article 15.

» § 1. Aucun des époux ne peut, sans le consentement de l'autre, aliéner, grever de droits réels, donner à bail :

» a) l'immeuble servant à l'exercice de la profession des époux ou de l'un d'eux;

» b) les entreprises commerciales, industrielles, artisanales ou agricoles exploitées par les époux ou par l'un d'eux;

» c) le mobilier affecté à l'exercice de la profession des époux ou de l'un d'eux.

» § 2. Aucun des époux ne peut, sans le consentement de l'autre, disposer à titre gratuit de ses biens si ce n'est pour les libéralités d'usage ou justifiées par un devoir moral et pour les libéralités faites en vue de l'établissement d'enfants communs ou d'enfants retenus par lui-même ou par son conjoint, d'un précédent mariage.

» § 3. A défaut du consentement requis de son conjoint, l'autre époux peut se prévaloir des dispositions de l'article 214-1, § 2.

» § 1. Les actes visés aux §§ 1 et 2 et accomplis par un époux en violation des dispositions précédentes sont inopposables à son conjoint, sans préjudice de dommages et intérêts éventuels. »

§ 6. GEMENE BEPALING.

Artikel 218 van het ontwerp.

ARTIKEL VI.

Hoofdstuk II van het ontwerp wordt Hoofdstuk IV.

ARTIKEL VII.

Het tweede deel van het ontwerp wordt het derde deel.

ARTIKEL VIII.

De artikelen 14 en 15 betreffende het stelsel van deelhebbing in de aanwinsten; de artikelen 42, 45, 46 en 47 betreffende het huwelijksgoederenstelsel; de artikelen 126, 152, 153 en 157 betreffende het stelsel van gemeenschap van goederen; de artikelen 229 en 220 betreffende het stelsel van scheiding van goederen, worden gewijzigd als volgt :

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 14, paragraaf 2, de artikelen 42, 46, 126 en 220 worden geschrapt.

ART. 2.

Artikel 15 wordt gewijzigd als volgt :

« Artikel 15.

» § 1. Geen van de echtgenoten mag, zonder de toestemming van de andere vervreemden, met zakelijke rechten bezwaren, in huur geven :

» a) het onroerend goed dat tot de uitoefening van het beroep van de echtgenoten of van een van hen dient;

» b) handels, nijverheids- ambachts- of landbouw-ondernemingen door de echtgenoten of door een van hen geëxploiteerd;

» c) de inboedel gebruikt voor de uitoefening van het beroep van de echtgenoten of van een van hen.

» § 2. Geen van de echtgenoten mag, zonder toestemming van de andere, over zijn goederen beschikken dan alleen voor gebruikelijke giften, voor giften die door een morele plicht gerechtvaardigd zijn, en voor giften gedaan om een stand te verschaffen aan gemeenschappelijke dan wel door hem zelf of zijn echtgenoot uit een vorig huwelijk overgehouden kinderen.

» § 3. Ontbreekt de vereiste toestemming dan kan de andere echtgenoot zich beroepen op de bepalingen van artikel 214-1, § 2.

» § 4. De in de §§ 1 en 3 bedoelde handelingen die een echtgenoot in strijd met de bepalingen hiervoren verricht, kunnen niet tegen de andere echtgenoot worden ingeroepen, onverminderd de vergoeding van de eventuele schade. »

ART. 3.

A l'article 44, ajouter à la fin de l'article les mots : « sans préjudice de l'application des articles 214-1 et 214-2. »

ART. 4.

A l'article 45, ajouter au début de l'article les mots : « Sans préjudice de l'application des articles 214-1 et 214-2. »

ART. 5.

L'alinéa 2 de l'article 47 est modifié comme suit :

« Article 47 alinéa 2 : Si la donation est faite à un enfant commun ou à un enfant d'un précédent mariage et si l'époux donateur n'obtient pas le consentement requis, il peut se prévaloir des dispositions de l'article 214-1, § 2. »

ART. 6.

A l'article 153, 1° et 4°, c) supprimer les mots : « à la vie courante du ménage ou ».

ART. 7.

A l'article 157 alinéa 1, ajouter à la fin de l'alinéa les mots : « sous réserve de l'application des articles 214-1 et 214-2. »

A l'alinéa 2, 1°, du même article, supprimer les mots : « à l'habitation principale des époux ou » et les mots : « et le mobilier affecté à la vie courante du ménage ».

ART. 8.

A l'article 219, ajouter à la fin de l'article les mots : « sans préjudice de l'application des articles 214-1 et 214-2 ».

Justification.

Les modifications proposées sous l'Article VIII visent à la fois à uniformiser les textes du projet et à les mettre en concordance avec les nouvelles dispositions contenues dans les amendements.

I. Considérations générales.

La réforme du statut juridique des époux est d'actualité dans tous les pays de l'Europe Occidentale : aux Pays-Bas, la loi du 14 juin 1956 a établi l'égalité juridique des époux; l'Allemagne de l'Ouest a suivi avec la loi du 18 juin 1957 et tout récemment la France a vu achever par la loi du 13 juillet 1965 la réforme entamée par les lois du 18 février 1938 et du 22 septembre 1942.

Comme le soulignait mon honorable prédécesseur, le Ministre Vermeylen, il s'agit maintenant d'adapter le droit des régimes matrimoniaux à la réforme réalisée par la loi du

ART. 3.

In artikel 44, aan het einde van het artikel de woorden toevoegen : « onverminderd de toepassing van de artikelen 214-1 en 214-2 ».

ART. 4.

Artikel 45, beginnen als volgt : « Onverminderd de toepassing van de artikelen 214-1 en 214-2, heeft iedere echtgenoot het recht om...

ART. 5.

Tet tweede lid van artikel 47 wordt gewijzigd als volgt :

« Artikel 47, tweede lid : Wordt de schenking aan een gemeenschappelijk kind of aan een kind uit een vorig huwelijk gedaan en verkrijgt de schenkende echtgenoot de vereiste toestemming niet, dan kan hij zich beroepen op de bepalingen van artikel 214-1, § 2. »

ART. 6.

In artikel 153, 1° en 4°, c) vervallen de woorden : « voor de gewone huishouding of ».

ART. 7.

In artikel 157, eerste lid, aan het einde van het lid de woorden toevoegen : « behoudens toepassing van de artikelen 214-1 en 214-2 ».

In het tweede lid, 1°, van hetzelfde artikel vervallen de woorden : « tot voornaamste woning van de echtgenoten of » en de woorden « en de inboedel gebruikt voor de gewone huishouding ».

ART. 8.

In artikel 219, aan het einde van het artikel de woorden toevoegen « onverminderd de toepassing van de artikelen 214-1 en 214-2 ».

Verantwoording.

De in artikel VIII voorgestelde wijzigingen geven meer eenheid aan de tekst van het ontwerp en brengen ze tevens in overeenstemming met de nieuwe bepalingen van de amendementen.

I. Algemene beschouwingen.

De hervorming van de rechtstoestand van de echtgenoten is in alle landen van West-Europa aan de orde : in Nederland werd de rechtsgelijkheid van de echtgenoten ingevoerd door de wet van 14 juni 1956; West-Duitsland volgde met de wet van 18 juni 1957 en zeer onlangs werd in Frankrijk met de wet van 13 juli 1965 de hervorming voltooid die was ingezet bij de wetten van 18 februari 1938 en 22 september 1942.

Zoals werd onderstreept door mijn achtbare voorganger, Minister Vermeylen, gaat het er thans om het recht van de huwelijksvermogensstelsels aan te passen aan de hervor-

30 avril 1958, qui de l'accord quasi unanime des Chambres législatives a reconnu l'égalité juridique des époux. Il s'agit aussi de fonder sur un système équilibré et adapté aux circonstances contemporaines, la solidarité que le mariage établit entre les conjoints.

La structure des divers régimes matrimoniaux doit être repensée en fonction de ces objectifs, mais l'attention du législateur doit se tourner principalement vers la définition des règles fondamentales de l'organisation patrimoniale du ménage et vers le régime légal qui sera comme par le passé celui du plus grand nombre des époux.

**

Plusieurs études importantes ont été consacrées à ces problèmes et de nombreuses propositions ou projets, émanant de membres des chambres législatives, de professeurs d'université et de praticiens, ont été élaborés : ils témoignent de la richesse de la pensée juridique de notre pays et du souci de trouver le statut juridique du mariage, le plus équilibré et le plus adapté possible tant au nouveau principe de l'égalité des époux qu'aux besoins réels de l'élément de base de notre société : l'union conjugale.

Dans l'exposé des motifs de son projet de loi, mon honorable prédécesseur a examiné les principaux régimes proposés jusqu'à présent. Il n'y a certes rien à ajouter à cette étude exhaustive.

Le projet porte d'abord réforme des principes généraux de la matière, notamment en instaurant la mutabilité du régime pendant le mariage, il propose ensuite comme légal « la participation aux acquêts » inspirée du régime allemand de la *Zugewinngemeinschaft* et finalement trois régimes conventionnels, repris dans les travaux de la Commission présidée par Monsieur le Procureur général Hayoit de Termicourt : le régime des biens matrimoniaux, le régime de communauté et la séparation de biens.

Pour réaliser rapidement l'examen de l'ensemble de tous les travaux scientifiques effectués jusqu'à présent et des projets élaborés, et aussi eu égard à la grande diversité des problèmes juridiques de ce domaine du droit dont les aspects techniques sont aussi complexes que difficiles, j'ai constitué une commission d'étude dont j'ai assumé personnellement la présidence; elle était composée principalement de spécialistes dont certains sont en outre particulièrement versés dans les problèmes que pose dans tous les domaines la promotion sociale de la femme. La Commission était composée comme suit :

Mesdames :

Debats-Denis, Chef de Cabinet-adjoint de Madame le Ministre de la Famille et du Logement.

Ernst-Henrion, Avocat près la Cour d'appel de Bruxelles.

Messieurs :

Baeteman, G. Professeur à l'Université de Bruxelles.

Bagniet, J. Professeur à l'Université de Bruxelles.

Dekkers, R. Professeur aux Universités de Bruxelles et Gand.

Delva, W. Professeur à l'Université de Gand.

Limpens, J. Professeur aux Universités de Bruxelles et de Gand.

Pirson, R. Professeur à l'Université de Bruxelles.

Renard, C. Professeur à l'Université de Liège.

Renauld, J. Professeur à l'Université de Louvain.

Marcus-Helmons, Conseiller de Cabinet du Ministre de la Justice.

Nyst, Magistrat près le Ministère de la Justice.

ming tot stand gekomen bij de wet van 30 april 1958 waarbij aan echtgenoten gelijke handelingsbekwaamheid wordt toegekend. De Wetgevende Kamers hadden nagenoeg eenstemmig daaraan hun goedkeuring gehecht. Het gaat er ook om de solidariteit die het huwelijk tussen echtgenoten tot stand brengt te enten op een evenwichtig stelsel dat aan de huidige samenleving is aangepast.

De structuur van de onderscheiden huwelijksvermogensstelsels moet met het oog op die doelstellingen worden herzien, doch de Wetgever moet vooral aandacht besteden aan de bepalingen van de grondbeginselen voor de regeling van het vermogen van de huishouding en aan het wettelijk stelsel dat, zoals in het verleden, het stelsel van de overgrote meerderheid van de echtgenoten zal zijn.

**

Aan deze vraagstukken werden tal van belangrijke studies gewijd en tal van ontwerpen of voorstellen werden uitgewerkt door leden van de wetgevende kamers, hoogleraren en practici : ze getuigen van de bloei van de rechtsgedachte in ons land en van de zorg om voor het huwelijk de meest evenwichtige rechtsregeling te vinden die het best aansluit bij het nieuwe beginsel van de gelijke handelingsbekwaamheid van de echtgenoten en de werkelijke behoeften van het huwelijk, de hoofdpijler van onze samenleving.

Mijn achtbare voorganger heeft in de memorie van toelichting bij zijn wetsontwerp een nader onderzoek gewijd aan de tot nog toe voorgestelde stelsels. Aan deze grondige studie moet niets worden toegevoegd.

Het ontwerp begint met een hervorming van de algemene beginselen ter zake, waaronder de mogelijkheid tot verandering van stelsel gedurende het huwelijk, vervolgens wordt het stelsel van de deelhebbing in de aanwinsten, dat een voorbeeld neemt aan het Duitse stelsel van de *Zugewinngemeinschaft*, als wettelijk stelsel voorgesteld met ten slotte drie bedongen stelsels die uit de werkzaamheden van de door de heer Procureur-generaal Hayoit de Termicourt voorgezeten commissie werden overgenomen : het huwelijks-goederenstelsel, het stelsel van de gemeenschap en het stelsel van scheiding van goederen.

Voor een vlot onderzoek van het gezamenlijk wetenschappelijk werk tot heden toe en van de uitgewerkte ontwerpen, en ook wegens de grote verscheidenheid van de juridische vraagstukken die zich op dat gebied van het recht voordoen en waarvan de technische aspecten zo ingewikkeld als moeilijk zijn, heb ik een studiec ommissie ingesteld waarvan ik persoonlijk het voorzitterschap heb waargenomen. Deze commissie was voornamelijk samengesteld uit specialisten waarvan er sommige bovendien bijzonder vertrouwd zijn met de vraagstukken op alle gebieden van de sociale promotie van de vrouw. De commissie was samengesteld als volgt :

Mevrouwen :

Debats-Denis, Adjunct-kabinetschef van de Minister van het Gezin en van de Huisvesting.

Ernst-Henrion, Advocaat bij het Hof van beroep te Brussel.

De heren :

Baeteman G., Professor aan de Universiteit te Brussel.

Bagniet J., Professor aan de Universiteit te Brussel.

Dekkers E., Professor aan de Universiteiten te Brussel en te Gent.

Delva W., Professor aan de Universiteit te Gent.

Limpens J., Professor aan de Universiteiten te Brussel en te Gent.

Pirson R., Professor aan de Universiteit te Brussel.

Renard C., Professor aan de Universiteit te Luik.

Renauld J., Professor aan de Universiteit te Leuven.

Marcus-Helmons, Kabinetsadviseur van de Minister van Justitie.

Nyst M., Magistraat bij het Ministerie van Justitie.

Le présent projet est le fruit des délibérations de cette Commission qui y a consacré de nombreuses séances. Je tiens à rendre hommage à ses membres pour la collaboration éclairée et désintéressée qu'ils m'ont apportée avec un dévouement exceptionnel qui mérite d'être souligné, car l'effort qui leur était demandé était d'autant plus considérable qu'ils disposaient d'un temps limité.

J'adresse à Messieurs les Professeurs Baeteman et Renauld, spécialement chargés du travail de rédaction, des remerciements tout particuliers et les félicite pour la clarté de leur œuvre.

**

Comme le présent texte est un amendement à un projet déposé depuis longtemps sur le bureau du Sénat et déjà étudié par la commission compétente, je n'ai pas cru devoir retarder son dépôt en demandant l'avis du Conseil d'Etat. Il appartient au Sénat lui-même de juger s'il lui convient de solliciter l'avis de la Section de Législation conformément à l'article 2 premier alinéa de la loi du 23 décembre 1946.

**

Comme l'intitulé l'indique, les textes proposés visent à amender le projet de mon honorable prédécesseur. Tout d'abord ils le complètent en modifiant le Chap. VI du Titre V du Livre I du Code civil en y introduisant un ensemble de dispositions formant ce que l'on appelle « un régime légal primaire ». Ils le modifient ensuite sur deux points : d'une part, en changeant légèrement la réglementation du nouveau principe de la mutabilité du régime matrimonial pendant le mariage; d'autre part, en proposant comme régime légal un régime de communauté simplifiée par rapport aux textes antérieurs et tenant compte de l'équilibre nouveau qui est désormais établi au sein du ménage, entre les pouvoirs et les responsabilités de l'un et l'autre des conjoints.

**

§ 1. Le régime matrimonial primaire.

Dans sa rédaction primitive, le chapitre VI du Titre V du Livre I du Code civil concernant les droits et devoirs des époux, avait pour but essentiel de déterminer les effets personnels du mariage. Combiné avec les dispositions propres aux divers régimes matrimoniaux, il aboutissait à un type d'organisation familiale plaçant l'épouse sous l'autorité du mari et donnant à celui-ci la direction des affaires du ménage. En revanche, le mari supportait en dernière analyse la responsabilité des charges, l'épouse devant seulement y contribuer selon ses conventions matrimoniales, sauf l'incidence du devoir exceptionnel de secours.

La loi du 20 juillet 1932 avait déjà modifié cette orientation.

Elle maintenait l'autorité maritale mais uniquement dans l'intérêt du ménage, en vue d'assurer une unité de direction. D'autre part, elle affirmait désormais (art. 214b al. 1) l'égalité des époux au regard de la contribution aux charges du ménage, chacun d'eux devant y pourvoir « selon ses facultés et son état ». Enfin, et c'était là l'originalité de cette législation, elle établissait des dispositions applicables indistinctement et impérativement à tous les époux, réglant dans l'intérêt de la famille certains effets matériels et pécuniaires de l'union conjugale. Il s'agissait des dispositions de l'article 214b déjà cité et de l'article 214j donnant au Président du tribunal de première instance le pouvoir de prendre des mesures urgentes et provisoires dans l'intérêt du ménage et des enfants.

**

Dit ontwerp is de vrucht van de beraadslagingen van deze commissie die daaraan talrijke vergaderingen heeft gewijd. Ik wens hulde te brengen aan de leden voor de schrandere en belangloze medewerking die ze mij hebben verleend met een uitzonderlijke toewijding die ik hier graag onderstreep, te meer daar de inspanning die hun werd gevraagd des te groter was wegens de korte tijdspanne die hun werd toegemeten.

Mijn bijzondere dank gaat naar de Professoren Baeteman en Renauld die de redactie op zich hebben genomen en ik wens hun geluk voor de helderheid van hun werk.

**

Daar deze tekst een amendement is op een ontwerp dat reeds geruime tijd in de Senaat is ingediend en reeds door de bevoegde commissie werd onderzocht, heb ik niet gemeend de indiening te moeten vertragen door de Raad van State om advies te verzoeken. De Senaat gelieve te oordelen of hij het advies van de Afdeling Wetgeving wenst te vragen overeenkomstig artikel 2, laatste lid, van de wet van 23 december 1946.

**

Zoals uit het opschrift blijkt zijn de voorgestelde teksten niet anders dan amendementen op het ontwerp van mijn achtbare voorganger. Vooreerst wordt dit ontwerp aangevuld door de wijziging van Hoofdstuk VI, van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek. Aldaar wordt een geheel van bepalingen ingevoegd dat « een primair wettelijk stelsel » kan worden genoemd. Voorts wordt het ontwerp op twee punten gewijzigd : eerst wordt een kleine wijziging gebracht aan de regeling van het nieuwe beginsel van de mogelijkheid tot verandering van het huwelijksvermogensstelsel gedurende het huwelijk en vervolgens wordt als wettelijk stelsel een stelsel van gemeenschap voorgesteld dat ten opzichte van de vorige lezing vereenvoudigd werd met inachtneming van het nieuwe evenwicht tussen de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van beide echtgenoten, dat voortaan in het huishouden wordt tot stand gebracht.

**

§ 1. Het primair wettelijk stelsel.

In zijn oorspronkelijke lezing had Hoofdstuk VI van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek betreffende de rechten en verplichtingen van echtgenoten hoofdzakelijk tot doel de gevolgen van het huwelijk voor de persoon vast te stellen. In samenhang met de aan de onderscheiden huwelijksvermogensstelsels eigen bepalingen, leidde het tot een type van gezinsorganisatie waarin de echtgenote onder het gezag van de man werd geplaatst en deze laatste de leiding van de huishoudingszaken kreeg. Daarentegen was het uiteindelijk de man die instond voor de lasten, terwijl de echtgenote daarin slechts hoefde bij te dragen volgens haar huwelijkscontract, behoudens de bijkomstige uitzonderlijke verplichting van bijstand.

De wet van 20 juli 1932 bracht reeds een kentering.

Zij handhaafde het gezag van de man, doch enkel in het belang van de huishouding, voor meer eenheid in het beheer. Ze bevestigde (art. 214 b, eerste lid), dat voortaan de echtgenoten op gelijke wijze bijdragen in de lasten van de huishouding, naar vermogen en staat. Ten slotte, en hier lag de nieuwigheid van deze wetgeving, voorzag zij in bepalingen die zonder onderscheid en op dwingende wijze voor iedere echtgenoot golden en regelde zij, in het belang van het huizegezin, bepaalde materiële en geldelijke gevolgen van het huwelijk. De hier bedoelde bepalingen zijn die van het reeds genoemde artikel 214 b en van artikel 214 j waarbij aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid werd verleend om in het belang van de huishouding en van de kinderen dringende en voorlopige maatregelen te nemen.

**

La loi du 30 avril 1958 a modifié fondamentalement l'organisation familiale : celle-ci est désormais à base d'égalité juridique des époux. De toute évidence, cette conception nouvelle laisse intact le rôle primordial que remplit la famille. Celle-ci est et reste la cellule de base de la société et, comme l'ont montré les travaux les plus récents de la sociologie, un cadre primaire d'existence supérieur à tout autre. Le législateur doit donc se préoccuper d'établir pour elle le statut juridique le plus adapté à ses fonctions. Mais depuis l'initiative prise par le législateur belge en 1932, il s'est révélé de plus en plus clairement que la famille ne peut subsister sans un minimum d'organisation matérielle. Comme l'ont montré en Belgique les travaux des professeurs De Paege, Dekkers, Renard et Baeteman, le mariage entraîne inévitablement des effets quant aux biens. Il est indispensable que soit réglé le principe de la contribution respective des conjoints aux charges de la vie commune et que soit assurée la stabilité du cadre matériel de la vie du ménage contre les initiatives intempestives d'un époux manquant à ses devoirs; il faut aussi prévoir d'une manière générale les procédures et recours qui porteront remède aux situations de crise compte tenu de la nouvelle organisation de la famille; il faut désormais dessiner en outre, dans le cadre du ménage, le domaine minimum d'action de chaque époux et fixer les principes selon lesquels l'activité de chacun, spécialement son activité professionnelle, devra se concilier avec les besoins de la vie commune. Il faut enfin régler d'une manière adéquate les conséquences qu'ont vis-à-vis des tiers les actes et les engagements de chacun des conjoints, ceci dans l'intérêt de la famille, mais aussi avec le souci de la sécurité de ceux avec qui ils traiteront. (1)

Les dispositions impératives de ce qui forme ainsi « un régime matrimonial primaire » devraient dès lors régler :

1. la protection de l'habitation conjugale et les mesures y relatives (art. 214-1);
2. la représentation de l'union conjugale (art. 214-5);
3. la solidarité des époux pour les dettes du ménage (art. 218-1), celle-ci découlant du statut égalitaire qui est désormais le leur;
4. la contribution aux charges du mariage (art. 218 al. 1);
5. la protection de l'union conjugale en cas de crise (art. 221, § 1);
6. les modalités de l'exercice d'une profession par chacun des époux (215);
7. l'ouverture et la gestion de comptes individuels en banque ou auprès d'institutions d'épargne (art. 214-3 et 214-4);
8. la protection des tiers (art. 214-3 et 214-4).

On remarquera que la plupart de ces dispositions reprennent, mais en leur donnant fréquemment une portée plus générale, des règles qui sont déjà de droit positif légal ou jurisprudentiel. On relèvera aussi que les pays qui nous entourent, Pays-Bas, Allemagne, France, nous ont suivi dans la voie marquée par la loi de 1932 et ont complété leur législation en ce domaine par des dispositions appropriées.

Ceci montre leur nécessité et explique que le législateur doive intervenir ici par voie de disposition générale et impérative, les époux conservant ensuite toute liberté pour éta-

(1) G. Baeteman, De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa, Livre II, no 32 ss., p. 1057 ss. Algemene besluiten; C. Renard; op. cit. p. 82; C. Cornu, La réforme des régimes matrimoniaux, J. CP 1966 D. 1968, nos 7 en 13.

De wet van 30 april 1958 heeft de organisatie van het gezin grondig gewijzigd : voortaan is de grondslag ervan de rechtsgelijkheid van de echtgenoten. Deze nieuwe opvatting brengt uiteraard geen verandering aan de fundamentele rol van het gezin. Dit blijft de kern van de maatschappij en — zoals blijkt uit de jongste studiewerkzaamheden van de sociologie — het eerste bestaansmilieu bij uitstek. De Wetgever moet zich dus beijveren het gezin met een rechtsregeling te begiftigen die het meest aan zijn functie is aangepast. Nochtans, sedert de nieuwe weg die de Belgische Wetgever in 1932 is ingeslagen, is het steeds duidelijker gebleken dat de instandhouding van het gezin onmogelijk is zonder een minimum aan materiële organisatie. Zoals in België wordt aangetoond door de werken van de professoren De Paege, Dekkers, Renard en Baeteman, brengt het huwelijk onvermijdelijk gevolgen mee wat de goederen betreft. Het is onmisbaar een regeling te treffen nopens het beginsel van de wederzijdse bijdrage van de echtgenoten in de lasten van het leven in gemeenschap en dat de stabiliteit van de materiële grondslag van de huishouding wordt beveiligd tegen misplaatste initiatieven van een echtgenoot die aan zijn plichten tekort komt. Tevens moeten op algemene wijze voorzieningen en vorderingen worden ingesteld die de toestand in crisisgevallen kunnen verhelpen, met inachtneming van de nieuwe organisatie van het gezin. Binnen het bestek van de huishouding moeten bovendien de minimumgebieden worden afgebakend waarin de echtgenooten bewegingsvrijheid moeten hebben, en de beginselen worden vastgelegd volgens welke de werkzaamheden van ieder van hen — inzonderheid inzake beroepsuitoefening — moeten samengaan met de behoeften van het leven in gemeenschap. Ten slotte moet in het belang van het gezin en ook voor de zekerheid van degenen met wie de echtgenoten handelen een passende regeling worden uitgewerkt ter zake van de gevolgen jegens derden van de handelingen en verbintenissen van iedere echtgenoot. (1)

De dwingende bepalingen van wat aldus het primaire huwelijksvermogensstelsel uitmaakt, hadden dus het volgende te regelen :

1. de bescherming van de echtelijke woonplaats en de desbetreffende voorzieningen (art. 214-1);
2. de vertegenwoordiging van de echtelijke gemeenschap (art. 214-5);
3. de hoofdelijkheid van de echtgenoten voor de schulden van de huishouding (art. 218-1); deze wordt afgeleid van hun voortaan gelijke rechtstoestand;
4. de bijdrage in de lasten van het huwelijk (art. 218, eerste lid);
5. de bescherming van de echtelijke gemeenschap in crisisgevallen (art. 221, § 1);
6. de wijze waarop ieder van de echtgenoten een beroep uitoefent (art. 215);
7. de opening en het beheer van individuele bankrekeningen of rekeningen bij spaarinstellingen (art. 214-3 en 214-4);
8. de bescherming van derden (art. 214-3 en 214-4).

Men merke op dat het merendeel van die bepalingen reeds uit wetten en rechtspraak gegroeide positiefrechtelijke regels zijn, maar dan zeer dikwijls met een ruimere strekking en voorts dat de ons omringende landen : Nederland, Duitsland, Frankrijk ons hebben gevolgd op de weg die de wet van 1932 heeft gebaad en hun wetgeving op dat gebied met de passende voorzieningen hebben aangevuld.

Dit toont hun noodzakelijkheid aan en verklaart dat de wetgever algemene en dwingende bepalingen moet invoeren met behoud van de volle vrijheid voor de echtgenoten om op

(1) G. Baeteman, De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa, Boek II, nr. 32 c.v., blz. 1057 c.v. Algemene besluiten; C. Renard; op. cit. blz. 82; C. Cornu, La réforme des régimes matrimoniaux, J. CP 1966 D. 1968, nrs 7 en 13.

blir sur ces fondements les solutions particulières qui leur paraîtront les plus appropriées à leur situation propre et dont l'ensemble formera leur régime matrimonial.

§ 2. Les principes généraux.

Au regard de la diversité des situations matrimoniales et des difficultés techniques à résoudre, la question a été souvent posée de savoir s'il fallait prévoir un seul régime légal ou plusieurs régimes légaux, avec obligation pour les futurs époux d'opter lors du mariage.

Les avis à ce sujet sont partagés.

L'instauration d'une option entre deux régimes, l'un à base séparatiste, l'autre à base communautaire, permettrait, a-t-on dit, de satisfaire, avec plus de chance de succès, les besoins disparates, résultant de situations économiques et sociologiques différentes. Elle obligerait les futurs époux d'être attentifs à ce problème du régime matrimonial et de réfléchir à ses conséquences eu égard à leur situation personnelle.

Si cette idée est reprise régulièrement, ailleurs comme chez nous, — elle fut proposée lors des discussions du code civil des Pays-Bas, du B.G.B. (Code Civil) en Allemagne et au cours des travaux de la Commission de Réforme du Code civil français — il faut bien constater qu'elle ne fut jamais adoptée (1).

Et tout d'abord, il est utile d'un point de vue général, qu'il existe une certaine uniformité des régimes, celle-ci contribuant à la sécurité des tiers et à la formation d'une jurisprudence plus homogène.

On a reconnu ensuite qu'il était difficile d'informer la masse des époux sur la portée et les conséquences du choix auquel ils devraient ainsi procéder. La diffusion de brochures, l'intervention généralisée de notaires ou de fonctionnaires publics, conduiraient dans bien des cas à substituer des influences particulières à l'orientation générale qui doit rester la prérogative et la responsabilité du législateur. C'est à lui qu'il incombe de composer un régime matrimonial répondant aux besoins des ménages qui, ne se trouvant point dans une situation particulière, n'éprouvent point la nécessité de passer un contrat spécial.

Ces arguments semblent suffisamment convaincants pour maintenir un seul régime matrimonial légal. Il doit toutefois être simple dans sa conception et sa réglementation. De plus une grande part des inconvénients résultant de l'existence d'un seul régime légal, sera neutralisée par le nouveau principe de la mutabilité du régime matrimonial pendant le mariage. A ce principe actuellement unanimement admis par tous les juristes de notre pays, le présent projet donne à la fois une nouvelle orientation et une autre portée. En vue de protéger adéquatement les intérêts de la famille, des tiers et des époux, il paraît utile de ne pas limiter le rôle du tribunal à l'alternative de la seule homologation ou du rejet pur et simple du nouveau régime proposé par les époux : le tribunal doit pouvoir amender le système proposé par les époux, qui eux doivent alors évidemment être libres d'accepter ou de rejeter le régime proposé par le tribunal (art. 42).

D'autre part, il est proposé qu'un époux marié sous un régime communautaire puisse, s'il y a lieu, obtenir du tribunal le changement de son régime en une participation aux acquêts. L'instauration d'une séparation de biens produit en

die grondslagen de bijzondere oplossingen te vestigen die naar hun oordeel het meest geschikt zijn voor hun eigen toestand, terwijl het geheel ervan hun huwelijksvermogensstelsel zal uitmaken.

§ 2. De algemene beginselen.

Wegens de verscheidenheid van de echtelijke toestanden en de op te lossen technische moeilijkheden werd dikwijls de vraag gesteld of slechts een dan wel verscheidene wettelijke stelsels dienden te worden ingevoerd, met de verplichting voor de aanstaande echtgenoten er een te kiezen bij het huwelijk.

De meningen hierover waren verdeeld.

De invoering van een keus tussen twee stelsels, het ene op de grondslag van de scheiding, het andere op de grondslag van de gemeenschap, zou, naar men zegde, met de meeste kansen op welslagen voldoening kunnen geven aan uiteenlopende behoeften, ontstaan uit verschillen in de economische en sociologische toestanden. Die keuze zou de toekomstige echtgenoten ertoe aanzetten aandacht te schenken aan het vraagstuk van het huwelijksvermogensstelsel en de gevolgen ervan te overwegen ten aanzien van hun eigen toestand.

Deze gedachte wordt bij ons en in het buitenland geregeld vooruitgezet — zij werd voorgesteld ter gelegenheid van de bespreking van het burgerlijk wetboek in Nederland, van het B.G.B. (burgerlijk wetboek in Duitsland) en naar aanleiding van de werkzaamheden van de commissie voor de hervorming van het Frans burgerlijk wetboek — en toch moet men vaststellen dat zij nimmer werd aanvaard. (1)

Vooreerst is het uit een algemeen oogpunt nuttig dat er in de stelsels een zekere eenvormigheid bestaat : dit bevordert de zekerheid van derden en de vorming van een meer homogene rechtspraak.

Men heeft ook moeten toegeven dat de massa van de echtgenoten bezwaarlijk kan worden voorgelicht omtrent de gevolgen van de keus waarvoor zij zou staan. Het verspreiden van informatieboekjes, de veralgemeende tussenkomst van notarissen en openbare ambtenaren zou in menig geval ertoe leiden dat particuliere invloeden zouden overwegen op de strekkingen van het algemeen beleid dat steeds moet blijven behoren tot de prerogatieven en de verantwoordelijkheid van de wetgever op wie de verplichting rust een huwelijksvermogensstelsel uit te werken dat beantwoordt aan de behoeften van de huishouding en die zich niet in een bijzondere toestand bevinden en dus niet de behoefte hebben aan een bijzonder contract.

Deze argumenten blijken voldoende overtuigend voor de handhaving van een enkel wettelijk huwelijksvermogensstelsel. Dit moet echter eenvoudig zijn in opvatting en regeling. Voorts wordt een groot deel van de bezwaren die aan het bestaan van een enkel wettelijke stelsel zijn verbonden verholpen door het nieuw beginsel van de mogelijkheid tot verandering van stelsel gedurende het huwelijk. Het onderhavige ontwerp geeft aan dit beginsel, dat thans door alle rechtsgeleerden van het land eenstemmig wordt aanvaard, tegelijk een nieuwe richting en een andere strekking. Voor een passende bescherming van de belangen van het gezin, van derden en van de echtgenoten, lijkt het nuttig de taak van de rechtbank niet te beperken tot twee mogelijkheden : de enkele homologatie of de verwerping van het nieuwe stelsel dat de echtgenoten voorstellen; de rechtbank moet het stelsel dat door de echtgenoten wordt voorgesteld kunnen amenderen. De echtgenoten blijven natuurlijk steeds vrij het stelsel dat door de rechtbank wordt voorgesteld te aanvaarden of te verwerpen.

Er wordt voorts voorgesteld dat een echtgenoot die onder een stelsel van gemeenschap gehuwd is, zo daartoe grond bestaat van de rechtbank de verandering van zijn stelsel in een stelsel van deelhebbing in de aanwinsten kan bekomen.

(1) G. Baeteman, op. cit. L. II 2e partie no 4 p. 673 - L. II VIe partie no 47 p. 908 Livre 1er IIe Partie no 245 p. 492.

(1) G. Baeteman, op. cit. Boek II, V^{de} deel, nr. 4, blz. 673 - Boek II, VI^{de} deel, nr. 47, blz. 908, Boek I, II^{de} deel, nr. 245, blz. 492.

effet des conséquences radicales qui peuvent nuire même à l'époux demandeur; d'autre part, elle suppose le désordre des affaires du conjoint ou des abus de sa part. Il s'indique donc de réserver à chaque époux la possibilité d'obtenir, lorsque les circonstances le justifient, la transformation judiciaire du régime de communauté en un régime de participation (voir sur ce point l'art. 42 de l'article IV et le commentaire de cette disposition, sub. II, B, ci-dessous).

**

§ 3. Le régime légal.

A. Mon honorable prédécesseur a proposé dans le projet de loi déjà soumis à vos délibérations, d'adopter le régime dit de « la participation aux acquêts ».

L'exercice de l'égalité juridique des époux est assurée pendant le mariage au prix d'une séparation de biens quasi-totale : le projet ne prévoit, en effet, que quelques mesures limitant les pouvoirs d'administration et de disposition des époux sur leurs biens personnels (art. 14, § 2, al. 2 et art. 15, § 1). Celles-ci ont d'ailleurs pour but principal de protéger les intérêts du ménage et des enfants (1), plutôt que de garantir à chacun des conjoints l'exercice de la participation. Lors de la fin du régime, la participation aux accroissements de fortune réalisés pendant et grâce au mariage est déterminée sous la forme d'une créance de l'époux le moins favorisé représentant la différence égalisée des accroissements des patrimoines respectifs. Cette réglementation est certes originale et simple dans sa conception; en effet, elle ne suppose pas la distinction entre propres et acquêts et à la fin du mariage elle n'implique pas la création d'une masse de biens en nature ou en valeur à partager entre époux.

Toutefois ce régime inconnu dans notre histoire et notre pratique judiciaire et notariale soulève un certain nombre d'objections fondamentales qui sont de nature à rendre difficile son adoption en tant que régime légal.

Sous ce régime, la capacité juridique de la femme mariée restera le plus souvent théorique.

Elle ne trouvera à s'exercer, en effet, que si l'épouse a des biens personnels. Tel ne sera généralement pas le cas, spécialement si l'épouse n'a point d'activité professionnelle indépendante. Ce régime met donc l'épouse en état d'infériorité par rapport au mari puisqu'actuellement du moins c'est encore elle qui assume la plus grande partie des tâches ménagères et d'éducation des enfants.

D'autre part, ce régime ne répond point à la réalité sociologique; en pratique, les époux qui ne font pas de contrat mettent en commun les revenus de leur activité et ne se soucient point de conserver la preuve de l'origine exacte des biens qu'ils acquièrent. Le régime légal doit donc prévoir un statut adéquat pour cette catégorie de biens et c'est ce que ne fait point le régime de participation aux acquêts. Il néglige aussi, toujours au niveau de la réalité concrète des choses, le fait qu'en pratique c'est l'épouse qui traite le plus généralement avec les fournisseurs. Disposant (art. 14, par. 2) que ces dettes obligent d'abord le conjoint qui les a contractées, il en arrive, en pratique, à faire peser d'abord sur l'épouse la responsabilité de l'entretien commun des époux et des enfants. Enfin des objections fort importantes concernent la liquidation sous forme de créance d'égalisation. En cas de décès — cas le plus fréquent — l'avantage passe aux héritiers de l'époux décédé car pour ce dernier le régime aura été sans profit. Dans ce cas, le conjoint survivant devra rendre compte de la gestion

(1) G. Baeteman, Het ontwerp Vermeylen, Huwelijksgoederenrecht T.R.P.R. 1964, no 31, p. 530.

De invoering van een scheiding van goederen heeft immers radicale gevolgen die zelfs de eisende echtgenoot kunnen schaden; voorts onderstelt zulks wanbeheer in de zaken van de andere echtgenoot of misbruik zijnentwege. Het is dus geboden dat aan iedere echtgenoot de mogelijkheid wordt gelaten om, als de omstandigheden zulks rechtvaardigen, de gerechtelijke omvorming van het stelsel van gemeenschap in een stelsel van deelhebbing in de aanwinsten te bekomen (zie op dat punt artikel 42 van artikel IV en de commentaar op die bepaling sub II, B hierna).

**

§ 3. Het wettelijk stelsel.

A. In het u reeds onderworpen wetsontwerp heeft mijn achtbare voorganger voorgesteld het zogenaamde stelsel van de « deelhebbing in de aanwinsten » aan te nemen.

Degelijke handelingsbekwaamheid van de echtgenoten gedurende het huwelijk heeft als tegenwicht een haast volledige scheiding van goederen. In het ontwerp komen immers slechts enkele maatregelen voor tot beperking van de bevoegdheid van de echtgenoten om hun persoonlijke goederen te beheren en erover te beschikken (art. 14, § 2, tweede lid, en art. 15, § 1). Deze maatregelen hebben trouwens voornamelijk tot doel de belangen van de huishouding en van de kinderen te vrijwaren (1) eerder dan aan elk van de echtgenoten de deelhebbing te waarborgen.

Bij het ophouden van het stelsel wordt de deelhebbing in de tijdens en dank zij het huwelijk tot stand gekomen vermogensaanwas bepaald in de vorm van een schuldvordering van de minst bevoordeelde echtgenoot, welke vordering het geëgaliseerde verschil uitmaakt van de aanwinsten van de respectieve vermogens. Deze regeling is zeker origineel en eenvoudig in haar opvatting. Zij maakt immers geen onderscheid tussen eigen goederen en aanwinsten, en bij het ophouden van het huwelijk sluit zij de samenstelling uit van een tussen de echtgenoten te verdelen massa gevormd uit goederen in natura of uit geldswaardige papieren.

Aan dit stelsel dat in onze geschiedenis en in onze rechtskundige en notariële praktijk onbekend is, zijn echter een zeker aantal fundamentele bezwaren verbonden die het aannemen ervan als wettelijk stelsel bemoeilijken.

Onder dat stelsel zal de rechtsbekwaamheid van de gehuwde vrouw meestal theoretisch blijven.

Die bekwaamheid zal immers slechts dienen te worden uitgeoefend als de echtgenote persoonlijke goederen bezit, wat over het algemeen niet het geval zal zijn, vooral wanneer deze geen zelfstandige beroepswerkzaamheid uitoefent. Het genoemde stelsel zet dus de vrouw achteruit ten opzichte van haar man vermits, ten huidige dage althans, zij het nog grootste deel van de huishoudelijke arbeid verricht en voor de opvoeding van de kinderen zorgt.

Aan de andere kant beantwoordt het stelsel niet aan de sociologische werkelijkheid.

In de praktijk voegen de echtgenoten die geen contract aangaan de opbrengst van hun werkzaamheid samen en bekommeren zij er zich niet om een bewijs te bewaren van de juiste oorsprong van de goederen welke zij verkrijgen. Het wettelijk stelsel moet dus voor dat soort goederen een eigen statuut bepalen dat in het stelsel van de deelhebbing in de aanwinsten niet voorkomt. De concrete werkelijkheid ten spijt wordt in dit laatste ook uit het oog verloren dat het eigenlijk meestal de vrouw is die met de leveranciers handelt. Waar het bepaalt (art. 14, par. 2) dat die schulden in de eerste plaats die echtgenoot verbinden die ze heeft aangegaan, dringt het in werkelijkheid eerst aan de vrouw de verantwoordelijkheid op voor het gemeenschappelijk onderhoud van beide echtgenoten en van de kinderen. Ten slotte rijzen zeer ernstige bezwaren in verband met de vereffening bij wijze van egalisatieschuldvordering.

(1) G. Baeteman, Het ontwerp Vermeylen, Huwelijksgoederenrecht T.R.P.R. 1964, nr. 31, blz 530.

de sa fortune personnelle aux héritiers de son conjoint, ce qui est pour le moins assez inhabituel. Les conséquences de l'application intégrale du nominalisme monétaire, sans égard aux variations monétaires, à l'érosion économique de la monnaie et aux plus ou moins values des biens, résultant de toutes circonstances fortuites géographiques, économiques, financières ou locales, conduiront nécessairement à des injustices flagrantes. La réévaluation possible de la créance d'égalisation par le tribunal, lorsque les règles de liquidation « entraînent une prestation inéquitable », ne peut que constituer une source de contestations inépuisable.

Les considérations qui précèdent m'amènent à penser que si le régime de participation aux acquêts peut convenir à des époux qui, pour des raisons particulières souhaitent établir entre eux, pendant le mariage, une stricte séparation quant aux droits et obligations, il ne peut être retenu comme régime légal.

Mieux vaut, me paraît-il, le prévoir comme régime conventionnel, car, à ce titre, il peut, certes, rendre de très grands services. Telle est d'ailleurs la solution à laquelle se sont rangés le législateur français et le projet néerlandais du nouveau code civil.

**

B. Un régime de communauté, mais simplifié dans son fonctionnement et complètement adapté à la nouvelle structure de la famille conjugale, me paraît au contraire celui qui, à tous égards, convient le mieux comme régime légal. Pareil régime doit s'appliquer en effet à la très grande majorité des ménages, à peu près 70 %.

Il s'agit là d'époux qui, par hypothèse ne mettent point au premier plan de leurs préoccupations l'établissement de comptes rigoureux, actant avec précision la situation respective de leurs avoirs et de leurs dettes. Ceci se conçoit aisément, ces époux appartenant à des catégories sociales ayant peu de fortune acquise et pour qui l'aisance relative qu'ils peuvent espérer atteindre, représente nécessairement le fruit de leurs efforts communs. Sur ces données de base, peuvent ensuite se greffer des situations diverses; certains de ces ménages vivront de traitements et salaires, d'autres, des gains qu'ils tireront d'une petite entreprise commerciale ou artisanale ou encore des revenus d'une profession libérale; tantôt l'un et l'autre époux auront des professions distinctes, relevant d'ailleurs, parfois, de catégories différentes; tantôt ils collaboreront à une entreprise commune, tantôt enfin, l'un d'eux, spécialement l'épouse, assumera principalement, voire exclusivement, les charges de l'entretien du ménage et de l'éducation des enfants. Mais si ces formes multiples montrent la nécessité d'adopter un régime de droit commun extrêmement souple et laissant place aux aménagements spontanés qu'établiront entre eux les conjoints, elles révèlent aussi une donnée constante, savoir que la prospérité du ménage, les ressources qui permettront aux époux de vivre et d'élever leurs enfants, les biens qu'ils pourront acquérir, voire les économies qu'ils pourront réaliser, procéderont de leur effort commun et de l'entente qui régnera entre eux. Il en sera ainsi, à la fois, au niveau de la production des ressources, l'époux restant au foyer permettant à l'autre de se consacrer entièrement et plus efficacement à une activité lucrative et au niveau de la gestion ou de l'utilisation intelligente des gains ainsi réalisés, toutes les enquêtes sociales montrent combien grande est, à cet égard, l'influence de l'autre conjoint.

Il va sans dire cependant que le régime de communauté, qui traduit le plus exactement cette association des époux dans l'effort de promotion économique qu'ils vont entrepren-

Bij overlijden — het meest voorkomend geval — gaat het voordeel op de erfgenamen van de overleden echtgenoot over, want aan deze laatste zal het stelsel geen nut hebben bijgebracht. De langstlevende zal dan aan de erfgenamen van zijn echtgenoot rekening moeten afleggen over het beheer van zijn persoonlijk vermogen, wat op zijn minst eerder ongevoel is. De integrale toepassing van het monetair nominalisme zonder rekening te houden met schommelingen van de muntwaarden, de economische erosie van de munt en de waardeveranderingen van de goederen ingevolge toevallige aardrijkskundige, economische, financiële of plaatselijke omstandigheden, zal noodzakelijkerwijs tot flagrante onrechtvaardigheden leiden. De mogelijkheid die de rechtbank heeft om de egalatieschuldvordering te herschatten wanneer de vereffeningsschuldvordering tot een onbillijke prestatie aanleiding geeft, kan enkel eindeloze betwistingen uitlokken.

Uit deze overwegingen blijkt dat het stelsel van de deelhelling in de aanwinsten, al kan het zijn nut hebben voor echtgenoten die om bijzondere redenen, gedurende hun huwelijk, tussen hun respectieve rechten en verplichtingen een strakke scheiding willen trekken, als wettelijk stelsel niet in aanmerking komt.

Het ware derhalve beter het als bedongen stelsel aan te merken, want als dusdanig kan het zeker zeer grote diensten bewijzen. Deze oplossing werd trouwens gekozen door de Franse wetgever, en door de Nederlanders voor hun ontwerp van nieuw burgerlijk wetboek.

**

B. Het komt mij integendeel voor dat, in alle opzichten, het beste wettelijk stelsel een stelsel van gemeenschap zal zijn waarvan de werking zou worden vereenvoudigd en volledig zou worden aangepast aan de nieuwe structuur van de echtelijke gemeenschap. Een zodanig stelsel zal immers moeten worden toegepast op de overgrote meerderheid, d.i. ongeveer 70 procent van de gezinnen.

Het betreft hier echtgenoten die het blijkbaar niet onder hun hoofdbekommeringen tellen nauwsluitende rekeningen op te maken welke stipt de respectieve toestand van hun tegoed en van hun schulden weergeven. Zulks is licht te begrijpen vermits deze echtgenoten tot weinig vermogende sociale klassen behoren en de betreffende welstand die ze durven verhoppen enkel de vrucht kan zijn van hun verenigde inspanningen. Bij deze basiselementen kunnen dan verschillende toestanden aansluiten. Sommige dier huishoudens zullen van een wedde of een loon leven, andere van de winst die zij uit een klein handels- of ambachtsbedrijf zullen halen of van de inkomsten die hun de uitoefening van een vrij beroep zal bezorgen. Hier zullen beide echtgenoten welonderscheiden beroepen hebben die trouwens soms tot verschillende categorieën kunnen behoren; daar zullen zij in eenzelfde onderneming samenwerken; ginder zal één hunner, vooral de vrouw, alleen of dan toch in hoofdzak voor de huishouding en voor de opvoeding van de kinderen zorgen. Wijzen deze verscheidene aspecten op de noodzakelijke invoering van een uiterst soepel gemeenrechtelijk stelsel dat de door de echtgenoten gewenste spontane onderlinge aanpassingen mogelijk moet maken, toch drijft een vast element boven, te weten dat de voorspoed van het gezin, de bestaansmiddelen die man en vrouw in staat moet stellen te leven en hun kinderen op te voeden, de goederen die zij kunnen verkrijgen en het spaargeld dat zij eventueel kunnen wegleggen, aan de moeite welke ze zich samen getrooten en aan hun wederzijdse verstandhouding te danken zullen zijn. En dat is waar zowel voor de opvoeding van de inkomsten vermits de thuisblijvende echtgenoot de andere de gelegenheid biedt zich volledig en met meer doelmatigheid aan een lucratieve werkzaamheid te wijden, als voor het beheer over of het verstandig gebruik van de aldus gemaakte winsten, aangezien al de maatschappelijke enquêtes wijzen op de overgrote invloed van de eerstgenoemde echtgenoot te dien opzichte.

Het stelsel van gemeenschap, dat die vereniging van de echtgenoten in de drang naar economische vooruitgang, waaraan zij zich gedurende hun huwelijk zullen overgeven, het dichtst

dre au cours de leur union, doit désormais comporter une association véritable des conjoints à la gestion journalière de ce qu'ils auront ainsi économisé en commun et ménager à chacun d'eux, également, de larges possibilités d'action individuelle. Si la communauté de vie quotidienne des époux entraîne effort commun, mais aussi mise en commun des biens qui seront le cadre de leur existence et des économies qu'ils auront ensemble réalisées, elle ne peut conduire, comme c'était le cas, jadis, à faire dépendre l'activité d'un époux des décisions de l'autre. Il convient cependant de souligner que la structure hiérarchique et centralisée de la communauté du code civil était moins la conséquence du régime de communauté lui-même, que la traduction d'une certaine conception du groupe familial, faisant du mari le chef du foyer, mais aussi et très largement le premier responsable de son équilibre économique. Ainsi s'explique que, dans une très large mesure, des régimes non communautaires, comme celui de l'union des biens, aient également conduit à la suprématie du mari dans l'ordre des activités économiques. Mais si une conception désormais égalitaire, condamne le maintien de l'union des biens, car l'essence de ce régime est le pouvoir de jouissance et d'administration du mari sur le bien d'apport de l'épouse, cette conception peut, au contraire, s'introduire dans un régime de communauté, comme l'a déjà montré la réforme opérée par les Pays-Bas. Le caractère associationniste de la communauté trouve même son achèvement comme l'a montré le Professeur Renard, dans la participation égalitaire des deux époux à gestion des biens qui procèdent de leurs efforts communs.

*
**

L'effort d'adaptation est donc difficile, il n'est certes pas impossible. Il doit être fait, si l'on veut éviter que l'établissement entre les époux d'une égalité de droit ne joue en définitive au détriment de celui d'entre eux — et il ne faut point se leurrer, il s'agit principalement de l'épouse — que les circonstances de l'existence et souvent son dévouement à la famille, priveront de la possibilité de se procurer directement des ressources personnelles.

On observera d'ailleurs qu'il y aurait quelque inconséquence à reconnaître que la justice et la solidarité conjugale exigent une égalisation des gains et cependant à priver l'époux, réalisant un gain pécuniaire moins important, de la possibilité d'intervenir durant le mariage dans la gestion et la conservation de ces valeurs.

C'est en se fondant sur ces considérations et en mettant à profit les expériences législatives récentes des pays voisins (l'Allemagne de l'Ouest, les Pays-Bas et la France) aussi bien que les nombreux projets et propositions belges précédemment élaborés — notamment de Mme Ciselet, de la Commission présidée par Monsieur le Procureur Général Hayoit de Termicourt, de Mme Ernst-Henrion, de mon prédécesseur, M. Vermeylen, et de Messieurs Dekkers et Baeteman — que le groupe de travail composé des juristes déjà cités a, sous ma présidence, élaboré un nouveau régime matrimonial (1).

Ce nouveau régime légal tend aux objectifs suivants :

1. réaliser une communauté des biens acquis par les époux, mais seulement de ceux-là.
2. donner une portée réelle à la capacité égale des époux en leur assurant des pouvoirs actuels sur la communauté — tout en la protégeant efficacement — et en réservant à chacun des domaines d'action individuelle effective.

(1) On trouvera une analyse extrêmement complète et fouillée de tout le mouvement législatif en la matière, depuis le XIXe siècle jusqu'à nos jours dans le magistral ouvrage du Prof. Baeteman, *De Hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West Europa*.

benadert, moet voortaan echter ontegenzegglijk een ware medewerking van man en vrouw onderstellen aan het dagelijks beheer over wat zij aldus samen zullen hebben vergaard, en beiden in gelijke mate ruime mogelijkheden bieden voor een individuele werkzaamheid. Al leidt de gestadige samenleving van de echtgenoten tot een wederzijdse inspanning, doch ook tot het in gemeenschap brengen van de goederen te midden waarvan zij zullen leven en van het spaargeld dat zij beiden zullen hebben vergaard, toch moet ermee worden opgehouden, zoals vroeger de activiteit van de ene te laten afhangen van de goede wil van de andere. Er dient nochtans op te worden gewezen dat de hiërarchische en gecentraliseerde structuur van de gemeenschap uit het Burgerlijk Wetboek niet zozeer het gevolg was van het stelsel van gemeenschap zelf dan wel de weergave van een bepaalde opvatting van het gezin, volgens welke de man het hoofd was van het huishouden doch tevens en in een zeer ruime mate de eerste verantwoordelijke voor het economisch evenwicht ervan. Zulks legt uit hoe andere stelsels dan dat van gemeenschap, het stelsel van samenvoeging van goederen bij voorbeeld, de man ook voor een zeer groot deel het oppergezag over de economische activiteit hebben toegekend. Veroordeeld een voortaan egalitaire opvatting het behoud van het stelsel van samenvoeging van goederen dat immers, in hoofdzaak, aan de man het genot van en het beheer over de inbreng van de vrouw toekent, dan kan deze opvatting integendeel in een stelsel van gemeenschap worden opgenomen, zoals blijkt uit de in Nederland ingevoerde hervorming. De verenigende strekking van de gemeenschap krijgt, volgens professor Renard, zelfs haar beslag in de gelijke deelneming van beide echtgenoten aan het beheer over de goederen die uit hun gemeenschappelijke inspanningen voortkomen.

*
**

De poging tot aanpassing is dus moeilijk doch zeker niet onmogelijk. Zij moet worden gedaan indien wil worden vermeden dat de toekenning van gelijke rechten aan beide echtgenoten uiteindelijk ten nadele uitvalt van degene onder hen — en men begoochele zich niet, het betreft in de eerste plaats de vrouw — aan wie de levensomstandigheden en dikwijls de toewijding aan het gezin de mogelijkheid zullen ontnemen om zich rechtstreeks persoonlijke inkomsten aan te schaffen.

Het ware overigens enigszins onlogisch te verklaren dat de gerechtigheid en de echtelijke saamhorigheid de egalitatie van de winsten vereisen en intussen nochtans aan de echtgenoot die minder geldelijke winst maakt de mogelijkheid te ontnemen om, gedurende het huwelijk, in het beheer over en de bewaring van die winsten tussenbeide te komen.

Op grond van deze overwegingen en in het licht van de onlangs door de buurlanden (West-Duitsland, Nederland en Frankrijk) in zake wetgeving opgedane ervaring en van de talrijke voorheen ingediende Belgische ontwerpen en voorstellen — onder meer die van Mevr. Ciselet, van de door de heer Hayoit de Termicourt, procureur-generaal, voorgezeten Commissie, van Mevr. Ernst-Henrion, van mijn voorganger, de heer Vermeylen, en van de heren Dekkers en Baeteman — heeft de uit de reeds genoemde rechtskundigen samengestelde werkgroep onder mijn voorzitterschap een nieuw huwelijksvermogensstelsel voorbereid (1).

Dat nieuw wettelijk stelsel beoogt :

1. een gemeenschap in te voeren van de door de echtgenoten verkregen goederen, met uitsluiting van de andere;
2. een wezenlijke uitwerking toe te kennen aan de gelijke bekwaamheid van de echtgenoten, waartoe het hun een dadelijke bevoegdheid verleent over de — tegelijk doelmatig beschermde — gemeenschap en, aan ieder, een bepaalde effectieve individuele actie toebedeelt;

(1) In het meesterlijk werk « De hervorming van het huwelijksgoederenrecht in West-Europa » van professor Baeteman komt een uiterst volledige en doorwrochte ontleding voor van de gehele wetgevende evolutie ter zake vanaf de XIXe eeuw tot heden ten dage.

3. reconnaître les droits égaux des deux époux sur la communauté actuelle des biens et assurer la sécurité juridique des tiers-cocontractants.

4. prévoir des règles d'une grande souplesse permettant l'adaptation du régime aux particularités de chaque ménage et aux innombrables éventualités qui se présenteront dans la pratique.

**

L'exposé général qui suit vous permettra de retrouver l'expression de ces préoccupations dans les règles relatives à l'actif, au passif, à la gestion et à la liquidation de la communauté proposée.

§ 1. L'actif.

Les règles de l'actif indiquent tout d'abord que le régime est fondamentalement communautaire : en effet, tous les biens auxquels le caractère de propre n'est pas attribué tombent en communauté (art. 1 § 3). Ensuite ce régime tend à réaliser le plus possible une véritable communauté des acquêts. Cette optique résulte de plusieurs dispositions dont les principes méritent de retenir votre attention et dont la conception technique doit être indiquée.

L'évolution contemporaine montre, tant au niveau de la législation qu'à celui des enquêtes d'opinion, que les époux n'entendent généralement point mettre en commun les biens qu'ils ont individuellement acquis avant leur mariage ou ceux qui pourraient leur advenir ultérieurement par voie de succession.

A. Cette conception, jointe au fait qu'à l'époque il n'existait guère de valeurs mobilières aisément identifiables, avait inspiré le choix du code civil, adoptant comme régime légal une communauté réduite aux meubles et acquêts. Mais il a déjà été reconnu, que les techniques contemporaines permettent désormais d'identifier plus exactement l'origine de valeurs mobilières qui peuvent être parfois non négligeables. Reprenant à cet égard, des solutions déjà mises au point par la Commission Hayoit de Termicourt, le projet nouveau dispose que seront propres non seulement les immeubles et droits immobiliers, mais aussi :

a) les sommes dues par les pouvoirs publics ou organismes publics; les indemnités dues en vertu d'une assurance de choses; les dommages et intérêts dus en vertu des articles 1382 à 1386*bis*, lorsqu'ils procèdent d'un droit antérieur au mariage.

b) les valeurs et espèces déposées avant le mariage à un compte ouvert dans les conditions prévues par l'article 11.

c) les autres biens mobiliers qui sont individualisés avant le mariage, soit par le contrat de mariage, soit par des titres, ayant date certaine, des documents émanant d'un service public ou des mentions figurant dans des registres, documents bordereaux imposés par la loi ou prévus par l'usage et régulièrement tenus ou établis.

La même conception préside à la réglementation des successions légales ou testamentaires (art. 7), l'acquisition des copropriétés (art. 9) l'échange (art. 12) et l'emploi ou le remploi (art. 15-16-17). Ici aussi le moyen d'identification ou de conservation par l'emploi de comptes spéciaux est organisé (art. 11-14).

B. Le projet s'inspire, par ailleurs, d'une notion plus exacte des acquêts. Le régime du code civil faisait tomber immédiatement en communauté les revenus de propres, les gains et profits réalisés par les époux. Ceci correspondait à son souci de concentrer entre les mains du mari, chef de la communauté, mais aussi responsable vis-à-vis des tiers du passif commun, spécialement des dettes correspondant aux charges

3. gelijke rechten van beide echtgenoten op een bestaande gemeenschap van goederen te erkennen en de rechtszekerheid van de derde-medecontractanten te waarborgen;

4. zeer soepele regels te bepalen welke de aanpassing van het stelsel aan de bijzonderheden van elk gezin en aan de talloze gevallen die zich in de praktijk zullen voordoen, moeten mogelijk maken.

**

Uit de navolgende algemene uiteenzetting zal blijken dat de oogmerken hierboven tot uiting komen in de regels in verband met de baten, de lasten, het beheer en de vereffening van de voorgestelde gemeenschap.

§ 1. De baten.

De regels in verband met de baten wijzen er in de eerste plaats op dat het stelsel in hoofdzaak een stelsel van gemeenschap is : al de goederen die niet als eigen goederen zijn aangemerkt, vallen immers in de gemeenschap (art. 1, 3 van artikel IV). Vervolgens tracht dit stelsel zoveel mogelijk een ware gemeenschap van aanwinsten tot stand te brengen. Zulks blijkt uit verschillende bepalingen waarvan de beginselen uw aandacht verdienen en waarvan de technische opvatting moet worden opgegeven.

Uit de hedendaagse evolutie blijkt, zowel op het gebied van de wetgeving als op dit van het opinieonderzoek dat de echtgenoten over het algemeen niet geneigd zijn die goederen in gemeenschap te brengen welke zij vóór hun huwelijk ieder voor zich hebben verkregen of welke hun later door erfopvolging kunnen te beurt vallen.

A. Die opvatting heeft, samen met het feit dat er destijds schier geen roerende goederen bestonden die gemakkelijk identificeerbaar waren de keuze van het Burgerlijk Wetboek bepaald, waarbij als wettelijk stelsel werd aanvaard een gemeenschap beperkt tot roerende goederen en aanwinsten. Men heeft echter reeds ingezien dat de technieken van thans het voortaan mogelijk maken de oorsprong van roerende goederen die soms niet onbelangrijk zijn nauwkeuriger te bepalen. In dit opzicht neemt het nieuw ontwerp oplossingen over die de Commissie Hayoit de Termicourt reeds had uitgewerkt en bepaalt het dat niet alleen de onroerende goederen en onroerende rechten eigen zijn, maar ook :

a) de door de openbare besturen of openbare lichamen verschuldigde sommen; de vergoedingen verschuldigd krachtens een schadeverzekering; de schadevergoedingen verschuldigd op grond van de artikelen 1382 tot 1386*bis*, wanneer zij voortvloeien uit een recht dat vóór het huwelijk is ontstaan.

b) de geldswaardigde papieren en de geldspeciën die vóór het huwelijk op een overeenkomstig artikel 11 geopende rekening zijn gedeponeerd.

c) de andere roerende goederen die vóór het huwelijk bepaaldelijk zijn aangewezen, hetzij door het huwelijkscontract, hetzij door titels met vaste dagtekening, door een van een openbare dienst uitgaande bescheiden of vermeldingen die voorkomen in de door de wet opgelegde of door het gebruik aanvaarde regelmatig bijgehouden of opgemaakte registers, bescheiden of borderellen.

Dezelfde opvatting ligt ten grondslag aan de reglementering van de wettige of testamentaire erfopvolging (art. 7), de verkrijging van medeïgdommen (art. 9), de ruil (art. 12) en de belegging of de wederbelegging (art. 15-16-17). Ook hier wordt voorzien in een middel tot vaststelling van de identiteit of tot bewaring door het gebruik van bijzondere rekeningen (art. 11-14).

B. Het ontwerp laat zich verder leiden door een nauwkeuriger omschrijving van het begrip aanwinsten. Het stelsel van het Burgerlijk Wetboek deed de inkomsten uit de eigen goederen, de verdiensten en winsten door de echtgenoten gemaakt rechtstreeks in de gemeenschap vallen. Dit beantwoordde aan zijn oogmerk om in handen van de man, hoofd van de gemeenschap, maar tevens tegenover derden aanspra-

du ménage, tous les moyens matériels destinés à couvrir ce passif. Dans une certaine mesure, ce principe avait subi une première atténuation avec le régime spécial des gains et salaires de l'épouse. Sans doute, ceux-ci tombaient-ils en communauté, mais elle seule pouvait le percevoir, elle pouvait ensuite les conserver à sa disposition pour couvrir les charges du ménage qu'elle devait, corrélativement, supporter à due proportion et, enfin, ces gains ne répondaient plus des dettes communes nées dans le chef du mari, mais uniquement de celles qui avaient été contractées par lui spécifiquement dans l'intérêt du ménage.

Or, il importe de bien voir que le principe nouveau inauguré par la loi de 1932 et repris par le présent projet, selon lequel chaque époux contribue désormais aux charges du ménage proportionnellement à ses facultés et à son état, combiné avec la règle nouvelle que les deux époux sont désormais solidairement tenus, sur tous leurs biens, de toutes ces charges vis-à-vis des tiers font que ce qui était jadis l'exception doit devenir désormais la règle. Ainsi les deux époux ne devront plus compte à la masse commune que du solde de leurs gains, salaires et revenus, restant disponible après règlement des charges du ménage. Cette solution s'impose au surplus, si l'on veut assurer à chaque époux une indépendance suffisante dans la poursuite de son activité professionnelle et dans la gestion de ses biens.

La solution ainsi proposée ne met point en péril, faut-il le dire, la sécurité des tiers. S'il s'agit, et c'est en pratique le cas le plus fréquent, de tiers créanciers de fournitures destinées au ménage, leur créance pourra être poursuivie indistinctement sur tous les biens de chaque époux, ceux-ci étant désormais tenus solidairement à leur égard. Par ailleurs les autres créanciers de chaque époux auront évidemment recours sur tous les biens de leur débiteur, et s'ils ont également recours sur les biens communs, selon les distinctions qui seront indiquées ci-dessous, ils bénéficieront de la présomption générale de communauté prévue par l'article 2 de telle sorte qu'il incombera à l'autre conjoint d'établir que telle fraction de ses gains ou salaires est nécessaire pour couvrir les charges de la vie commune.

Entre époux, l'on ne peut dire, comme on l'a soutenu parfois, que l'étendue de la masse est ainsi laissée au bon vouloir de chacun. Sans doute chaque conjoint percevant désormais ses revenus, aura-t-il la possibilité matérielle de les dissiper, mais tel était jadis, le cas du mari et ce danger subsiste dans tout régime quelconque. Pour l'atténuer dans toute la mesure du possible, le projet ajoute aux procédures déjà connues des articles 218 et 221 du Code une nouvelle mesure d'opposition permettant à chaque époux de veiller efficacement à ce que son conjoint ne puisse délapider ses ressources personnelles (art. 215-2).

Cela étant, la règle nouvelle s'inscrit donc logiquement dans la solution nouvelle qui rend les deux époux solidairement responsables des dettes contractées pour couvrir les charges du ménage. Il se conçoit, en effet, que supportant désormais tous deux cette responsabilité, chacun puisse conserver la maîtrise des sommes qui lui sont indispensables pour y faire face.

C. Par une troisième série de dispositions, le projet étend dans une certaine mesure la catégorie des biens propres, en considérant comme tels des biens en liaison directe avec d'autres propres ou ayant un caractère éminemment personnel tels que les vêtements et objets à usage personnel, les outils ou instruments de travail, les droits de propriété, littéraire, artistique ou industrielle, les droits aux pensions et rentes viagères... (art. 4). Ces solutions avaient déjà été retenues dans l'ensemble, par la Commission Hayoit de Termicourt.

kkelijk voor de gemeenschappelijke lasten, in het bijzonder voor de schulden overeenkomstig de lasten van de huishouding, alle materiële middelen te verenigen om die lasten te dekken. Dit beginsel werd tot op zekere hoogte een eerste maal getemperd door de bijzondere regeling voor de verdiensten en lonen van de echtgenote. Deze vielen weliswaar in de gemeenschap, maar zij alleen kon ze in ontvangst nemen en verder erover beschikken om de lasten van de huishouding te dekken die zij van haar kant naar rechtmatige verhouding behoorde te dragen en tenslotte strekten die winsten niet meer tot waarborg voor de gemeenschappelijke schulden ontstaan in de persoon van de man, maar enkel voor die welke door hem aangegaan waren, meer bepaald in het belang van de huishouding.

Men verlieze dan ook niet uit het oog dat het nieuwe beginsel, ingevoerd door de wet van 1932 en overgenomen in dit ontwerp, volgens hetwelk elke echtgenoot voortaan, naar zijn vermogen en zijn staat, dient bij de dragen in de lasten van de huishouding, gepaard met de nieuwe regel dat beide echtgenoten voortaan jegens derden voor al hun goederen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor al deze lasten, tot gevolg heeft dat de uitzondering van voorheen thans regel wordt. Zo zullen beide echtgenoten aan de gemeenschapsmassa slechts rekenschap verschuldigd zijn van het saldo van hun verdiensten, lonen en inkomsten, nadat de lasten van de huishouding geregeld zijn. Daarenboven is die oplossing noodzakelijk, wil men aan iedere echtgenoot voldoende onafhankelijkheid waarborgen bij de verdere uitoefening van zijn beroepswerkzaamheid en het beheer van zijn goederen.

De aldus voorgestelde oplossing brengt uiteraard de zekerheid van derden niet in het gedrang. Betreft het, en in de praktijk is dit het meest voorkomende geval, derden-schuldeisers van levenranties voor de huishouding, dan kan hun schuldvordering worden verhaald op al de goederen van iedere echtgenoot zonder onderscheid, daar zij voortaan te hunnen opzichte hoofdelijk aansprakelijk zijn. Voorts kunnen de andere schuldeisers van iedere echtgenoot natuurlijk verhalen op al de goederen van hun schuldenaar en hebben ze eveneens verhaal op de goederen van de gemeenschap volgens het hieronder opgegeven onderscheid; ze genieten het algemeen vermoeden van gemeenschap, bepaald bij artikel 2. zodat de andere echtgenoot zal behoren vast te stellen dat een bepaald gedeelte van zijn verdiensten of lonen nodig is om de lasten van het leven in gemeenschap te dekken.

Men kan niet zeggen, zoals soms werd beweerd, dat tussen echtgenoten de omvang van de massa overgelaten wordt aan de goede wil van ieder van beiden. Aangezien voortaan iedere echtgenoot zelf zijn inkomsten in ontvangst neemt, zal het voor hem ongetwijfeld materieel mogelijk zijn ze te verkwalen, maar voorheen was dit ook het geval met de man en dit gevaar blijft bestaan onder welk stelsel ook. Om dit gevaar zo klein mogelijk te maken voegt het ontwerp bij de procedures die reeds door de artikelen 218 en 221 van het Wetboek zijn ingericht een nieuwe voorziening waarbij iedere echtgenoot in staat wordt gesteld op afdoende wijze toe te zien dat de andere echtgenoot zijn persoonlijke inkomsten niet verkwist. (Art. 215-2).

Op die wijze sluit de nieuwe regel dus logischerwijs aan bij de nieuwe oplossing die beide echtgenoten hoofdelijk aansprakelijk maakt voor de schulden die aangegaan zijn om de lasten van de huishouding te dragen. Vermits zij ter zake voortaan allebei aansprakelijk zijn, is het duidelijk dat ieder van de echtgenoten het meesterschap wil behouden over de sommen die hem onontbeerlijk zijn om zich te dekken.

C. Aan de hand van een derde reeds bepalingen breidt het ontwerp de categorie van de eigen goederen tot op zekere hoogte uit, door als zodanige goederen aan te merken die welke een rechtstreeks verband hebben met andere eigen goederen of die welke uiteraard persoonlijk zijn zoals klederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik, gereedschap of werktuigen, literaire, artistieke of nijverheidseigendom, het recht op pensioenen en lijfrenten ... (art. 4). Die oplossingen werden in hun geheel reeds in overweging genomen door de Commissie Hayoit de Termicourt.

Une importante exception à cette conception concerne l'entreprise. Celle-ci est en principe commune quant à la propriété, sous réserve de récompense pour celle acquise avant le mariage ou pendant le mariage par succession, donation ou testament. Cette règle exceptionnelle est justifiée par la considération que dans la généralité des cas, le conjoint de l'époux exploitant aura apporté son concours à la marche de l'entreprise, fût-ce indirectement, fût-ce même simplement en se chargeant de l'activité domestique et en permettant ainsi à l'autre de se consacrer exclusivement à l'exploitation.

Telles sont les grandes lignes du projet quant à l'actif : communauté limitée au patrimoine conjugal, aux acquêts véritables et à l'entreprise, exclusion des biens de famille et des biens nécessairement personnels, l'utilisation sur le plan de la preuve des procédés modernes d'identification des valeurs.

§ 2. La gestion.

Ici le projet soumis à vos délibérations présente des innovations importantes. Elles sont justifiées d'abord par la considération que la communauté appartient déjà pendant le mariage aux deux époux à qui l'on doit donc reconnaître des pouvoirs de gestion réels et égaux sur celle-ci. Il a été tenu compte cependant de ce que la gestion de certains biens communs devait être réservée par priorité à l'un ou l'autre des époux, à raison de leurs caractères particuliers. Enfin le projet s'efforce de réaliser une protection adéquate du patrimoine commun, sans cependant mettre en péril la sécurité des tiers.

Ces trois ordres d'idées justifient à la fois l'étendue et les limites de la gestion des biens communs et des biens propres, le terme gestion visant les pouvoirs d'administration, de jouissance et de disposition.

1. Gestion des biens communs.

a) L'égalité dans la gestion et la circonstance que les deux époux ont, durant le mariage, des droits actuels dans la communauté ne doit point conduire à un système exigeant l'intervention conjointe des deux époux pour tout acte de gestion. Pareille solution ne serait ni réalisable, ni avantageuse pour les époux. Aussi le projet dispose-t-il que la communauté est gérée concurremment par l'un ou l'autre en sorte qu'ils peuvent exercer séparément les pouvoirs de gestion, ce évidemment à charge de respecter les actes régulièrement accomplis par l'autre (art. 31). Cependant, cette règle peut, sans inconvénient, subir exception pour certains actes graves concernant des biens importants du point de vue économique. Aussi l'article 34 prescrit-il qu'un époux ne pourra, sans le consentement de l'autre, aliéner à titre onéreux ni grever de droits réels ou donner à bail pour une durée de plus de trois ans, les immeubles, droits immobiliers, navires et bateaux communs. Un époux ne pourra non plus sans le même consentement, aliéner à titre onéreux ou grever de droits réels, une universalité ou une portion importante de biens meubles. Finalement, l'aliénation de titres nominatifs ou de créances hypothécaires suppose le même consentement. Le désaccord éventuel pourra être soumis au tribunal (art. 34).

Si l'on rapproche de ce principe la règle selon laquelle l'accord des deux époux est exigé pour tous actes de disposition portant sur les meubles affectés à la vie du ménage (art. 214-1), on constatera que la gestion concourante porte essentiellement sur les autres biens mobiliers et les sommes d'argent. Le principe ainsi consacré rejoint la règle posée dans le cadre du régime primaire par l'article 214-4 et assure donc la sécurité effective des tiers.

De onderneming is een belangrijke uitzondering op die opvatting. Wat de eigendom betreft is deze in beginsel gemeenschappelijk onder voorbehoud van vergoeding voor die welke vóór of gedurende het huwelijk is verkregen door erfopvolging, schenking of bij testament.

Die uitzonderlijke regel is gerechtvaardigd door de overweging dat over het algemeen de echtgenoot van de persoon die de zaak exploiteert zijn medewerking heeft verleend bij het voeren van de onderneming, al was het onrechtstreeks of door zich enkel maar te belasten met de huishoudelijke werkzaamheden, waardoor de andere zich uitsluitend aan de exploitatie kan wijden.

Ziehier de grote lijnen van het ontwerp met betrekking tot de baten : gemeenschap beperkt tot het echtelijk vermogen, tot de werkelijke aanwinsten en tot de onderneming, uitsluiting van de familiegoederen en van de uiteraard persoonlijke goederen en wat de bewijslevering betreft, toepassing van de moderne identificatiewijzen van de waarden.

§ 2. Het beheer.

Hier wil het amendement, dat U ter bespreking wordt voorgelegd, belangrijke nieuwigheden invoeren. Ze zijn gerechtvaardigd door de overweging dat de gemeenschapsgoederen reeds gedurende het huwelijk toebehoren aan beide echtgenoten die men werkelijke en gelijke beheersbevoegdheid behoort toe te kennen. Er werd evenwel rekening mee gehouden dat het beheer van bepaalde gemeenschapsgoederen wegens hun bijzondere aard bij voorrang aan een van de echtgenoten moet worden toegekend. Tenslotte tracht het ontwerp het gemeenschappelijk vermogen op afdoende wijze beschermen, echter zonder de zekerheid van derden in het gedrang te brengen.

Deze drie denkbeelden rechtvaardigen zowel de omvang als de grenzen van het beheer van de gemeenschapsgoederen en van de eigen goederen, daar de term beheer slaat op de bevoegdheid tot bestuur, genot en beschikking.

1. Beheer van de gemeenschapsgoederen.

a) de gelijkheid in het beheer en de omstandigheid dat beide echtgenoten gedurende het huwelijk reeds bestaande rechten bezitten in de gemeenschap mogen niet leiden tot een stelsel waarbij voor iedere daad van beheer de gezamenlijke tussenkomst van beide echtgenoten is vereist. Dergelijke oplossing ware niet uitvoerbaar en bovendien niet voordelig voor de echtgenoten. Ook bepaalt het ontwerp dat de gemeenschap tegelijk door de ene of de andere wordt beheerd zodat zij afzonderlijk de bevoegdheid tot beheer kunnen uitoefenen, natuurlijk op voorwaarde dat de beheersdaden die regelmatig door de andere zijn verricht geëerbiedigd worden (art. 31). Die regel kan zonder bezwaar uitzondering lijden voor bepaalde gewichtige daden met betrekking tot goederen die uit een economisch oogpunt belangrijk zijn. Daarom bepaalt artikel 34 dat een echtgenoot zonder de toestemming van de andere de gemeenschappelijke onroerende goederen, onroerende rechten, zeeschepen en binnenschepen, niet mag vervreemden onder bezwarende titel, noch met zakelijke rechten bezwaren of in huur geven voor een duur van meer dan 3 jaar. Een echtgenoot mag zonder dezelfde toestemming ook niet de algemeenheid of een belangrijk gedeelte van de roerende goederen onder bezwarende titel vervreemden of met zakelijke rechten bezwaren. Voor de vervreemding van effecten op naam of hypothecaire schuldvorderingen wordt dezelfde toestemming ondersteld. Mocht men het niet eens zijn, dan kan dit aan de rechtbank worden onderworpen (art. 34).

Vergelijkt men dit beginsel met de regel volgens welke de toestemming van beide echtgenoten vereist is voor alle daden van beschikking betreffende de roerende goederen gebruikt voor de huishouding (art. 214-1), dan stelt men vast dat het beheer door beide echtgenoten gelijk, in hoofdzaak betrekking heeft op de andere roerende goederen en op de geldsommen. Het aldus gehuldigde beginsel leunt aan bij de regel gesteld in het primaire stelsel door artikel 214-4 en waarborgt aan derden een doelmatige zekerheid.

b) Le projet prévoit que l'un et l'autre des époux auront des pouvoirs de gestion privative sur certains biens communs, le bénéficiaire seul pouvant en ce cas exercer les pouvoirs d'administration, de jouissance et de disposition. Il doit être souligné que le caractère « privatif » de cette gestion ne concerne que l'attribution de celle-ci. Pour le surplus, il reste que l'époux qui a la gestion privative de certains biens communs, gère en réalité, une fraction de la masse et doit exercer ses pouvoirs dans l'intérêt commun. Cette gestion est d'ailleurs soumise à la responsabilité organisée par l'article 39.

Le procédé de la gestion privative est utilisé en ce qui concerne les fonds de commerce et les entreprises. Il s'indique, en effet, que seul l'époux au nom duquel ils sont inscrits et qui à ce titre supporte sur son patrimoine personnel les engagements qu'entraîne leur exploitation, puisse les gérer. Ceci n'exclut évidemment point que les époux mettent le fonds à leur nom commun, ce qui impliquera pouvoirs concourants mais aussi responsabilité solidaire.

La technique de la gestion privative est utilisée ensuite pour les biens inscrits au nom d'un titulaire désigné, tels les comptes de dépôt, d'épargne et de titres, ainsi que les biens susceptibles d'hypothèques (immeubles, navires).

On constatera spécialement en ce qui concerne les comptes titres et espèces qu'ici aussi le système adopté rejoint la règle posée au niveau du régime primaire par l'article 214-3. Quant aux immeubles et biens susceptibles d'hypothèque, la règle de la gestion privative est atténuée par la nécessité de l'accord des deux époux en ce qui concerne les actes plus importants énumérés ci-dessus.

En ce qui concerne plus spécialement le fonds de commerce et les entreprises, biens communs soumis de plein droit à gestion privative, la gestion adéquate peut exiger une cession ou liquidation urgente. En vue de protéger efficacement les intérêts de la communauté et de l'époux non gestionnaire au cas où un tel acte important s'il en est, est réalisé, l'article 32 prévoit que le prix de la cession ou de la liquidation doit être perçu conjointement par les époux. Tout autre paiement n'est pas considéré comme libératoire. On se référera pour le surplus au texte de cette disposition et au commentaire qui l'accompagne.

L'utilisation abusive par l'un des époux de la règle selon laquelle les gains, salaires et revenus sont perçus individuellement et des possibilités qu'ouvre la gestion privative de plein droit qui vient d'être analysée, pourrait lui permettre de réduire à peu de choses les possibilités effectives d'administration et de gestion de son conjoint. Cette situation sera, sans doute, exceptionnelle, l'observation sociale montrant que, dans la plupart des cas l'époux, spécialement le mari, exerçant une activité professionnelle confie à son conjoint la gestion de ses gains et salaires. Au demeurant, le danger qui vient d'être évoqué ne peut constituer un argument contre l'adoption d'un régime de communauté comme régime légal puisque la situation décrite est la règle dans les régimes de participation ou des biens matrimoniaux.

S'inspirant de l'exemple néerlandais comme d'un courant doctrinal et jurisprudentiel récent, le projet prévoit cependant des dispositions destinées à y remédier. Il organise à cet effet un recours judiciaire qui permettra au conjoint défavorisé et ayant des motifs légitimes à faire valoir, d'obtenir que des biens communs dont son époux aurait conservé sans nécessité la gestion privative soient mis à sa disposition dans une mesure convenable eu égard à la situation respective des conjoints et à ses besoins propres. Le projet organise aussi les modalités de l'accord amiable par lequel les époux pourront arriver à ce résultat (art. 33).

b) Het ontwerp bepaalt dat ieder van de echtgenoten uitsluitende beheersbevoegdheid heeft over sommige gemeenschapsgoederen, waarbij in dit geval enkel de daartoe gerechtigde de bevoegdheid tot bestuur, genot en beschikking kan uitoefenen. Er dient te worden onderstreept dat het uitsluitend karakter van dit beheer slechts op de toekenning ervan betrekking heeft. Voor het overige is het zo dat de echtgenoot die het uitsluitend beheer heeft over sommige gemeenschapsgoederen, in werkelijkheid een gedeelte van de massa beheert en zijn bevoegdheid in het algemeen belang moet uitoefenen. Dit beheer valt trouwens onder de aansprakelijkheid waarin artikel 39 heeft voorzien.

Het stelsel van het uitsluitend beheer wordt toegepast voor de handelsfondsen en de ondernemingen. Het is immers geraden dat enkel de echtgenoot op wiens naam zij zijn ingeschreven en die in bedoelde hoedanigheid met zijn persoonlijk vermogen instaat voor de verbintenissen ontstaan uit hun exploitatie, er het beheer over heeft. Dit sluit natuurlijk niet uit dat de echtgenoten de zaak op hun gemeenschappelijke naam kunnen plaatsen, wat samenlopende bevoegdheid onderstelt maar ook de hoofdelijke aansprakelijkheid. Verder wordt de techniek van het uitsluitend beheer nog gebruikt voor de goederen die ingeschreven staan op naam van een aangewezen titularis, zoals de deposito-, spaar- en effectenrekeningen, en ook voor de goederen die met hypotheek kunnen worden bezwaard (onroerende goederen en zeeschepen).

Men bemerke in het bijzonder dat voor de rekeningen betreffende effecten en geldspeciën het ontworpen stelsel aanleunt bij de regel waarin artikel 214-3 in het primaire stelsel heeft voorzien. Ten aanzien van de onroerende goederen en de goederen die met hypotheek kunnen worden bezwaard, wordt de regel van het uitsluitend beheer verzacht door de vereiste overeenstemming van de echtgenoten in verband met de bijzonderste hierboven opgesomde handelingen.

Wat meer bepaald het handelsfonds en de ondernemingen betreft, gemeenschapsgoederen die van rechtswege onder het uitsluitend beheer vallen, kan met het oog op een passend beheer een dringende overdracht of vereffening nodig zijn.

Ten einde op doeltreffende wijze de belangen van de gemeenschap en van de niet-beherende echtgenoot te vrijwaren, wanneer in voorkomend geval zodanige belangrijke handeling wordt verricht, bepaalt artikel 32 dat de prijs van de overdracht en van de vereffening door de echtgenoten gezamenlijk in ontvangst moet worden genomen. Elke andere betaling wordt niet als bevrijdend aangemerkt. Voor het overige houde men zich aan de tekst van die bepaling en aan de commentaar ter zake.

Het misbruik door een van de echtgenoten van de regel volgens welke de verdiensten, lonen en inkomsten door de echtgenoten afzonderlijk worden in ontvangst genomen en de mogelijkheden die het van rechtswege uitsluitend beheer dat juist werd besproken, biedt, zouden hem in de mogelijkheid kunnen stellen de werkelijke bestuurs- en beheersmogelijkheden van zijn echtgenoot tot schier niets te beperken. Die toestand zal wellicht uitzonderlijk zijn, daar uit de observatie van de maatschappij blijkt dat in de meeste gevallen de echtgenoot, en vooral de man, die een beroepswerkzaamheid uitoefent, het beheer van zijn verdiensten en lonen aan zijn echtgenoot toevertrouwt. Overigens kan het hier aangehaalde gevaar niet als argument worden ingeroepen tegen de invoering van een stelsel van gemeenschap van goederen als wettelijk stelsel, vermits de hier beschreven toestand de regel is in het stelsel van deelhebbing of in het huwelijksgoederenstelsel.

Voortgaande op het Nederlandse voorbeeld evenals op een recente stroming in de rechtsleer en de rechtspraak, voorziet het ontwerp nochtans in bepalingen die het moeten verhelpen. Het stelt daartoe een vordering in dat de benadeelde echtgenoot die wettelijke redenen kan aanvoeren, ertoe in staat stelt te verkrijgen dat de gemeenschappelijke goederen waarover zijn echtgenoot onnodig het uitsluitend beheer heeft behouden, in passende mate te zijner beschikking worden gesteld met inachtneming van de respectieve toestand van de echtgenoten en van zijn eigen behoeften. Het ontwerp regelt eveneens de wijze waarop in der minne wordt overeengekomen zodat de echtgenoten dat resultaat kunnen bereiken (art. 33).

c) Un époux ne peut, sans le consentement de l'autre conjoint, disposer à titre gratuit des biens meubles et immeubles communs, sauf pour les libéralités d'usage ou l'établissement des enfants communs ou adoptés par les deux époux. Ces dispositions sont contenues dans les articles 34 et suivants.

d) Le projet prévoit que la gestion de tous les biens communs peut être confiée à l'un des époux dans certaines circonstances exceptionnelles (art. 35).

Ces circonstances sont les suivantes :

— L'absence du conjoint, à moins que l'autre époux n'opte pour la dissolution de la communauté en vertu de l'article 138 du Code civil;

— L'interdiction du conjoint ou l'impossibilité pour celui-ci de manifester sa volonté;

— La condamnation du conjoint à une peine criminelle pendant la durée de celle-ci, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace. Toutefois, cette disposition n'est pas applicable pendant la période où le conjoint condamné se trouve en liberté en vertu d'un ordre de libération non révoqué.

e) Le projet règle la responsabilité que chaque époux peut encourir à raison des actes de gestion accomplis par lui. On se référera à ce propos à l'article 39 qui détermine l'étendue de cette responsabilité et au commentaire de cette disposition (voir sub II, B, ci-dessous).

2. Gestion des biens propres.

La gestion des propres appartient à chacun des époux propriétaires. Dans l'intérêt de l'association conjugale, deux limitations sont cependant prévues :

a) un époux ne peut aliéner, grever de droits réels ou donner à bail sans le consentement de l'autre époux l'immeuble et des meubles propres affectés à la vie du ménage (art. 214-1, § 1);

b) considérant que les fruits, revenus et arrérages de leurs biens sont destinés à tomber dans la communauté d'acquêts, selon les modalités indiquées ci-dessus, ils ne peuvent disposer entre vifs à titre gratuit de ces biens.

§ 3. Le passif.

Le règlement du passif et la délimitation des pouvoirs d'engagement reconnus à chaque époux sont évidemment établis par le projet en tenant compte de ce qui précède.

Il a été tenu compte également des considérations qui suivent : la masse commune a toujours été considérée, dans l'intérêt même du ménage et afin d'accroître la sécurité des tiers, comme devant renforcer le crédit du mari, chargé dans l'optique du XIXe siècle, des relations d'affaire avec les tiers et responsable des dettes contractées par son épouse pour les besoins du ménage.

Il était loisible au mari de faire bénéficier l'épouse de cette réserve de crédit, mais cela supposait son accord préalable et, en ce cas, il était engagé lui-même sur tous ses biens personnels.

Le nouvel équilibre établi au sein du ménage exige que, désormais, la masse commune serve de garantie aux engagements de l'un et l'autre des conjoints. Mais d'autre part ce principe doit être aménagé de manière à éviter que les engagements contractés par l'un des conjoints ne fassent courir à l'autre des risques exagérés ou que les poursuites de ces créanciers ne troublent abusivement l'exercice des activités économiques personnelles du conjoint non débiteur.

c) Een echtgenoot kan zonder de toestemming van de andere niet om niet beschikken over de gemeenschappelijke roerende en onroerende goederen, tenzij voor de gebruikelijke giften en om de gemeenschappelijke of door beide echtgenoten geadopteerde kinderen een stand te verschaffen. Die bepalingen staan in artikelen 34 en volgende.

d) Het ontwerp stelt dat het beheer van alle gemeenschappelijke goederen kan worden toevertrouwd aan een van de echtgenoten in bepaalde uitzonderlijke omstandigheden (art. 35).

Die omstandigheden zijn de volgende :

— Afwezigheid van de echtgenoot, tenzij hij de ontbinding van de gemeenschap overeenkomstig artikel 138 van het Burgerlijk Wetboek verkiest;

— Onbekwaamverklaring van de echtgenoot of de onmogelijkheid om zijn wil te kennen te geven;

— Veroordeling van de echtgenoot tot een criminele straf, zolang die straf duurt, al is ze enkel bij wederspanning aan de wet uitgesproken. Die bepaling vindt evenwel geen toepassing gedurende de tijd dat de veroordeelde echtgenoot in vrijheid is krachtens een niet ingetrokken vrijlatingsbevel;

e) Het ontwerp regelt de verantwoordelijkheid van iedere echtgenoot voor daden van beheer door hem gesteld. Men zie daarvoor artikel 39 dat de uitgebreidheid van die verantwoordelijkheid bepaalt, en de commentaar op die bepaling (cfr. II, B. hiervoren).

2. Beheer van de eigen goederen.

Het beheer van de eigen goederen behoort aan iedere echtgenoot die eigenaar is. In het belang van de echtelijke vereniging, zijn evenwel twee beperkingen gesteld :

a) een echtgenoot kan zonder de toestemming van de andere het eigen onroerend goed en de eigen roerende goederen die bestemd zijn voor het leven van het gezin, niet vervreemden, met zakelijke rechten bezwaren of in huur geven (art. 214-1, § 1).

b) daar de vruchten, inkomsten en rentetermijnen van hun goederen bestemd zijn om in de gemeenschap van aanwinsten te vallen, op de wijze hierna aangegeven, kunnen de echtgenoten over die goederen niet onder de levenden om niet beschikken.

§ 3. Lasten.

De regeling voor de lasten en de begrenzing van de bevoegdheid om verbintenissen aan te gaan die aan elke echtgenoot is toegekend, zijn vanzelfsprekend bepaald door het ontwerp met inachtneming van wat voorafgaat.

Er werd eveneens rekening gehouden met de volgende overwegingen : Men heeft steeds de opvatting gehuldigd dat de gemeenschappelijke massa, in het belang van het gezin en om de zekerheid van derden te vermeerderen, het krediet van de man moest versterken, die, naar het negentiende-eeuwse inzicht, belast was met de betrekkingen met derden en aansprakelijk was voor de schulden die zijn echtgenote voor de behoeften van de huishouding maakte.

Het stond de man vrij de vrouw deelachtig te maken aan dit voorbehoud inzake krediet, doch zulks veronderstelde zijn voorafgaande toestemming en in dat geval was hij zelf met al zijn persoonlijke goederen verbonden.

Het nieuwe evenwicht dat in de huishouding wordt tot stand gebracht, vergt voortaan dat de gemeenschappelijke massa als waarborg dient voor de verbintenissen van de ene en de andere echtgenoot. Aan de andere kant moet dit beginsel aangepast worden zodat vermeden wordt dat verbintenissen aangegaan door een echtgenoot de andere overdreven risico's doen lopen of dat de verhaalsmogelijkheden van schuldeisers op overdreven wijze de persoonlijke economische activiteit van de echtgenoot die geen schuldenaar is, in het gedrang brengen.

A. C'est pourquoi, le projet abandonne résolument l'ancienne règle selon laquelle le passif commun pouvait être poursuivi indistinctement sur les biens communs et sur les biens personnels de l'époux chargé de la gestion de la communauté, c'est-à-dire le mari. Compte tenu de l'égalité existant désormais entre les époux, chacun n'engagera par ses actes que ses biens personnels et les biens communs à l'exclusion des propres de son conjoint. On remarquera d'ailleurs que cette règle doit être comprise sous réserve du principe général, valable au titre du régime primaire et selon lequel les dettes contractées pour les charges du mariage et l'entretien des enfants communs engagent solidairement les époux. La combinaison de ces deux principes qui se corrigent l'un l'autre, établit un équilibre exact entre la protection nécessaire de chaque conjoint et les nécessités générales du crédit.

Le projet veut éviter ensuite que le conjoint non débiteur ne se voie inutilement troublé dans la poursuite de ses activités économiques propres par les recours poursuivis à la requête de créanciers communs dont le titre serait né exclusivement dans le chef de son conjoint. C'est pourquoi le projet dispose que les créanciers de chaque époux devront poursuivre d'abord le recouvrement de leurs créances sur les biens soumis à la maîtrise directe de celui-ci et ne peuvent attaquer que subsidiairement ceux qui sont soumis à la maîtrise de son conjoint (art. 20). Le même texte assure une protection renforcée aux biens affectés à l'usage familial énumérés à l'article 214-1, § 1.

Il prévoit aussi une garantie spéciale en faveur des biens affectés par l'autre conjoint à l'exercice d'une profession séparée, mesure de protection indispensable et d'ailleurs traditionnelle (art. 215-2).

On rappellera qu'ici aussi ces dispositions ne s'appliquent pas aux dettes qui engagent solidairement les conjoints pour avoir été contractées dans l'intérêt du ménage ou pour l'éducation des enfants communs.

Un statut spécial a été prévu pour certaines catégories de dettes, soit à raison des dangers particuliers qu'elles présentent et de leur caractère exceptionnel (emprunts, achats à tempérament, opérations de bourse à découvert, art. 19) soit en raison du fait qu'elles ont été contractées par l'époux, à la connaissance du tiers, en violation de ses devoirs (art. 22).

Un problème se posait, à propos des dettes nées dans le chef de chaque époux avant le mariage. Sans doute, sont elles par hypothèse, sans relation avec l'union conjugale. Des raisons pratiques commandent cependant d'admettre qu'elles puissent également être poursuivies sur la communauté; au surplus, les biens communs procéderont indistinctement du travail des conjoints; il ne se concevrait donc point que les créanciers de chaque époux qui ont recours, en vertu des principes généraux, sur tous ses biens, présents et futurs, ne puissent poursuivre les biens qu'il acquerra après le mariage et qui tomberont en communauté. Mais bien certainement, la récompense sera due.

Une solution particulière reprise à l'article 23 a été prévue en ce qui concerne les dettes successorales afin d'assurer la sécurité des tiers.

B. Quant à la contribution aux dettes, la règle de base est que les dettes payées par la communauté demeurent à charge de celle-ci, sauf les cas de récompense déterminés par la loi. Récompense sera évidemment due lorsque les deniers de la communauté ont été pris pour acquitter une dette de l'un des époux et lorsqu'un des époux a tiré profit personnel de biens ou avoirs de la communauté (art. 26). Plus spécialement ce sera le cas, lorsqu'au moyen d'avoirs de la communauté ont été payées :

1. des dettes antérieures au mariage;

A. Daarom ziet het ontwerp beslist af van de oude regel volgens welke de gemeenschappelijke lasten zonder onderscheid konden verhaald worden op de gemeenschappelijke en op de eigen goederen van de echtgenoot belast met het beheer van de gemeenschap, namelijk de man. Rekening gehouden met de gelijkheid die voortaan tussen de echtgenoten bestaat, zal ieder van hen door zijn daden slechts de eigen goederen en de gemeenschappelijke goederen verbinden, met uitsluiting van de eigen goederen van zijn echtgenoot. Men zal overigens opmerken dat die regel moet begrepen worden onder voorbehoud van het algemene beginsel, dat geldig is als primair stelsel, en volgens hetwelk de schulden aangegaan voor de lasten van het huwelijk en het onderhoud van de kinderen de echtgenoten hoofdelijk verbinden.

De combinatie van die twee beginselen die elkaars correctie inhouden, brengt een juist evenwicht tot stand tussen de noodzakelijke bescherming van iedere echtgenoot en de algemene behoeften van het krediet.

Het ontwerp wil vervolgens vermijden dat de echtgenoot die geen schuldenaar is, onnodig lastig gevallen wordt bij zijn eigen economische handelingen door het verhaal op vordering van de gemeenschappelijke schuldeisers wier titel uitsluitend ontstaan is in hoofde van de andere echtgenoot. Daarom bepaalt het ontwerp dat de schuldeisers van iedere echtgenoot eerst hun schuldvorderingen moeten verhalen op de goederen waarover deze het rechtstreeks meesterschap heeft en pas in de tweede plaats op die waarover de andere echtgenoot het meesterschap heeft (art. 20). Dezelfde tekst versterkt aldus de bescherming van de goederen die voor het gezinsgebruik worden aangewend, opgesomd in artikel 214-1, § 1.

Het voorziet eveneens in een bijzondere waarborg ten gunste van de goederen die door de andere echtgenoot bestemd zijn voor de uitoefening van een onderscheiden beroep, wat een onontbeerlijke en overigens traditionele bescherming uitmaakt (art. 18).

Men zal zich herinneren dat hier deze bepalingen evenmin toepasselijk zijn op de schulden waarvoor beide echtgenoten hoofdelijk verbonden zijn, daar zij werden aangegaan in het belang van het gezin of voor de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen.

Er werd ook voorzien in een bijzonder statuut voor sommige categorieën van schulden, hetzij wegens het bijzondere gevaar dat zij inhouden en om hun uitzonderlijke aard (leningen, koop op afbetaling, baissespeculatie ter beurze, art. 19), hetzij omdat zij, met voorkennis van de derde, werden aangegaan door de echtgenoot met overtreding van zijn plicht (art. 22).

Een probleem is gerezen met betrekking tot de schulden die in hoofde van iedere echtgenoot ontstaan zijn vóór het huwelijk. Ongetwijfeld houden zij in hypothese geen verband met de echtelijke vereniging. Praktische redenen vergen nochtans dat aangenomen wordt dat zij eveneens kunnen verhaald worden op de gemeenschap. Bovendien zullen de gemeenschappelijke goederen zonder onderscheid voortkomen van de arbeid van de echtgenoten en men zou zich niet kunnen indenken dat de schuldeisers van iedere echtgenoot die op grond van de algemene beginselen verhaal uitoefenen, op alle goederen, tegenwoordige en toekomstige, dit niet zouden kunnen doen op de goederen die hij zal verkrijgen na het huwelijk en die in de gemeenschap vallen. Doch uiteraard is er vergoeding verschuldigd.

Er werd voorzien in een bijzondere oplossing, opgenomen in artikel 23, wat betreft de schulden van de nalatenschap, ten einde de zekerheid van de derden te waarborgen.

B. Wat de bijdrage in de schulden betreft, is de grondregel dat de schulden die voldaan worden door de gemeenschap te haren laste blijven, behoudens de gevallen van vergoeding, bepaald door de wet. Een vergoeding zal vanzelfsprekend verschuldigd zijn wanneer geld van de gemeenschap is genomen om een schuld van een echtgenoot te voldoen en wanneer een van de echtgenoten voordeel heeft gehaald uit de goederen of bezittingen van de gemeenschap (art. 26). Meer bepaald zal dit het geval zijn wanneer uit bezit van de gemeenschap schulden zijn voldaan :

1. van vóór het huwelijk;

2. des dettes relatives à des successions revenant personnellement à l'un des époux;

3. des dettes extra-contractuelles;

4. des dettes qui sont la conséquence de la transgression par un époux de ses pouvoirs ou contractées dans l'exercice d'une profession interdite ou encore en violation des devoirs que lui impose le mariage.

§ 4. La liquidation.

Préalablement au partage de l'actif à parts égales, il est établi, au nom de chaque époux, un compte des récompenses que la communauté lui doit et des récompenses qu'il doit.

A. La communauté doit notamment récompense :

1. toutes les fois qu'elle a tiré profit des biens propres d'un des époux;

2. plus spécialement à raison de la perception des prix de vente d'un propre mais uniquement sur base de celui-ci;

3. à raison aussi de l'apport d'une entreprise; cette fois le montant dû sera évalué sur base de la valeur nette au jour de la dissolution, calculée en fonction du rendement, mais en considération de l'état où elle se trouvait au jour de son entrée en communauté.

B. S'il y a un solde en faveur de la communauté, l'époux débiteur fait rapport, sauf à attribuer d'abord la contreva-leur en biens communs à l'autre époux. Si le compte est clôturé en faveur de l'un des époux, celui-ci se voit attribuer pour le montant dû, des biens de la communauté et ce dans l'ordre suivant : argent comptant, meubles et immeubles communs. Dans ces deux derniers cas, l'époux a le choix.

C. Le surplus est partagé pour moitié entre les époux. A ce partage, le projet apporte deux dérogations :

1. Chaque époux peut se faire attribuer par préférence et éventuellement moyennant soulte, les biens communs dont il avait la gestion privative, ceci vise surtout à assurer à l'un ou l'autre époux l'attribution de l'entreprise apportée et gérée par lui.

2. En cas de dissolution de la communauté par décès, certains biens peuvent être attribués de préférence à l'époux survivant, notamment l'immeuble servant d'habitation, les meubles qui le garnissent, le droit au bail et certains autres biens ayant assuré des revenus à la communauté.

D. Quant au passif, chacun des époux peut être poursuivi pour la totalité des dettes encore existantes et nées de son chef et aussi pour celles dont il répondait solidairement avec son conjoint (dettes de ménage notamment). La contribution est réglée comme suit :

1. chacun contribue pour moitié aux dettes de la communauté qui ne donnent pas lieu à récompense, avec priorité pour les dettes professionnelles.

2. cette contribution ne peut excéder son émolument, s'il a dressé inventaire conformément aux prescriptions indiquées.

3. chaque époux a la charge exclusive des dettes donnant lieu à récompense.

Dorénavant les créances entre époux peuvent donner lieu dans certains cas à recouvrement, ceci pour garantir chaque conjoint contre l'insolvabilité éventuelle de l'autre.

II. Commentaire de certains articles.

A. Dispositions faisant partie du régime primaire (article I).

2. betreffende nalatenschappen die aan een van de echtgenoten toevallen;

3. buiten overeenkomst aangegaan;

4. die het gevolg zijn van een tebutengaen van zijn bevoegdheid door een echtgenoot, of die zijn aangegaan in de uitoefening van een verboden beroep of in overtreding van de verplichtingen hem door het huwelijk opgelegd.

§ 4. Vereffening.

Vóór de verdeling van de activa in gelijke delen, wordt er op naam van iedere echtgenoot een rekening opgemaakt van de vergoedingen die de gemeenschap hem verschuldigd is, en die hij verschuldigd is aan de gemeenschap.

A. De gemeenschap is onder meer vergoeding verschuldigd :

1. telkens als zij voordeel haalt uit de eigen goederen van een echtgenoot;

2. meer bepaald wegens het ontvangen van de verkoopprijs van een eigen goed, maar enkel op grond daarvan;

3. wegens de inbreng van een onderneming; ditmaal zal het verschuldigde bedrag worden geraamd op grond van de netto waarde op de dag van de ontbinding, berekend in functie van de opbrengst, maar met inachtneming van de staat waarin zij zich bevond op de dag waarop zij in de gemeenschap is opgenomen.

B. Is er een saldo ten voordele van de gemeenschap dan brengt de echtgenoot-schuldenaar dit in, tenzij hij vooraf de tegenwaarde in gemeenschappelijke goederen aan de andere echtgenoot toewijst. Wordt de rekening afgesloten in het voordeel van de andere echtgenoot, dan worden aan deze voor het verschuldigde bedrag goederen van de gemeenschap toegekend en wel in de volgende orde : haar geld, gemeenschappelijke roerende en onroerende goederen. In de laatste twee gevallen heeft de echtgenoot de keuze.

C. Het overblijvende wordt bij helften verdeeld tussen de echtgenoten. Daarop brengt het ontwerp twee afwijkingen aan :

1. Elke echtgenoot kan zich bij voorkeur en eventueel mits opleg, de gemeenschappelijke goederen waarvoor hij het uitsluitende beheer had, doen toekennen. Dit heeft vooral tot doel aan de ene of de andere echtgenoot de onderneming die hij heeft ingebracht en beheerd, te doen toekennen.

2. In geval van ontbinding van de gemeenschap wegens overlijden, kunnen sommige goederen bij voorkeur aan de overlevende echtgenoot worden toegekend, onder meer het onroerend goed dat tot woning dient, de meubelen waarmee het gestoffeerd is, het recht op de huur en sommige andere goederen waaruit de gemeenschap inkomsten heeft getrokken.

D. Wat de lasten betreft kan iedere echtgenoot aangesproken worden voor het geheel van de nog bestaande schulden die in zijn persoon zijn ontstaan en ook voor diegene waarvoor hij hoofdelijk met zijn echtgenoot verbonden was (schulden voor de huishouding onder andere). De omslag geschiedt als volgt :

1. ieder deelt voor de helft in de schulden van de gemeenschap die niet tot vergoeding aanleiding geven, met voorrang voor de beroepsschulden;

2. die deelneming mag zijn bezoldiging niet overtreffen, indien hij overeenkomstig de aangegeven voorschriften een boedelbeschrijving heeft opgemaakt;

3. iedere echtgenoot heeft de schulden die tot vergoeding aanleiding geven uitsluitend te zijnen laste.

Voortaan kunnen de schuldvorderingen tussen echtgenoten in bepaalde gevallen aanleiding geven tot invordering, zulks om iedere echtgenoot tegen het eventueel onvermogen van de andere te beschermen.

II. Bespreking van sommige artikelen.

A. Bepalingen die deel uitmaken van het primaire stelsel (artikel I).

Article 214.

Le paragraphe 2 de cet article confirme que les dispositions des articles 214 et suivants sont impératives, ce qui correspond à leur fonction telle qu'elle a été définie dans les considérations générales ci-dessus.

Articles 214-1 et 214-2.

Ces articles précisent l'étendue des restrictions que le mariage apporte au droit de libre disposition des époux sur leurs biens. Quel que soit le régime matrimonial adopté par eux, on ne pourrait concevoir qu'ils puissent disposer de leurs biens dans des conditions mettant en péril le cadre de vie du mariage ou ses moyens d'existence. C'est par référence à cette idée que doivent être interprétées ces dispositions et notamment l'expression : « mobilier affecté à la vie du ménage. » Il va de soi, notamment que cette expression ne recouvre pas les collections, meubles de prix ou de pure ornementation qui se trouveraient au domicile conjugal, sauf au juge à apprécier dans quelle mesure, ils sont indispensable à la vie du ménage.

Articles 214-3 et 214-4.

Ces dispositions s'inscrivent dans le développement logique de la législation relative à la pleine capacité de l'épouse, elles sont aussi rendues nécessaires par la nouvelle structure des régimes matrimoniaux qui laissent désormais de larges pouvoirs à l'un et l'autre des conjoints. Dans ce nouveau contexte, elles sont indispensables pour assurer la sécurité des tiers.

Le second alinéa de l'article 214-4 ne fait que consacrer une solution jurisprudentielle qui s'était établie en matière de séparation de biens. Il réserve le cas de régime de communauté. En effet dans ce régime, les meubles dont aucun époux ne peut prouver qu'ils lui appartiennent en propre sont réputés communs et le recours des créanciers sur ces biens fait l'objet d'une réglementation particulière à ce régime.

Article 214-5.

Les mots « que le régime matrimonial lui laisse » ont été spécialement insérés dans cette disposition pour éviter toute équivoque.

Articles 215-1 et 215-2.

Ces articles visent à établir un équilibre entre les pouvoirs qui doivent être nécessairement reconnus à chacun des époux relativement à ses gains et revenus, si l'on veut que chacun d'eux puisse exercer, dans le domaine économique, la capacité de principe qui lui est reconnue et les obligations qui pèsent sur lui au titre du mariage. C'est dans ce but que l'article 215-1 et l'alinéa 3 de l'article 215-2 rappellent que si chaque époux a le droit de percevoir librement ses gains et ses revenus, il doit ensuite les affecter, dans la mesure nécessaire, au règlement des charges du mariage.

L'article 215-2, al. 3 et 4 maintient une règle devenue traditionnelle et qui se justifie aisément par la nécessité de protéger, impérativement, l'activité professionnelle de chaque époux contre les dettes nées dans le chef de son conjoint, sauf les dettes relatives au ménage dont le régime est défini à l'article 218-1.

L'article 218 consacre impérativement le principe qu'affirme déjà l'article 218, al. 1, actuel, du Code civil; de plus il met désormais l'accent sur le fait que l'activité domestique peut être pour l'un ou l'autre des époux, une contribution aux charges du ménage.

Artikel 214.

De tweede paragraaf van dit artikel bevestigt dat de bepalingen van de artikelen 214 en volgende dwingend zijn, wat overeenstemt met hun functie zoals zij in de hiervoren staande algemene beschouwingen is bepaald.

Artikel 214-1 en 214-2.

Deze artikelen bepalen de uitgebreidheid van de beperkingen die het huwelijk stelt aan het recht tot vrije beschikking van de echtgenoten over hun goederen. Wat ook het huwelijksgoederenstelsel is dat zij hebben aangenomen, men kan zich niet indenken dat zij over hun goederen zouden beschikken op een wijze die het leven van het huwelijk of zijn bestaansmiddelen in gevaar brengt. Het is in het licht van die gedachten dat deze bepalingen en onder meer de uitdrukking : « roerende goederen bestemd voor het leven van het gezin » moeten worden geïnterpreteerd. Het spreekt vanzelf dat deze uitdrukking niet slaat op de dure en tot louter versiering dienende meubels, verzamelingen die zich in de echtelijke woning bevinden, met dien verstande dat de rechter moet oordelen in welke mate zij voor het leven van het gezin onmisbaar zijn.

Artikel 214-3 en 214-4.

Deze bepalingen vinden hun plaats in de logische ontwikkeling van de wetgeving betreffende de volle bekwaamheid van de echtgenoten en worden tevens nodig gemaakt door de nieuwe structuur van de huwelijksvermogensstelsels die voortaan aan beide echtgenoten ruime bevoegdheid verlenen. In dit nieuwe verband zijn zij onontbeerlijk om de zekerheid van derden te waarborgen.

Het tweede lid van artikel 214-4 bevestigt slechts een oplossing van de rechtspraak die tot stand was gekomen inzake scheiding van goederen. Het maakt voorbehoud voor het geval van het stelsel van gemeenschap. In dat stelsel worden de goederen waarvan geen der echtgenoten kan bewijzen dat ze hem toebehoren als eigen goederen, immers geacht gemeenschappelijk te zijn en het verhaal van die schuldeisers op die goederen is het voorwerp van een regeling eigen aan dat stelsel.

Artikel 214-5.

De woorden « die het huwelijksgoederenstelsel hem overlaat » werden bijzonder in deze bepaling ingevoegd om alle dubbelzinnigheid te vermijden.

Artikel 215-1 en 215-2.

Deze artikelen hebben tot doel een evenwicht teweeg te brengen tussen de bevoegdheden die noodzakelijkerwijs moeten toegekend worden aan iedere echtgenoot met betrekking tot zijn verdiensten en inkomsten, indien men wil dat ieder van hen op economisch gebied de principiële handlingsbekwaamheid kan uitoefenen die hem wordt toegekend en de verplichtingen kan nakomen die hij wegens het huwelijk heeft. Daarom herinneren artikel 215-1 en artikel 215-2, tweede lid eraan dat iedere echtgenoot het recht heeft om vrij zijn verdiensten in ontvangst te nemen maar ze daarna, naar gelang dit noodzakelijk is, moet aanwenden voor het afdoen van de lasten van het huwelijk.

Artikel 215-2, derde en vierde lid, houdt een volstrekte regel in stand die traditie is geworden en gemakkelijk te rechtvaardigen is door de volstrekte noodzaak om de beroepswerkzaamheid van iedere echtgenoot te beschermen tegen de schulden die in hoofde van zijn echtgenoot zijn ontstaan, met uitzondering van de schulden betreffende de huishouding waarvan het stelsel bepaald is in artikel 218-1.

Artikel 218 bevestigt op dwingende wijze het beginsel dat reeds gesteld is in het huidige artikel 218, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek; voorts legt het er voortaan de nadruk op dat de huishoudelijke werkzaamheid voor de ene zowel als voor de andere echtgenoot een bijdrage in de lasten van de huishouding kan zijn.

L'article 218-1 tire les conséquences de l'égalité désormais établie entre les époux et qui doit avoir pour conséquence que l'un et l'autre seront désormais tenus également, et pour la totalité, des dettes contractées dans l'intérêt du ménage ou pour l'éducation des enfants communs.

B. Dispositions concernant le régime de communauté (article IV).

Les principes mis à la base de l'organisation nouvelle de la communauté ont été exposés dans les considérations introductives du présent exposé des motifs.

D'autre part, un grand nombre de dispositions particulières a été repris du projet établi par la commission présidée par Monsieur le Procureur Général Hayoit de Termicourt. Il suffira donc de quelques explications complémentaires sur des points de détail.

On signalera notamment :

Article 25-3.

En ce qui concerne la récompense pour indemnité mise à charge d'un époux à raison d'une faute aquilienne commise par lui, le principe adopté par le projet est que la communauté doit courir le risque de fautes non intentionnelles survenues dans le cadre des activités exceptionnelles, il est normal de lui faire assumer ce risque. A fortiori l'obligation de récompense se justifie-t-elle si la faute a été intentionnelle.

Article 32.

Compte tenu des risques attachés à toute entreprise ou exploitation commerciale et en considération du fait que, normalement, c'est l'époux exploitant qui sera le mieux à même d'apprécier l'utilité ou la nécessité d'une cessation d'activité, le projet n'a point voulu subordonner la mise en liquidation à l'accord préalable du conjoint. Mais pour sauvegarder les droits de celui-ci, il prévoit que le paiement du prix de la cession doit être fait aux deux époux conjointement, faute de quoi il ne serait pas libératoire à l'égard du conjoint. Le projet prévoit que, à l'égard du conjoint, le paiement ainsi effectué ne sera même pas libératoire pour partie, c'est-à-dire pour la moitié revenant à l'époux titulaire du fonds et qui aurait perçu seul le prix de la cession. Ceci est destiné à garantir les droits du conjoint au cas où il aurait des créances à faire valoir contre son époux ou encore au cas où il apparaîtrait que l'époux titulaire du fonds l'a réalisé à vil prix, en fraude des droits de son conjoint.

Article 39.

Quant à la responsabilité des actes accomplis par chacun des époux dans la gestion, le texte l'a limitée aux fautes lourdes. Cette atténuation des responsabilités se justifie par le caractère des relations entre époux et la possibilité qu'a chacun d'eux de veiller à la défense de ses intérêts.

Article 42.

Comme il a déjà été expliqué dans les considérations générales, cette disposition permet à chaque époux d'obtenir, si des motifs sérieux la commandent, la substitution d'un régime de participation à un régime de communauté. Ceci pourrait être utile, notamment si en cours de mariage, l'un des époux voulait entamer une activité professionnelle présentant des risques particuliers. En ce cas, on applique au nouveau régime les règles de la participation, amendées comme il

Artikel 218-1 maakt de gevolgtrekkingen uit de voortaan tot stand gebrachte gelijkheid tussen echtgenoten, die als gevolg moet hebben dat beiden voortaan op gelijke wijze en voor het geheel, gehouden zijn voor de schulden die in het belang van de huishouding en voor de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen zijn aangegaan.

B. Bepalingen betreffende het stelsel van gemeenschap van goederen (artikel III).

De beginselen die aan de grondslag liggen van de nieuwe organisatie van de gemeenschap, zijn uiteengezet in de inleidende beschouwingen van deze memorie van toelichting.

Aan de andere kant werd een groot aantal bijzondere bepalingen overgenomen uit het ontwerp dat werd opgesteld door de commissie onder het voorzitterschap van de heer Hayoit de Termicourt, procureur-generaal. Hier zullen dus enkele bijkomende verklaringen omtrent detailpunten volstaan.

Er zal onder meer worden gewezen op :

Artikel 25-3.

Wat betreft de vergoeding voor schadeloosstelling die ten laste van een echtgenoot wordt opgelegd wegens een door hem begane aquilische fout, is het beginsel van het ontwerp dat de gemeenschap het risico moet dragen van niet-opzettelijke fouten begaan binnen het raam van de werkzaamheden die de twee beschouwde echtgenoten normaal verrichten. Daarentegen is het normaal dat een van hen dit risico draagt indien hij bijzondere risico's wil lopen die verbonden zijn aan uitzonderlijke handelingen. Is de fout opzettelijk dan is de verplichting tot vergoeding a fortiori gerechtvaardigd.

Artikel 32.

Rekening gehouden met de risico's die verbonden zijn aan elke handelsonderneming of -exploitatie, en in aanmerking genomen dat normaal de echtgenoot-exploitant er het best toe in staat is het nut of de noodzaak van een ophouden van werkzaamheid te beoordelen, heeft het ontwerp de vereffening niet aan de voorafgaande toestemming van de echtgenoot willen onderwerpen. Om echter de rechten van deze laatste te vrijwaren, bepaalt het dat de prijs van de overdracht aan de echtgenoten aan beide echtgenoten gezamenlijk moet worden betaald, bij gebreke waarvan de betaling niet bevrijdt ten aanzien van de echtgenoot. Het ontwerp stelt dat de aldus verrichte betaling zelfs niet voor en gedeelte bevrijdt, namelijk voor de helft die toekomt aan de echtgenoot die titularis was van de zaak en die alleen de prijs van de overdracht zou hebben ontvangen. Dit is bedoeld om de rechten van de echtgenoot te vrijwaren voor het geval hij schuldvorderingen mocht hebben tegen zijn echtgenoot of voor het geval het mocht blijken dat de echtgenoot-titularis van de zaak, deze tegen een lage prijs heeft te gelde gemaakt, met benadeling van de rechten van zijn echtgenoot.

Artikel 39.

De aansprakelijkheid betreffende de handelingen verricht door elk van beide echtgenoten in het beheer, wordt door de tekst beperkt tot de grove tekortkomingen. Deze beperking van de aansprakelijkheid wordt gerechtvaardigd door de aard van de betrekkingen tussen de echtgenoten en door de mogelijkheid die ieder van hen heeft om voor de verdediging van zijn belangen te waken.

Artikel 42.

Zoals reeds werd uiteengezet in de algemene beschouwingen, maakt deze bepaling het aan elke echtgenoot mogelijk om, indien ernstige redenen dit vergen, de vervanging van een stelsel van gemeenschap in een stelsel van deelhebbing om te zetten. Dit zou nuttig kunnen zijn, onder meer wanneer gedurende het huwelijk een van de echtgenoten een beroepswerkzaamheid zou willen beginnen waaraan bijzondere risico's verbonden zijn. In dit geval worden op dit nieuwe

est dit au texte, pour en faire, selon l'exemple de la loi française une participation aux acquêts et non point une participation à tout enrichissement, plus values comprises. Cette modalité est indispensable ici pour respecter l'esprit même du régime initialement adopté par les conjoints.

Article 59 al. 2.

Cette imputation répond à l'idée que ces dettes correspondent aux actifs professionnels. Il est donc normal que l'époux puisse imputer sur eux la valeur de celles-ci, de telle sorte que les actifs professionnels communs n'interviendraient dans la liquidation que pour leur valeur nette, celle-ci ne pouvant jamais être négative.

Bruxelles, le 26 avril 1966.

*Le Ministre de la Justice
et de la Culture française.*

stelsel de regels van de deelhebbing toegepast, gewijzigd, zoals in de tekst wordt gezegd, om er naar het voorbeeld van de Franse wet een deelhebbing in de aanwinsten van te maken en niet een deelhebbing in iedere verrijking, met inbegrip van de waardevermeerderingen. Deze modaliteit is onontbeerlijk voor de inachtneming van de geest van het stelsel dat oorspronkelijk door de echtgenoten was aangenomen.

Artikel 58, derde lid.

De hier bedoelde toerekening beantwoordt aan de idee dat die schulden overeenstemmen met de beroepsbaten. Het is dus normaal dat de echtgenoot daarop het bedrag dat zij vertegenwoordigen kan toerekenen, zodat de gemeenschappelijke beroepsbaten in de vereffening slechts een rol zullen spelen voor hun netto-bedrag, daar dit nooit negatief kan zijn.

Brussel, 26 april 1966.

*De Minister van Justitie
en van de Franse cultuur.*

P. WIGNY.